

Universita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Tomáš Dočkal

Solidarita v závazkových právních vztazích

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Jiří Švestka DrSc

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. března 2012

Prohlašuji, že předkládanou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání ani jiného ani stejného titulu.

.....

Tomáš Dočkal

Děkuji svému vedoucímu, prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc, za ochotu a péči při vedení této práce, jakož i za cenné rady a připomínky, které mi během tvorby sdělil.

Obsah.

Seznam použitých zkratk.	7
Cíl práce.	9
Kniha první. Hmotné právo.	11
Obecná část. Pojem solidárních závazkových právních vztahů.	11
§ 1. Místo solidárních závazkových právních vztahů v právním řádu.	11
Pojem závazkového právního vztahu.	11
Dělení závazkových právních vztahů dle počtu právních subjektů.	12
§ 2. Historický vývoj solidárních závazkových právních vztahů.	15
Vývoj jejich od doby římské po první moderní kodifikace.	15
Korrealita a pouhá solidarita.	17
Opuštění rozlišení mezi korrealitou a pouhou solidaritou.	19
§ 3. Solidární závazkový právní vztah jako jeden závazkový právní vztah. ...	21
§ 4. Vymezení solidárního závazkového právního vztahu.	26
Pojmové znaky solidárního závazkového právního vztahu.	27
a) společný závazkový právní vztah (obligatio communis), ...	27
b) totožnost plnění, ...	30
c) vnitřní vztah mezi jednotlivými korrey.	32
§ 5. Společný právní důvod existence solidárního závazkového právního vztahu.	36
Zvláštní část. Úprava solidárních závazkových právních vztahů.	38
Solidární závazkový právní vztah s dělitelným plněním a závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným.	39
§ 1. Vznik solidárních závazkových právních vztahů.	40
a) právním jednáním, ...	41
1.) právních subjektů, ...	41
2.) rozhodnutím soudu.	45
b) protiprávním jednáním, ...	46
c) právní událostí, ...	48
d) protiprávním stavem.	49
§ 2. Změna solidárních závazkových právních vztahů.	50
a) z čeho vyplývá, ...	50

b) čeho se týká.	52
1.) změna co do právních subjektů, ...	54
i) cesse, ...	54
ii) intercesse privativní, ...	56
iii) intercesse kumulativní, ...	58
iv) převzetí plnění.	61
2.) změna co do obsahu.	62
i) novace kumulativní, ...	62
ii) novace privativní, ...	64
iii) prodlení dlužníka, ...	66
iv) prodlení věřitele.	68
§ 3. Zánik solidárních závazkových právních vztahů.	70
a) z čeho vyplývá, ...	71
b) jaké je povahy, ...	72
1.) s uspokojením věřitele, ...	74
i) splnění, ...	74
ii) započtení.	80
2.) bez uspokojení věřitele, ...	83
i) dohoda, ...	83
ii) výpověď, ...	86
iii) odstoupení, ...	87
iv) splynutí, ...	89
v) prominutí dluhu, ...	91
vi) uplynutí doby, ...	93
vii) následná nemožnost splnění, ...	94
viii) smrt dlužníka nebo věřitele.	96
§ 4. Zajištění solidárních závazkových právních vztahů.	97
Zajišťující závazkový právní vztah a zajišťovaný závazkový právní vztah.	98
Solidární závazkový právní vztah coby zajišťovaný závazkový právní vztah.	99
Solidární závazkový právní vztah coby zajišťující závazkový právní vztah.	100
§ 5. Promlčení u solidárních závazkových právních vztahů.	103
Promlčení u solidárního závazkového právního vztahu s pasivní	

pluralitou.	104
Promlčení u solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou.	106
Promlčení a vnitřní vztah.	107
Následky promlčení.	108
Kniha druhá. Procesní právo.	110
§ 1. Společenství v rozepři.	110
§ 2. Vedlejší intervence.	115
§ 3. Vyjádření solidarity koreů ve výroku soudním.	117
Závěr.	120
Resumé.	132
Summary.	133
Seznam pramenů a literatury.	134
Klíčová slova.	139

Seznam použitých zkratk.

daň. řád	zák. čís. 280/2009 Sb., daňový řád v platném znění,
ex. řád	zák. čís. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti,
ins. zák.	zák. čís. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení v platném znění,
obč. soud. řád	zák. čís. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění,
obch. zák.	zák. čís. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v účinném znění,
pl. obč. zák.	zák. čís. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění,
úč. obč. zák.	zák. čís. 40/1964 Sb., občanský zákonník v účinném znění,
zák. o bank.	zák. čís. 21/1992 Sb., o bankách v platném znění,
zák. o dani sil.	zák. čís. 16/1993 Sb., o dani silniční v platném znění,
zák. o dani z nemov.	zák. čís. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti v platném znění,
zák. o fin. zaj.	zák. čís. 408/2010 Sb., o finančním zajištění v platném znění,
zák. o obch. korp.	zák. čís. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech v platném znění,
zák. o poj. sml.	zák. čís. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě v účinném znění,
ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch vom 1. Juni 1811, JGS Nr. 946/1811, zuletzt geändert durch Gesetz vom 1. August 2010, BGBl. I Nr. 58/2010,
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. 8. 1896 (RGBl S. 195) in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. 1. 2002 (BGBl. I S. 42, ber. S. 2.909, 2003 I S. 738) zuletzt geändert durch Gesetz vom 27. 7. 2011 (BGBl. I S. 1.600) mit Wirksamkeit vom 4. 8. 2011,
Cod. civ.	Le code civil des Français ze dne 21. března 1804 ve znění ze dne 26. března 2012,
Kod. cyw.	Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r., Nr. 16, poz. 93) naposledy změněný zákonem (Dz. U. z 2011 r., Nr. 230, poz. 1.370),
OR	Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht) vom 14.

Juni 1881, SR 220, geändert durch Erlasse SR 221, in
Fassung vom 26. März 2012.

Cíl práce.

V právu soukromém lze nalézt mnoho právních institutů, kterými se zabývá národní i mezinárodní civilistika. Těmto právním institutům se věnuje velká míra pozornosti předních odborníků, píše se o nich odborné stati a publikace a jsou předmětem odborných diskusí. Tento zájem může mít různé příčiny; může jít o naléhavou potřebu po tomto právním institutu v právním životě, nebo může být tento právní institut středem kritiky pro svou nevhodnost neb nadbytečnost v právním řádu, rovněž může jít o právní institut, jež je v právním životě často užíván, a již jen tímto se těší určitému zájmu, taktéž však může jít o právní institut, na něž existuje vícero teoretických pohledů, a přední civilisté hledají takový teoretický pohled, který je pro tento právní institut nejvhodnější.

Stejně tak lze v právu soukromém nalézt právní instituty, které se žádnému zájmu civilistů netěší. Přitom o těchto právních institutech nelze říci, že by si pozornost nezasloužily. Některé jsou možná jasné, ničím novým už nepřekvapí a nevznikají u nich žádné problémy, ale mohou být v odborných statích a publikacích přehledně a podrobně rozebrány. Jiné právní instituty jsou obsáhlejší; mohou být s nimi spjaty otázky, na něž civilisté dosud nenalezli odpověď, neb nejasnosti, kterými se dosud nikdo nezabýval; přesto jsou civilistikou opomíjeny. Přitom se nejedná o právní instituty, které by měly doplňkovou nebo okrajovou povahu. Naopak, mnohé z těchto právních institutů jsou v právním životě užívány takřka denně.

Jedním z oněch “nezajímavých” právních institutů je i solidární závazkový právní vztah. Přitom je to právě právní institut, jež je v právním životě používán velmi často, jehož úprava je obsáhlá, protože solidární závazkový právní vztah může nabývat několika různých podob, a v jehož úpravě lze nalézt otázky, na něž není jediné ustálené odpovědi, a nejasnosti, jež dosud nebyly vyřešeny. Konečně pak, existují dvě teoretické koncepce, jak na solidární závazkový právní vztah nahlížeti, i když toto je spíše považováno za příčinu problémů předchozích.

S ohledem na shora řečené byl solidární závazkový právní vztah vybrán jako předmět, jemuž je věnována tato práce. Snahou je věnovat pozornost všem jednotlivostem, z nichž solidární závazkový právní vztah sestává a neopomenout žádnou, která může mít na solidární závazkový právní vztah vliv. Práce se věnuje nejen teoretickým konceptům a východiskům, ale i v právním řádu obsaženým způsobům úpravy solidárního závazkového právního vztahu. Cílem této práce je

vytvořit teoretický rámec solidárního závazkového právního vztahu, tedy určitý obecný model, který lze vztáhnouti nad existující úpravy obsažené v právních řádech a s jehož pomocí lze vyřešit každou nejasnost a odpovědět každou otázku. Aby toho bylo dosaženo, je v práci postupováno od obecných koncepčních závěrů až po konkrétní závěry týkající se určité jednotlivosti. Takto vytvořený obecný model pak bude postupně vztažen na účinnou i platnou úpravu solidárního závazkového právního vztahu obsaženou v právním řádu České republiky a budou s jeho pomocí řešeny nejasnosti, které se v české účinné i platné právní úpravě vyskytují, a odpovídány otázky, které v právním životě při užívání právního institutu solidárního závazkového právního vztahu vyvstávají.

**Knih první.
Hmotné právo.**

Obecná část.

Pojem solidárních závazkových právních vztahů.

§ 1.

Místo solidárních závazkových právních vztahů v právním řádu.

Chceme-li vymezit určitý právní institut, dospějeme, dříve či později, k nutnosti jeho přesného zařazení do systému právního řádu. Právě místo v systému právního řádu je to, co ukazuje určení tohoto právního institutu, jeho úlohu a jak je na tento institut nahlížeti.

Pojem závazkového právního vztahu.

Závazkovým právním vztahem je rozuměti takový právní vztah, ze kterého jedné straně (označované věřitel, lat. *creditor*) náleží oprávnění na plnění poskytnuté druhou stranou vztahu tohoto (označované dlužník, lat. *debitor*) a tuto druhou stranu tíží recipročně subjektivní povinnost straně první toto plnění poskytnout. Oprávnění věřitele se pak nazývá pohledávkou (lat. *nomen*) a subjektivní povinnost dlužníka je zvana dluhem (lat. *debitum*). Jelikož existují závazkové právní vztahy mezi věřitelem na jedné straně a dlužníkem na straně druhé, jsou též označovány jako vztahy věřitelsko-dlužnické.¹ V běžném právním životě se ovšem vyskytují mnohem složitější závazkové právní vztahy, než jaký byl právě popsán, proto je vhodné ono jejich vymezení rozšířit tak, že závazkový právní vztah je souborem jednotlivých oprávnění a subjektivních povinností.² Ostatně jako soubor subjektivních práv a jim

---

¹ Tak uvádí např. Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 19 a 20 nebo Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.402 a 1.449.

² Například prodávající, coby věřitel, pohledává vůči kupujícímu zaplacení kupní ceny a úroky z prodlení, jelikož dlužník proušil svou smluvní povinnost zaplatit kupní cenu včas. Má tak věřitel vůči dlužníkovi dvě pohledávky: na zaplacení kupní ceny a na zaplacení úroků z prodlení.

odpovídajících povinností je vymezen právní vztah teorií právní obecně³ a závazkový právní vztah netvoří výjimku.

Plněním se pak rozumí t. zv. primární předmět právního vztahu, tedy určité chování právního subjektu, jež je účasten na tomto právním vztahu. Chováním je třeba chápati konání v širším smyslu (lat. *facere*), jež se pak dělí na konání v užším smyslu a dání (lat. *dare*), a nekonání (lat. *non facere*), jež se též dělí, a to na opomenutí (lat. *ommitere*) a strpění (lat. *pati*). Vedle primárního předmětu právního vztahu se vymezuje t. zv. sekundární předmět právního vztahu, který je u závazkového právního vztahu nazýván předmět plnění. Předmětem plnění pak je myšlena věc, právo neb jiná hodnota majetková, připouští-li to její povaha, k nimž lidské chování směřuje.⁴

V odborné právní nauce se lze setkat s pojmem závazek (lat. *obligatio*). S tímto pojmem je však spojeno jisté úskalí, a to že je užíván ve dvou významových rovinách. Buď jej lze použít ve významu “závazkový právní vztah”, nebo je chápán ve významu “subjektivní povinnost dlužníková”⁵. Bohužel není jeho užívání sjednoceno ani v odborné právní nauce ani v zákonných textech, čehož důsledkem je nutnost pokaždé si ověřiti, v jakém významu byl právě použit.⁶ Sjednocení jeho významu v právních předpisech slibuje návrh občanského zákoníku, kdy jej tento bude chápat pod významem prve uvedeným, tedy jako závazkový právní vztah. Přesto se bude tato práce užívání pojmu závazek vyvarovat, aby tak předešla možným nejasnostem.

Dělení závazkových právních vztahů dle počtu právních subjektů.

Z vymezení závazkového právního vztahu plyne, že tento existuje nejméně mezi dvěma stranami, které se označují jako věřitel a dlužník. K tomu je dále vyžadováno,

---

³ Viz *Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A.*: Teorie práva. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, r. v. 2004, str. 124, dále též *Gerloch, A.*: Teorie práva. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, r. v. 2009, str. 143.

⁴ Viz např. *Knapp, V.*: Teorie práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 1995, str. 203 a 204, dále *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 17, *Švestka, J., Dvořák, J.*: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 76 a 77. Naopak označuje primární předmět právního vztahu jako předmět plnění *Marta Škárová* in *Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.*: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.503 a 1.504.

⁵ Tento druhý význam je odvozen z obratu “dlužník se zavázal k povinnosti”. Na okraj je poznamenati, že pojmem obligace rozumí *Carl Ludwig Arndts* navíc i samotné oprávnění věřitelovo. K tomu viz *Arndts, C. L.*: Učební kniha Pandekt. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2010, str. 3.

⁶ Např. *Knapp, V.*: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, r. v. 1955, 327 str., kde autor používá tento pojem nejednotně. Kupř. na straně 34 citovaného díla uvádí “...jde však o splnění jako důvod zániku závazku...”, kousek níže na téže straně však uvádí “...dlužník se zproští závazku, jestliže...”. Nejednotnost jeho používání v právních předpisech lze doložit poukazem na §§ 489, 490 a např. 532 úč. obč. zák. na jedné straně a §§ 514, 533, 534 a např. 568 úč. obč. zák. na straně druhé.

aby na každé straně byl nejméně jeden právní subjekt. Je pojmově vyloučeno, aby existoval závazkový právní vztah, kde by na jedné jeho straně, ať na straně věřitele nebo na straně dlužníka, nebyl žádný právní subjekt. Není ale vyloučeno, aby na jedné, více neb obou stranách závazkového právního vztahu vystupovalo právních subjektů více.

Pravě skutečnost, vystupuje-li na každé straně závazkového právního vztahu pouze jeden právní subjekt, nebo vystupuje-li alespoň na jedné straně právních subjektů více, je kritériem pro rozlišení jednoduchých závazkových právních vztahů a společných závazkových právních vztahů. Jednoduchým závazkovým právním vztahem se tak rozumí právě takový závazkový právní vztah, kdy na každé jeho straně vystupuje právě jeden právní subjekt a společným závazkovým právním vztahem (lat. *obligatio communis*) je tedy rozuměti závazkový právní vztah, na jehož alespoň jedné straně vystupuje právních subjektů více.

Společné závazkové právní vztahy lze však dále dělit. Za základní se pak považují dvě dělení, a to podle toho, na které straně vystupuje více právních subjektů, a podle povahy plnění.⁷ Tato dělení se pak vzájemně kombinují.

Podle toho, na které straně vystupuje více právních subjektů, se rozlišují společné závazkové právní vztahy s aktivní pluralitou, t. j. případ, kdy více právních subjektů vystupuje na straně věřitele, a závazkové právní vztahy s pasivní pluralitou, tedy situace, kdy více právních subjektů vystupuje na straně dlužníka.

Na základě dělení podle povahy plnění, jež je navíc doplněno, resp. rozvedeno, o dělení podle rozsahu podílu každého společného dlužníka nebo věřitele na celém dluhu nebo pohledávce, je pak rozlišiti dílné závazkové právní vztahy (lat. *obligationes dividae*) a nedílné závazkové právní vztahy (lat. *obligationes individae*). Doplněním dělení o posledně jmenované dělicí kritérium pak je nedílné závazkové právní vztahy rozdělit na závazkové právní vztahy se solidárně nedílným plněním a na závazkové právní vztahy s nerozlučným plněním, a dílné závazkové právní vztahy obdobně na závazkové právní vztahy dílní (lat. *obligationes pro parte*) a na závazkové právní vztahy solidární (lat. *obligationes in solidum*).

Závazkovým právním vztahem s nerozlučným plněním je pak takový závazkový právní vztah jehož plnění je nedělitelné a kdy toto plnění musí poskytnout v

---

⁷ Viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.449. Stejně dělení lze pak nalézt, i když méně přehledně presentované, v David, L., Ištvanek, F., Javůrková, N., Kasíková M., Lavický, P. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. +. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. r. v. 2009, str. 418 a 419.

součinnosti všichni spoludlužníci (v případě pasivní plurality) neb musí přijmout všichni spoluvěřitelé, a to opět v součinnosti (v případě aktivní plurality).

Naproti tomu, stačí-li ke splnění, ač plnění závazkového právního vztahu je rovněž nedělitelné, je-li plněno jen jedním, resp. nikoli všemi spoludlužníky (v případě pasivní plurality), neb je-li toto nedělitelné plnění přijato jen jedním, resp. nikoli všemi spoluvěřiteli (v případě aktivní plurality), pak se jedná o závazkový právní vztah se solidárně nedílným plněním. Není tedy třeba, ač to není vyloučeno, aby nedělitelné plnění poskytli všichni spoludlužníci v součinnosti, resp. aby jej přijali všichni spoluvěřitelé v součinnosti, jako tomu je u závazkových právních vztahů s nerozlučným plněním.

O závazkový právní vztah dílčí se jedná, pakliže plnění je dělitelné a každý ze spoludlužníků je povinen splnit pouze určitý díl, určitou část z celku (v případě pasivní plurality) neb každý ze spoluvěřitelů je oprávněn přijmouti pouze určitou část, resp. podíl z celého plnění dlužníka. Často se lze v odborné právní nauce setkat s názorem, že závazkový právní vztah dílčí je jakási složenina z několika samostatných jednoduchých závazkových právních vztahů jednoho věřitele (v případě pasivní plurality; tedy jednalo by se o seskupení více závazkových právních vztahů, v nichž na straně věřitele vystupuje vždy týž právní subjekt) nebo jednoho dlužníka (v případě aktivní plurality; nyní by se jednalo o seskupení více závazkových právních vztahů, v nichž naopak na straně dlužníka vystupuje tentýž právní subjekt). Tento názor je též presentován z opačného pohledu, tedy že závazkový právní vztah dílčí lze rozložit na několik samostatných jednoduchých závazkových právních vztahů. Proti tomu nelze ničeho namítati, jelikož závazkové právní vztahy dílčí tak ve svém důsledku opravdu fungují, avšak je důležité připomenout slova *Helmutha Gameritha*, dle jehož názoru je závazkový právní vztah dílčí sám o sobě nedělitelný; dělitelný je dle něj pouze tehdy, pakliže všechny z něj plynoucí oprávnění a subjektivní povinnosti jsou dělitelné stejným způsobem a dělitelnost odpovídá vůli stran.⁸ Nehodnotí tak závazkový právní vztah dílčí pouze co do obsahu, ale respektuje i jeho formu; z pohledu formálního nelze totiž opomenout, že se jedná o jeden závazkový právní vztah, ve kterém mají i spoludlužníci mezi sebou, resp. spoluvěřitelé mezi sebou určité pouto, ač oproti obdobnému poutu v závazkovém právním vztahu solidárním velmi oslabené. Je nutno přisvědčiti tomu, že se stále jedná o jeden závazkový právní vztah (i právní důvod jeho existence je zpravidla totožný) a že s tímto závazkovým

---

⁸ Viz *Rummel, P. a kol.*: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. 1. svazek. §§ 1 - 1.174. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, r. v. 1990, str. 1.201.

právním vztahem lze zacházeti jako se složeninou několika samostatných jednoduchých závazkových právních vztahů pouze, pokud tak všechny právní subjekty na něm účastny projeví svou vůli (odraz onoho pouta).

Naproti tomu, je-li sice plnění dělitelné, ale každý ze spoludlužníků je povinen splnit v celé výši, avšak všichni spoludlužníci dohromady jsou povinni splnit jen jednou (v případě pasivní plurality) neb každý ze spoluvěřitelů je oprávněn požadovat po dlužníkovi, by mu plnil v celé výši, avšak dlužník je povinen plnit jen jednou, jedná se o závazkový právní vztah solidární.

§ 2.

Historický vývoj solidárních závazkových právních vztahů.

Institut solidárních závazkových právních vztahů je příkladem stabilního institutu právního, jehož vymezení nedoznalo dosud žádných velkých změn. Přesto byl v 19. století středem zájmu odborné právní veřejnosti, když se vedly rozsáhlé diskuse o rozlišení korreality a pouhé solidarity. Ač bylo ve 20. století toto rozlišení opuštěno, na některých otázkách se dosud odborná právní veřejnost neshodla.

Vývoj jejich od doby římské po první moderní kodifikace.

Vymezení solidárního závazkového právního vztahu v případě plurality pasivní v právu římském zkráceně vystihuje výrok: “*Singuli solidum debent, unum debent omnes.*”, což přeloženo znamená: “*Jednotlivci dluží celý dluh, všichni však dluží jen jednou.*”⁹

Přestože byl institut solidárního závazkového právního vztahu i právu římskému znám a toto jej vymezovalo, tak přesto neznalo právo římské výraz pro jejich označení, t. j. “solidární závazkový právní vztah”; hovořilo pouze o “*obligatio in solidum*”. Výraz “korrealita” je dílem až komentátorů práva římského a výraz “solidarita” vešel do užívání až v 18. století.¹⁰

Okolo roku 200 př. n. l. byl přijat *lex Appuleia de sponsu*, dle kterého příslušela tomu ze solidárních spoludlužníků, jenž plnil i za ostatní solidární spoludlužníky,

---

⁹ Viz Kincl, J., Urfus, V., Skřepeck, M.: Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 1995, str. 362.

¹⁰ Viz Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý (§§ 859 až 1.089). Praha: V. Linhart, r. v. 1936, str. 220.

žaloba proti těmto ostatním solidárním spoludlužníkům na příslušnou část.¹¹ Tím byl na jisto postaven t. zv. postižný vztah mezi jednotlivými spoludlužníky, který je považováni za pojmový znak solidárního závazkového právního vztahu.

Závazkovým právním vztahům s více právními subjekty na straně dlužníka neb věřitele je věnována pozornost i při významné kodifikaci práva římského za vládnutí císaře Justiniána, t. zv. Justiniánské kodifikaci. Tak *Institutiones Iustiniani*, tvořící část *Corpu Iuris Civilis*, v šestnácté kapitole své třetí knihy obsahují úpravu vzniku takových závazkových právních vztahů a úpravu jednotlivých oprávnění a subjektivních povinností mezi jednotlivými právními subjekty plynoucí právě ze skutečnosti plurality právních subjektů v závazkovém právním vztahu.

Vznik solidárních závazkových právních vztahů vyložily *Institutiones Iustiniani* následovně: *“Jak na straně toho, jemož je slíbeno, tak na straně slibujícího může být více spoluúčastníků. Na straně toho, jemuž je slíbeno, tehdy, odpoví-li na otázku všech např. “Slibuji.”, když slibující má slíbit dvěma odděleně, odpoví následujícím způsobem: “Slibuji, dát vám oběma.”. Slíbí-li nejdříve Titiovi a poté na otázku jiného i tomu, pak vznikají dva různé závazkové právní vztahy a nelze přijmouti, že jsou dvěma spoludlužníky. U dvou nebo více slibujících to chodí tak: “Maevie, slibuješ mi dát pět zlatých mincí? Seie, slibuješ mi dát těchže pět zlatých mincí?”; a každý musí jednotlivě sám za sebe odpovědět: “Slibuji.”. (lat. “Et stipulati et promittendi duo pluresve rei fieri possunt. stipulati ita, si post omnium interrogationem promissor respondeat ‘spondeo’. ut puta cum duobus separatim stipulantibus ita promissor respondeat ‘utrique vestrum dare spondeo’: nam si prius Titio sponderit, deinde alio interrogante spondeat, alia atque alia erit obligatio nec creduntur duo rei stipulandi esse. duo pluresve rei promittendi ita fiunt: ‘Maevi, quinque aureos dare spondes? Sei, eosdem quinque aureos dare spondes?’ respondeant singuli separatim ‘spondeo’.” C 3.16.pr.).*

Jaké je postavení jednotlivých právních subjektů účastných solidárního závazkového právního vztahu, obsahoval následující odstavec: *“Z takových závazkových právních vztahů je na jedné straně každému jednotlivému právnímu subjektu, kterému je slíbeno, dlužen celek a na druhé straně ručí každý jednotlivý slibující za celek. Přesto je mezi oběma závazkovými právními vztahy pouze jeden předmět plnění. Když proto jeden z věřitelů obdrží, co je dluženo, zaniká pohledávka všech, a když jeden z dlužníků poskytne, co je dluženo, osvobozuje všechny.”* (lat. *“Ex*

---

¹¹ Viz Skřepek, M.: Římské soukromé právo. Systém a instituce. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, r. v. 2011, str. 148.

huiusmodi obligationibus et stipulantibus solidum singulis debetur et promittentes singuli in solidum tenentur. in utraque tamen obligatione una res vertitur: et vel alter debitum accipiendo vel alter solvendo omnium peremit obligationem et omnes liberat.” C 3.16.1.).

Poslední odstavec kapitoly zabývající se solidárními závazkovými právními vztahy upravil možnosti podmínit neb lhůtou omezit subjektivní povinnost plnit jednoho ze spoludlužníků: *“Ze dvou společně slibujících může být zavázán jeden bez dalšího, druhý se lhůtou nebo s podmínkou; a termín nebo podmínka netvoří překážku tomu, aby ten, co je zavázán bez dalšího, mohl být žalován.”* (lat. *“Ex duobus reis promittendi alius pure, alius in diem vel sub condicione obligari potest: nec impedimento erit dies aut condicio, quo minus ab eo qui pure obligatus est petatur.”* C 3.16.2.).¹²

Jak patrně, institut solidárních závazkových právních vztahů byl znám již v právu římském a jeho vymezení z dob práva římského bylo zachováno do současnosti v takřka nezměněné podobě. Pozdější právní učenci, glosátoři, postglosátoři a komentátoři práva římského do existujícího vymezení nijak nezasahovali. Jejich zásluhou však obdržel tento institut svůj název.

Korrealita a pouhá solidarita.

Zájem odborné právní veřejnosti o institut solidárních závazkových právních vztahů nastal až ve století devatenáctém za dob t. zv. školy historicko-právní a pandektistiky. Zájem tento byl vyvolán změnou v nahlížení na institut solidárních závazkových právních vztahů mající příčinu v rozlišení závazkových právních vztahů korreálných a “pouze” solidárních. Do té doby se nerozlišovaly závazkové právní vztahy korreálné a pouze solidární.¹³

S tímto dělením přišel významný švýcarský právník, *Friedrich Ludwig Keller*, ve svém díle věnujícím se litiskontestaci (lat. *litis contestatio*), institutu práva římského.¹⁴ Litiskontestace je dohoda stran sporu o rozhodčím a jeho úkolu, kterou

---

¹² Viz *Behrends, O., Knütel, R., Knupisch, B., Seiler, H. H.: Corpus Iuris Civilis. Text und Übersetzung. I Institutionen. 2. vydání. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, r. v. 1997, str. 176 a 177.* Český překlad pořízen autorem z v díle dostupného německého překladu.

¹³ Viz *Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 9,* který dále odkazuje na *Binder, J.: Die Korrealobligationen im römischen und im heutigen Recht. Vydání neuvedeno. Leipzig: A. Dietert'sche Verlagsbuchhandlung Nachf. (Georg Böhme), r. v. 1899, str. 484.* Dále též *Lavický, P.: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 45.*

¹⁴ Viz *Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 9,* který dále odkazuje na *Keller, F. L.: Ueber die Litiscontestation im Urtheil. R. v. 1827.*

končilo první stádium římského řízení civilního, stádium *in iure*, stádium před římským úředníkem. Smyslem této dohody tak bylo, aby strany sporu dosadily pod autorisací římského úředníka rozhodčího a aby tohoto rozhodčího pověřily úkolem jejich spor rozhodnout.¹⁵ Na základě této dohody, litiskontestace, pak mohlo být zahájeno druhé stádium římského řízení civilního, stádium *apud iudicem*, ve kterém se již rozhodovalo o meritu právní věci, jak tato byla onou dohodou vymezena. Je zřejmé, že druhé stádium římského řízení civilního se mohlo konat pouze mezi stranami litiskontestace.

Uzavře-li žalobce litiskontestaci pouze s jedním žalovaným, ač plnit po žalovaném nárokováný dluh mělo vedle žalovaného více právních subjektů coby solidární spoludlužníci, pak nemohl více žalovat tyto ostatní právní subjekty pro týž nárok. Litiskontestace totiž byla považována za novaci dosavadního právního vztahu mezi spornými stranami, z něhož vzešel spor; ježto je litiskontestace institutem procesního práva, pak i z ní vzešlá novace vznikla na základě procesního práva.¹⁶ Vzhledem k této vlastnosti litiskontestace a skutečnosti, že již uzavřenou (ale nerozhodnutou) litiskontestaci nešlo více měnit, zanikla uzavřením litiskontestace mezi žalobcem a pouze jedním ze solidárně zavázaných spoludlužníků (je-li uvažována pasivní pluralita) ostatním spoludlužníkům jejich subjektivní povinnost plnit. Takové právní vztahy závazkového práva pak byly nazývány korreální. Avšak v římském právu existovaly závazkové právní vztahy s více právními subjekty alespoň na jedné straně, které zanikaly až uspokojením věřitele a které byly nazývány solidární.

Tak *Friedrich Ludwig Keller* dospěl k závěru, že je tu rozdíl mezi závazkovými právními vztahy korreálními a pouze solidárními, přičemž rozdíl mezi nimi shledal ve skutečnosti, že závazkový právní vztah korreální je pouze jeden závazkový právní vztah s více právními subjekty alespoň na jedné straně, kdežto u závazkového právního vztahu pouze solidárního se vlastně jedná o soubor tolika závazkových právních vztahů, aby jeden vznikl mezi každým spoluvěřitelem na straně jedné a každým spoludlužníkem na straně druhé. Tak došlo uzavřením litiskontestace k novaci celého závazkového právního vztahu s účinky vůči všem právním subjektům na něm účastných (v případě korreality), a k novaci pouze toho závazkového právního

---

¹⁵ Viz *Sommer, O.*: Učebnice soukromého práva římského. I. díl. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2011, str. 35 a 36. Ve stručné podobě též *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 9 a *Lavický, P.*: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 46.

¹⁶ Viz *Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.*: Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 1995, str. 123. Sluší se však dodat, že v případě pasivní plurality zrušil novativní účinky litiskontestace císař Justinian roku 531 n. l.

vztahu (v případě pouhé solidarity), který existoval mezi stranami litiskontestace. Tento závěr *Friedricha Ludwiga Kellera* převzal *Georg Julius Ribbentrop*.¹⁷

Závěry o nutnosti rozlišiti mezi závazkovými právními vztahy korreálnými a pouze solidárními se rozšířily napříč odbornou právní veřejností. Výsledky *Friedricha Ludwiga Kellera* a *Georga Julia Ribbentropa* převzali z anglických právních učenců *John Baron Moyle*, *Edward Poste* a *Thomas Erskine Holland*, z francouzských pak *Jean Philippe Molitor* a *Calixte Accarias* a konečně z německých *Friedrich Carl von Savigny*, *Carl Ludwig Arndts*, rytíř z *Arnesbergu*, *Georg Friedrich Puchta* nebo *Bernhard Windscheid*.¹⁸

Opuštění rozlišení mezi korrealitou a pouhou solidaritou.

Avšak závěr o nutnosti rozlišiti mezi závazkovými právními vztahy korreálnými a pouze solidárními narazil i na kritické přijetí. Autorem jedné z nejvýznamnějších kritik je *Heinrich Dernburg*, ač ten jinak rozlišení toto plně přijal a uznával. Z dalších kritiků pak lze jmenovati kupř. *Julia Bindera*.¹⁹

Heinrich Dernburg upozornil, že je odlišiti instituty práva procesního od práva hmotného. Litiskontestace, coby institut ryze procesněprávní, nemůže mít důsledky takové do práva hmotného. Je nutno mít na zřeteli, že litiskontestace mohla mít účinky pouze mezi stranami právního sporu. Pakliže její uzavření nadále bránilo žalobci disponovat určením, koho bude žalovati, pak toto mělo účinky pouze v rovině práva procesního. Rozhodně, jak *Heinrich Dernburg* dodává, z této skutečnosti nelze dovoditi, že se u korreálního závazkového právního vztahu jedná pouze o jediný závazkový právní vztah.

S tímto názorem je nutno souhlasit, protože celé rozlišení toto je postaveno na přenesení důsledků procesněprávního institutu do práva hmotného. Právním hmotným jsou upraveny jednotlivá oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti v závazkovém právním vztahu. Závazkový právní vztah zaniká pouze

---

¹⁷ Viz *Lavický, P.*: *Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 10, který dále odkazuje na *Ribbentrop, G. J.*: *Zur Lehre von den Korrealobligationen*. Vydání neuveveno. Göttingen: Dieterischen Buchhandlung, r. v. 1831. Totéž stejný autor uvádí v *Lavický, P.*: *K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků*. *Právní rozhledy*, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 46.

¹⁸ Viz *Lavický, P.*: *Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 10, který dále odkazuje na *Unger, J.*: *Passive Correalität und Solidarität im römischen und heutigen Rechte*. *Jahrbücher für die Dogmatik des heutigen römischen und deutschen Privatrechts*. R. v. 1884, ročník 22, str. 210, dále *Arndts, C. L.*: *Učební kniha pandekt*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., r. v. 2010, str. 28 až 42.

¹⁹ Viz *Sedláček, J., Rouček, F.*: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl čtvrtý (§§ 859 až 1.089). Praha: V. Linhart, r. v. 1936, str. 220, kde je odkázáno na dílo *Julia Bindera* *Die Korrealobligation im römischen und im heutigen Recht*.

způsoby, které samo hmotné právo zná, tedy především splněním ale dále také např. dohodou, splynutím, vzdáním se oprávnění a následnou nemožností plnění. Právo procesní vedle toho upravuje postup, jakým je možno zákonnou cestou se domáhati svých oprávnění, která nebyla splněna dobrovolně. Je to tedy prostředek, kterak za pomoci autority státu coby garanta dodržování práva (čímž plnění právních povinností nepochybně je) přimět dlužníka, aby plnil své subjektivní povinnosti. Je-li takto dlužník přiměn ke splnění svých subjektivních povinností, pak teprve zaniká závazkový právní vztah (je-li to ovšem poslední subjektivní povinnost, která dosud nebyla splněna), a to splněním, tedy způsobem podle práva hmotného. Jak patrně, nelze směřovati právo procesní s právem hmotným.

Právě závěry *Heinricha Dernburga* a následně též zjištění, že samo právo římské rozdíl mezi závazkovými právními vztahy korreálnými a solidárními neznalo, způsobily, že si odborná právní veřejnost uvědomila chybu, která stála v základech celé koncepce, a dělení toto opustila. Tím také poklesl zájem odborné právní veřejnosti o solidární závazkové vztahy, ač opuštěním rozlišení závazkových právních vztahů korreálních a pouze solidárních nebyla uspokojivě vysvětlena otázka, zda solidární závazkový právní vztah je jeden závazkový právní vztah s více právními subjekty, nebo zda se naopak jedná o “svazek” více závazkových právních subjektů mezi každým věřitelem a každým dlužníkem. Nad touto otázkou nepanuje mezi odbornou právní veřejností dodnes shoda. K druhé thesei se přiklání např. *Fritz Klingmüller, Josef Krainz, Jaromír Sedláček, Jaromír Blažke a Petr Lavický*.²⁰ *Jaromír Sedláček* sic zastával názor, že solidární závazkový právní vztah je považovati za “svazek” tolika právních vztahů, kolik je dlužníků, resp. věřitelů, však dodával, že tyto právní vztahy jsou na sobě navzájem závislé, což považoval za charakteristickou známku solidarity.²¹ K podobnému závěru dospěl i *Jaromír Blažke*.²² K první thesei se naopak přiklonili *František Xaver Veselý, Jan Krčmář a Viktor Knapp*.²³

Ač nad otázkou, o kolik závazkových právních vztahů se u solidárního závazkového právního vztahu jedná, nebyla dosud nalezena shoda, přiklání se v

---

²⁰ Viz *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 13, nebo *Lavický, P.*: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. *Právní rozhledy*, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 46

²¹ Viz *Sedláček, J., Rouček, F.*: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý (§§ 859 až 1.089). Praha: V. Linhart, r. v. 1936, str. 221.

²² Viz *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 13, který dále odkazuje na *Blažke, J.*: Společné závazky. O nové pojetí korreality. 1. vydání. Praha: Orbis, r. v. 1953, str. 21.

²³ Viz *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 13, dále *Knapp, V.*: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, r. v. 1955, str. 96 a 97.

současnosti odborná právní veřejnost k thesi, že se jedná o jeden závazkový právní vztah.²⁴

§ 3.

Solidární závazkový právní vztah jako jeden závazkový právní vztah.

V předchozí kapitole bylo řečeno, že ač bylo rozlišení mezi závazkovými právními vztahy korreálními a závazkovými právními vztahy pouze solidárními opuštěno, tak přesto nebyla odbornou právní vědou nalezena shoda nad otázkou, zda je solidární závazkový právní vztah závazkovým právním vztahem jedním nebo je třeba jej chápati jako “svazek” závazkových právních vztahů mezi jedním věřitelem nebo více věřiteli na straně jedné a jedním dlužníkem nebo více dlužníky na straně druhé. Prvé pojetí je nazýváno jako teorie jednoty a druhé pak jako teorie mnohosti.²⁵

Tato práce se přiklání k názoru, že se jedná o jeden závazkový právní vztah. V tomto závazkovém právním vztahu má pak právní subjekt na jedné straně tolik oprávnění, resp. subjektivních povinností, kolik vystupuje na druhé straně právních subjektů coby korreů; tedy v případě pasivní plurality má věřitel tolik oprávnění (pohledávek), kolik je solidárních spoludlužníků, přičemž vůči každému solidárnímu dlužníkovi má právě jednu pohledávku a obdrží-li plnění třeba od jednoho ze spoludlužníků, pak toto plnění nemůže žádati po žádném z dalších spoludlužníků (viz následující kapitolu a její oddíl zvaný “Totožnost plnění”).²⁶

Tento koncept lze přirovnati k jinému institutu závazkového práva, a to alternativě facultas (§ 561 úč. obč. zák., §§ 1.926 až 1.928 pl. obč. zák.). Oba instituty si jsou v lecčems blízké: solidární závazkový právní vztah je charakterický mnohostí právních subjektů na straně věřitele neb dlužníka a alternativa facultas je typická mnohostí plnění; v obou však má být plněno jen jedno. Alternativou facultas je

---

²⁴ Viz *Lavický, P.*: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 46.

²⁵ Viz *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.537.

²⁶ K t. zv. teorii jednoty se přiklonil i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí vydaném dne 30. března 2007 v právní věci vedené pod spis. zn. 29 Odo 1121/2004. To lze dovodit z právní věty: “*Ze solidární pohledávky se sice odvíjí samostatné právo každého ze solidárních věřitelů, odpovídá jí však jediný (jeden) dlužníkův závazek (jediná subjektivní povinnost plnit, pozn. aut.). Jde tedy o jeden závazek (závazkový právní vztah, pozn. aut.) s několika subjekty na straně věřitelů, takže dlužníkovy věřitele tu představují všichni spoluvěřitelé zároveň a jim všem je dlužník zavázán (povinen splnit, pozn. aut.). Jednota takového závazku (závazkového právního vztahu, pozn. aut.) je dána (jako je tomu i v posuzované věci) jednotným obsahem i předmětem (stejným plněním) a pluralita se týká pouze jeho subjektů.*” Přípuštění t. zv. teorie mnohosti by mělo důsledky v právu insolvenčním, neboť v případě solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou by dlužnikovo prodlení se splněním naplnil jeden pojmový znak úpadku, a to mnohost věřitelů, třebaže jde jen o jedno plnění (na čemž se shodují teorie obě).

rozuměti takový závazkový právní vztah, v němž dlužník má subjektivní povinnost poskytnout věřiteli určité plnění, avšak má zároveň možnost splnit svou subjektivní povinnost i poskytnutím jiným, smlouvou ale předvídaným plněním. Věřitel má naproti tomu oprávnění žádati po dlužníkovi splnění pouze oné první povinnosti; splnění povinnosti jako druhé uvedené nemůže věřitel platně po dlužníkovi žádati.²⁷ Rovněž nemůže věřitel nijak ovlivnit, zda bude dlužník plnit v podobě první povinnosti neb v podobě druhé povinnosti, toto je totiž výsadní právo dlužníka.

Odborná civilistická nauka přirovnává alternativu *facultas* k závazkovému právnímu vztahu, v němž je sjednán jeho zánik se suspensivní podmínkou, že dlužník poskytne věřiteli jiné stanovené plnění.²⁸ Má-li dlužník subjektivní povinnost poskytnout věřiteli určité plnění (kupř. vykonat nějakou činnost), ale může tuto svou subjektivní povinnost splnit i poskytnutím jiného plnění (kupř. zaplacením určité peněžní sumy), pak je nutno dovodit, že má tento dlužník dvě subjektivní povinnosti (obdobně jako dlužník vůči dvěma solidárním spoluvěřitelům); neboť obě plnění jsou odlišné a nelze je považovati za plnění tvořící jednu subjektivní povinnost. Je-li v jednom závazkovém právním vztahu připuštěno více subjektivních povinností dlužníka lišících se pouze v obsahu, ač plněno má býti jen jedno, pak stejně tak je připustiti závazkový právní vztah, v němž existuje více oprávnění, lišící se pouze v právním subjektu - koreovi, vůči němuž směřují, ač plněno má býti rovněž jen jedno.

Zastánci teorie mnohosti argumentují ve prospěch oné teorie především mnohostí právních subjektů na jedné straně solidárního závazkového právního vztahu, možnou mnohostí právních důvodů, na jejichž základě solidární závazkový právní vztah existuje, možnost podmínění subjektivní povinnosti plnit jednoho solidárního spoludlužníka, možnost zániku subjektivní povinnosti jednoho ze solidárních spoludlužníků, aniž by zanikl solidární závazkový právní vztah celý, ale i procesněprávní dopady (mířeno je na samostatná a nerozlučná společenství účastníků řízení).

K teorii mnohosti se z odborných českých civilistů kloní např. *Jaromír Sedláček*, *Jaromír Blažke* a *Petr Lavický*. Posledně jmenovaný svůj příklon ku teorii mnohosti odůvodňuje převahou “odstředivých tendencí”, tedy, že příliš mnoho prvků

---

²⁷ Toto stvrdil i Nejvyšší soud právní větou uvedenou v rozhodnutí ze dne 29. dubna 2004 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 20 Cdo 360/2003, jež bylo též vydáno ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek z roku 2005 pod čís. civ. 48. Konkrétně právní věta tato zní: “Bylo-li vyhověno žalobě s t. zv. *alternativou facultas*, může být rozhodnutí titulem výkonu rozhodnutí jen pro primární plnění.”

²⁸ Viz též *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.628.

solidárního závazkového právního vztahu naznačuje, že se jedná o závazkových právních vztahů více.²⁹

Jako prvý prvek uvádí mnohost právních subjektů na jedné straně solidárního závazkového právního vztahu, aniž by tyto tvořily jedno společenství nadané jedinou právní subjektivitou. Tak nabízí se otázka, zda je možno uvažovati společné závazkové právní vztahy, konkrétně pak jeden závazkový právní vztah s více právními subjekty na jedné neb druhé straně. Na tu odpovědět nutno kladně, jelikož může existovat závazkový právní vztah v němž věřitel má více oprávnění vůči více dlužníkům (a též opačně při úvaze aktivní plurality právních subjektů), jak bylo uvedeno v této kapitole výše, a jelikož není žádného závěru teoretického neb ustanovení právního řádu, které by toto vylučovalo.

Druhým prvkem jest pak rozdíl v subjektivních povinnostech jednotlivých spoludlužníků, avšak nikoli rozdíl v plnění (totožnost plnění shledává jako nutnou i *Petr Lavický*); myšleny jsou rozdíly v ostatních ujednáních, např. podmínění subjektivní povinnosti jednoho spoludlužníka, prominutí subjektivní povinnosti jednoho spoludlužníka věřitelem, uznání své subjektivní povinnosti plnit jedním ze spoludlužníků apod.

Tomu oponovati je tak, že závazkový právní vztah je chápán jako soubor jednotlivých oprávnění a subjektivních povinností a že se závazkovým právním vztahem lze nakládati pouze prostřednictvím nakládání s jednotlivými oprávněními nebo subjektivními povinnostmi. Vždyť závazkový právní vztah zanikne tak, že dlužník splní svou subjektivní povinnost (nikoli celý závazkový právní vztah) nebo že věřitel dlužníkovi jeho subjektivní povinnost promine (opět nepromine celý závazkový právní vztah).³⁰ Obdobně právní subjekty, většinou z popudu věřitele, zajišťují nikoli celý závazkový právní vztah, ale oprávnění věřitele;³¹ např. smluvní pokutou si věřitel zajišťuje, že mu dlužník plnění poskytne (třebaže pod hrozbou vzniku další povinnosti plnit), ač tak v důsledku zajišťuje celý závazkový právní vztah, protože zajištěním splnění se zajistí předpokládaný zánik závazkového právního vztahu, tedy splnění. Konečně stejně nutno nahlížeti i na změnu závazkového právního vztahu; věřitel nepostupuje cesí závazkový právní vztah, nýbrž svá

---

²⁹ Viz *Lavický P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 15 až 23, nebo *Lavický, P.*: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. *Právní rozhledy*, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 47.

³⁰ Myšlen je závazkový právní vztah, v němž má dlužník jedinou subjektivní povinnost. Jinak samozřejmě závazkový právní vztah zanikne zánikem posledního oprávnění / subjektivní povinnosti.

³¹ Stejný názor lze nalézt v *Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.*: Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 127, pod poznámkou pod čarou čís. 162.

oprávnění, rovněž nepřistupuje právní subjekt k závazkovému právnímu vztahu, nýbrž k subjektivní povinnosti plnit.

Právní subjekty tak nemohou nakládati se závazkovým právním vztahem přímo, leč mohou s ním nakládati zprostředkovaně, t. j. nakládáním s jednotlivými oprávněními (v případě věřitele), resp. s jednotlivými subjektivními povinnostmi (v případě dlužníka). Tento závěr lze zcela vztáhnout i na solidární závazkové právní vztahy s tím rozdílem, že na rozdíl od jednoduchého závazkového právního vztahu nemůže u solidárního závazkového právního vztahu jednání jednoho z korreů, resp. vůči jednomu z korreů změnit právní postavení jiného z korreů.³² Tento rozdíl je chápán jako promítnutí zásady rovného postavení právních subjektů v soukromoprávním vztahu (§ 2 odst. 2 úč. obč. zák., § 1.728 odst. 1 in principio ve spojení s §§ 11 a 1.723 odst. 2 pl. obč. zák.). Proto nemůže mít např. uznání subjektivní povinnosti jedním spoludlužníkem vliv na běh lhůt, v nichž se promlčují věřitelova oprávnění vůči ostatním spoludlužníkům. Jedinou výjimkou by však bylo, kdyby tak stanovil sám právní předpis, jak také činí např. u *intercesse* kumulativní. Jinak však podle závěru výše lze s celým solidárním závazkovým právním vztahem zprostředkovaně nakládati, aby účinky tohoto nakládání působily vůči všem právním subjektům na tomto solidárním závazkovém právním vztahu účastněným, pouze buď jednáním vůči všem korreům, nebo shodným jednáním všech korreů (např. všichni spoludlužníci uznají svou subjektivní povinnost). Nakládají-li se svými oprávněními neb subjektivními povinnostmi shodně pouze někteří z korreů, nebo je takto nakládáno pouze vůči některým z korreů, pak účinky tohoto nakládání nastávají pouze vůči těmto, ledaže právní řád vztáhne tyto účinky i na ostatní.

Konečně posledním prvkem, který má mít dle *Petra Lavického* odstředivou tendenci, je skutečnost, že korreové netvoří v procesním právu t. zv. nucené společenství,³³ které by museli nutně tvořit, byl-li by solidární závazkový právní vztah jediným závazkovým právním vztahem. Toto *Petr Lavický* odmítá s odůvodněním, že věřitel si může vybrat, kterého spoludlužníka požádá o splnění, a proto může žalovat pouze jednoho spoludlužníka (v případě pasivní plurality).

---

³² Stejně pravidlo zastává i *Jan Hurdík*; viz *Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.456.*

³³ Viz *Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2011, str. 148*, kde je nucené společenství definováno jako společenství, které má věcnou legitimaci jako celek a kde jeden účastník sám postrádá postrádá věcnou legitimaci. Proto je nutno pro úspěšné uplatnění nebo bránění práva, by žalovali neb byli žalováni všichni účastníci tvořící nucené společenství.

Bylo řečeno, že věřitel má vůči každému spoludlužníkovi oprávnění a každý spoludlužník má tomu odpovídající subjektivní povinnost; to vše v rámci jediného závazkového právního vztahu. Jak je věřitel oprávněn, které a kolik z jemu svědčících oprávnění si vybere, tedy po kterém, resp. kolika ze spoludlužníků bude požadovat, by mu bylo splněno, tak stejně tak je věřitel oprávněn zvolit si, které a kolik z těchto oprávnění bude uplatňovat v žalobě, neboli kterého, resp. kolik spoludlužníků bude žalovat, by mu poskytli (jedno) plnění. Rozhodne-li se věřitel, že bude žalovat jednoho spoludlužníka, tedy uplatní oprávnění vůči tomuto spoludlužníkovi, nevzniká překážka litispendence, resp. překážka *rei iudicatae* na oprávnění, která věřitel má vůči druhému spoludlužníkovi. Ač se tedy jedná o jeden závazkový právní vztah, pak nelze souhlasit s *Petrem Lavickým* a platí, že jednotliví koreové netvoří nucené společenství, nýbrž může být každý z koreů žalován samostatně; je vycházezi ze skutečnosti, že žalováno jest z oprávnění, které žalobci svědčí, nikoli ze závazkového právního vztahu, a pouze u toho oprávnění, z kterého je žalováno, může vzniknout nejprve překážka litispendence a poté i překážka *rei iudicatae*.³⁴

Jiným argumentem uváděným *Jaromírem Sedláčkem* ve prospěch teorie mnohosti je, že subjektivní povinnost jednoho ze solidárních spoludlužníků může zaniknout, aniž by zanikly subjektivní povinnosti ostatních solidárních spoludlužníků.³⁵ Tak se může stát, např. promine-li věřitel jednomu solidárnímu spoludlužníkovi jeho subjektivní povinnost nebo stane-li se pro tohoto solidárního spoludlužníka splnění jeho subjektivní povinnosti nemožným, jakož i ujedná-li si solidární spoludlužník s věřitelem, že jeho subjektivní povinnost převezme jiný právní subjekt. Ovšem, je rozlišovati zánik subjektivní povinnosti solidárního spoludlužníka a zánik účasti solidárního spoludlužníka na solidárním závazkovém právním vztahu, jelikož nikoli s každým zánikem subjektivní povinnosti solidárního spoludlužníka je spojen i zánik účasti jeho na solidárním závazkovém právním vztahu. Zanikne-li subjektivní povinnost solidárního spoludlužníka vůči věřiteli (třeba některým způsobem výše příkladmo uvedeným), pak zanikne pouze tato; nutno totiž pamatovati, že v solidárním závazkovém právním vztahu je solidární spoludlužník ve vztahu i s ostatními solidárními spoludlužníky (t. zv. vnitřní vztah; k tomu viz

---

³⁴ U solidárních závazkových právních vztahů se bude jednat takřka pouze o t. zv. žaloby na plnění (§ 80 písm. b) obč. soud. řádu), ale závěr, že žalováno je z práva, platí obecně: tak existuje právo právního subjektu, aby bylo na jisto postaveno, zda tu určitý právní vztah je či nikoli, nebo např. právo právního subjektu na rozvedení manželství (které plyne ze zákona, pokud jsou naplněny zákonem stanovené podmínky).

³⁵ Viz *Sedláček, J., Rouček, F.*: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý (§§ 859 až 1.089). Praha: V. Linhart, r. v. 1936, str. 221 a 222.

následující kapitole) a je třeba souhlasu každého z nich, by zanikla jeho účast na tomto vztahu (nezaniká-li ze zákona). Účast solidárního spoludlužníka na solidárním závazkovém právním vztahu zaniká, zaniknou-li všechny subjektivní povinnosti jeho vůči věřiteli a zároveň zanikne-li jeho účast na vztahu, jež existuje mezi všemi solidárními spoludlužníky. Lze tak dovodit, že účast jednoho solidárního spoludlužníka na solidárním závazkovém právním vztahu zaniká, zatímco účast ostatních trvá, souhlasí-li s tím jak věřitel tak i ostatní solidární spoludlužníci (jedná se o příklad nakládání s celým solidárním závazkovým právním vztahem) nebo stanoví-li tak právní řád sám, např. při oné výše zmiňované nemožnosti splnění subjektivní povinnosti (§ 511 odst. 3 věta druhá úč. obč. zák., § 1.876 odst. 2 in fine pl. obč. zák.).³⁶

§ 4.

Vymezení solidárního závazkového právního vztahu.

V kapitole první Obecné části byly solidární závazkové právní vztahy zařazeny do systému právního řádu a byly označeny jako konkrétní typy společných závazkových právních vztahů.

V oné kapitole však byly zmíněny dva druhy společných závazkových právních vztahů, které sluly solidární, a to závazkové právní vztahy solidární (lat. *obligationes in solidum*) a závazkové právní vztahy se solidárně nedílným plněním. Oba tyto typy sluší se považovati za solidární závazkové právní vztahy. Jediným rozdílem mezi nimi je povaha plnění, když plnění prve řečeného z nich, totiž závazkového právního vztahu solidárního, je dělitelné a naproti tomu plnění druhého typu, tedy závazkového právního vztahu se solidárně nedílným plněním, je, jak samotný jeho název již předvídá, nedělitelné.³⁷

Ač podle systematiky obsažené v kapitole první Obecné části jsou oba typy solidárního závazkového právního vztahu zařazeny různě - jeden pod závazkové právní vztahy s plněním dělitelným a druhý pod závazkové právní vztahy s plněním nedělitelným - , nejsou si navzájem tolik vzdálené. Dokonce lze na třídění toto

---

³⁶ Petr Lavický dochází též k závěru, že spoludlužník zůstává v právním vztahu s ostatními spoludlužníky i poté, co mu byl věřitelem odpuštěn dluh; viz Lavický P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 102.

³⁷ Podobně shledává blízkost mezi závazkovým právním vztahem solidárním a závazkovým právním vztahem s plněním solidárně nedílným i Petr Lavický v Lavický, P.: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 49 v poznámce pod čarou čís. 35.

nahlížet z jiné posice; lze totiž závazkový právní vztah solidární (s dělitelným plněním) a závazkový právní vztah se solidárně nedílným plněním považovat ze výsledek dělení solidárních závazkových vztahů podle povahy plnění. Z toho plyne, že je dán “obecný” solidární závazkový právní vztah, u něhož se nehledí na povahu plnění, ale který lze podle povahy plnění dělit, ba dokonce pro správné zařazení do systému právního řádu je rozdělení toto nutné.

Pojmové znaky solidárního závazkového právního vztahu.

Každý právní institut sestává z dvou druhů prvků, a to prvků, které má tento právní institut společné s jinými právními instituty, a prvků, které jej zase od ostatních právních institutů odlišují. Je nasnadě, že jsou tyto prvky užívány k třídění právních institutů.

Všechny tyto prvky pak přesně vymezují kterýkoli právní institut. Ovšem vymezují jej pouze všechny tyto prvky dohromady. K úspěšnému vymezení nestačí tak, aby naplněno bylo jen několik z těchto prvků, ba dokonce nestačí ani, kdyby nebyl naplněn jen jeden (byť z mnoha) prvků. Je tomu proto, že dva nebo více právních institutů může mít některé z těchto vymezujících prvků stejných a liší se třeba jen v jediném. Všechny prvky jednotlivého právního institutu jsou pak obecně zvány jako pojmové znaky.

Jednotlivé pojmové znaky, tedy prvky solidární závazkový právní vztah vymezující a od jiných právních institutů odlišující, jsou jednotlivě rozebrány v následujících oddílech.³⁸

a) společný závazkový právní vztah (obligatio communis),

Aby bylo možno určitý závazkový právní vztah za solidární závazkový právní vztah považovati, pak musí tento být společným závazkovým právním vztahem. Tento pojmový znak však v sobě obsahuje více požadavků.

---

³⁸ Stejně pojmové znaky vyjmenovává při charakteristice solidárních závazkových právních vztahů s pasivní pluralitou i Ulrich Noack, když říká: “*Leistungsidentität bei kumulativer Verpflichtung und wechselseitige Tilgungswirkung - das ist Gesamtschuld.*” (čes.: Totožnost plnění při společném zavázání se a vzájemný účinek splnění - to je pasivní solidární závazkový právní vztah. - překl. aut.); viz Staudinger, J. a kol.: J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Kniha druhá. §§ 397 až 432. 13. vydání. Berlin: Sellier de Gruyter, r. v. 1999, str. 358. Rovněž stejné pojmové znaky vyjmenovává Petr Lavický v Lavický, P.: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 47, ač ve své knize uvádí pojmových znaků mnohem víc, viz Lavický, P.: Solidární závazky. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 44 a 45.

Prve musí jít o závazkový právní vztah vůbec, tedy právní vztah podle závazkového práva. Co je rozuměti závazkovým právním vztahem, lze v rovině teoretické nalézt v odborné civilistické nauce nebo v kapitole první této práce, která teoretické vymezení bez výhrad přejímá; právní vymezení, které rovněž vychází z vymezení teoretického, lze pak nalézt v § 488 úč. obč. zák., resp. § 1.721 pl. obč. zák.

Dle dalšího požadavku však nemůže jít o lecjaký závazkový právní vztah, nýbrž pouze o společný závazkový právní vztah. Jak bylo psáno v kapitole první, tak společným závazkovým právním vztahem je takový závazkový právní vztah, na jehož alespoň jedné straně vystupuje více právních subjektů. Tedy na straně jedné vystupuje více právních subjektů (minimálně dva) a na straně druhé musí vystupovat alespoň jeden právní subjekt, aby se jednalo o závazkový právní vztah vůbec.

Pakliže je více právních subjektů na straně věřitele, pak jsou tito nazýváni spoluvěřitelé; v opačném případě, je-li více právních subjektů na straně dlužníka, tak jsou pak oni zvaní spoludlužníci. Protože je právní chápání spoludlužníků a spoluvěřitelů velmi blízké a protože úprava některých oprávnění a subjektivních povinností spoludlužníků a spoluvěřitelů je stejná, vžil se v odborné civilistické nauce termín, jímž se myslí jak spoludlužníci tak i spoluvěřitelé, a to termín *korreové* (z lat. *correi*)³⁹. Za *korrey* je nutno považovat ty právní subjekty, které vystupují na jedné straně závazkového právního vztahu, lhostejno zda na straně věřitele neb dlužníka.

Požadavek, že se musí jednat o společný závazkový právní vztah, plyne u solidárního závazkového právního vztahu z té skutečnosti, že institut solidárních závazkových právních vztahů lze chápat jako jeden ze způsobů úpravy právního postavení *korreů*, tedy subjektivních práv a povinností vůči ostatním *korreům* i vůči druhé straně závazkového právního vztahu.

Jedním z pojmových znaků solidárního závazkového právního vztahu je, že se musí jednat o závazkový právní vztah. Přesto se lze setkat se shodným právním institutem i v daňovém právu, podoboru finančního práva, tedy oboru práva veřejného, konkrétně pak např. §§ 3 odst. 5 a 6, 8 odst. 5 zák. o dani z nemov. nebo §§ 107 odst. 6 a 239 odst. 3 daň. řádu. Obdobně se lze v daňovém právu setkat i s ručením a zástavním právem (§§ 167 až 174 daň. řádu, které upravují zajištění daní). Teorie finančního práva toto odůvodňuje tak, že považuje právní vztah práva daňového svou povahou blízký závazkovému právnímu vztahu. Právním vztahem

---

³⁹ Viz *Lavický P.*: *Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 7, který odkazuje na *Blažke, J.*: *Společné závazky. O nové pojetí korreality*. 1. vydání. Praha: Orbis, r. v. 1953, str. 12. Lat. *correus* znamená v češtině spoludlužník a vzniklo od lat. *reus*, což v češtině znamená dlužník. Pověšimnout si lze i toho, že pojem korrealita vychází právě ze slova *correus*.

práva daňového je rozuměti soubor práv a povinností mezi správcem daně a daňovým subjektem; přitom jednou ze základních povinností daňového subjektu je zaplatit daň (§ 20 odst. 2 daň. řádu, konkrétně pak např. §§ 8 odst. 1, 10 odst. 1 zák. o dani sil. pro daň silniční, § 15 zák. o dani z nemov. pro daň z nemovitostí).⁴⁰ Stát, resp. jiný příjemce daně, zde representovaný správcem daně, tak má vůči daňovému subjektu t. zv. daňovou pohledávku. Jedním z cílů daňového práva je, aby daňový subjekt svou povinnost zaplatit daň skutečně splnil. Jelikož t. zv. daňová pohledávka je oprávnění na plnění v penězích, lze shledat shodné prvky mezi právním vztahem práva daňového a závazkovým právním vztahem, v němž má věřitel oprávnění na peněžité plnění (mnohdy označován jako t. zv. peněžitý závazkový právní vztah⁴¹). Daňové právo tohoto využívá a přebírá některé instituty závazkového práva, např. splatnost dluhu, jež má být plněn v penězích, některé instituty zajišťující závazkový právní vztah a také solidární závazkový právní vztah.

Institut solidárních závazkových právních vztahů tak daňovému právu slouží jako vzor úpravy případu, kdy je více daňových subjektů povinno společně zaplatit daň. Ovšem samotná existence institutu shodného s institutem solidárních závazkových právních vztahů v daňovém právu není v rozporu s požadavkem společného závazkového právního vztahu coby pojmového znaku solidárních závazkových právních vztahů, poněvadž právní vztah daňového práva lze obsahově přirovnati k závazkovému právnímu vztahu, v němž má věřitel oprávnění na peněžité plnění.

Problém vyvstává jinde, a to, zda lze subsidiárně užití obecnou úpravu solidárních závazkových právních vztahů obsaženou v občanském zákoníku i na právní vztahy daňového práva, v nichž mají právní subjekty postavení solidárních spoludlužníků. Daňové zákony totiž neobsahují vlastní úpravu obdobnou obecné úpravě solidárních závazkových vztahů, např. daňovým právem není vůbec upraven postižný vztah mezi jednotlivými korrey (v daňovém právu většinou solidárními spoludlužníky). Nutno přikloniti se k názoru, že obecná úprava solidárních závazkových právních vztahů se na právní vztahy daňového práva, v nichž mají právní subjekty postavení solidárních spoludlužníků, použije, třebaž obecná úprava solidárních závazkových právních vztahů je součástí práva soukromého a daňové právo patří do práva veřejného. Právo veřejné a právo soukromé totiž tvoří dohromady jeden celek, jeden právní řád a je

---

⁴⁰ Viz *Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol.*: Finanční právo. 5. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 159.

⁴¹ Viz *Švestka, J., Dvořák, J. a kol.*: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 82 až 84.

chybné uvažovati, že jsou od sebe úplně odděleny. Výstižně tuto myšlenku vyjádřil, a tak i potvrdil, Ústavní soud České republiky ve svém nálezu ze dne 6. února 2007 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. I. ÚS 531/05 slovy: *“Ačkoli daňové předpisy zcela jistě náleží k právu veřejnému, nelze mít za to, že mezi právem veřejným a soukromým je nepřekonatelná mez... Právo soukromé a právo veřejné jsou dvě pouze relativně oddělené části jednotného právního řádu. Relativnost jejich oddělení spočívá v tom, že primárně směřují k ochraně odlišných zájmů. Veřejné právo směřuje primárně k ochraně zájmů veřejných a soukromé právo primárně k ochraně zájmu jednotlivců. To však neznamená, že právo soukromé nemůže odkazovat či navazovat na některé pojmy práva veřejného nebo tyto pojmy recipovat a vice versa.”*⁴² Pro úplnost nutno podotknout, že ze stejných důvodů se užije i na jiné (výše jmenované) z práva soukromého převzaté instituty daňového práva obecná úprava těchto institutů v závazkovém právu.

b) totožnost plnění,

Totožnost plnění⁴³ je pojmovým znakem, který odlišuje závazkový právní vztah solidární od závazkového právního vztahu dílčího.⁴⁴

V kapitole první bylo řečeno, že plněním je rozuměti určité chování právního subjektu, jenž je účasten na závazkovém právním vztahu. Plnění je tak nutně pojmovým znakem každého závazkového právního vztahu. Avšak u solidárního závazkového právního vztahu, coby zvláštního případu závazkového právního vztahu, přistupuje k obecnému požadavku plnění požadavek zvláštní, a to jeho totožnost.

Totožnost plnění vyjadřuje, že každý ze spoludlužníků je povinnen poskytnout stejné plnění, t. j. všichni se musí chovat stejně (např. něco dát), resp. že každý ze spoluvěřitelů je oprávněn požadovat stejné plnění. Není tak myšlený solidární závazkový právní vztah, kdy první ze spoludlužníků má povinnost zaplatit věřiteli určitou peněžní sumu a druhý ze spoludlužníků pak dát věřiteli určitou druhově

---

⁴² Toto rozhodnutí bylo vydáno i ve Sbírce nálezů a usnesení, v jejím svazku 44 pod čís. 24. V tomto rozhodnutí se Ústavní soud zabýval obdobným problémem, a to jak právně vyložit pojem stavba v zákoně o dani z nemovitostí. I za pomoci citovaného argumentu dospěl k závěru, že pojem stavba nutno vykládat shodně, jak jej vykládá právo občanské.

⁴³ Petr Lavický upozorňuje, že ve vybraných pramenech odborné civilistické nauky, ale i ve vybraných právních předpisech, je jako pojmový znak uváděna na místo totožnosti plnění totožnost předmětu plnění. Dochází však k závěru, že se jedná o totéž, jen z různých úhlů pohledu. Viz Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 17 a 18.

⁴⁴ Viz Lavický P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 17, který dochází ke stejnému závěru.

určenou věc.⁴⁵ Totožnost plnění ale nadto (a především) znamená, že každý ze spoludlužníků je povinnen poskytnout totožné, tedy jediné plnění, resp. že každý ze spoluvěřitelů může žádat splnění jen jednoho dluhu. Tím je v případě pasivní plurality myšleno, že všichni spoludlužníci dluží jen jednou (dohromady); plní-li jeden spoludlužník zcela, pak plní i za ostatní spoludlužníky (nastává t. zv. objektivní účinek uspokojení věřitele) a věřitel není oprávněn rovnaké plnění po ostatních požadovati, stejně pak plní-li každý ze spoludlužníků určitou část plnění (v případě je-li plnění dělitelné) a dohromady poskytnou celé plnění (opět nastává t. zv. objektivní účinek uspokojení věřitele), pak rovněž není věřitel oprávněn požadovat po každém spoludlužníkovi k oné části zbytek do celého plnění, neboť ten obdržel od ostatních. V případě aktivní plurality to znamená, že všem spoluvěřitelům je dlužník povinnen plnit jen jednou; plní-li dlužník jednomu ze spoluvěřitelů, ať tomu, který ho o splnění požádal první, neb tomu, kterého si dlužník vybral, v případě, že o splnění dosud nebyl žádným požádán, pak splní zcela (nastává t. zv. objektivní účinek uspokojení věřitele) a ostatní spoluvěřitelé již nejsou oprávněni po dlužníkovi požadovati, aby jim plnil též, rovněž tak plní-li dlužník, nejsa žádným z věřitelů o splnění požádán, každému ze spoluvěřitelů část svého dluhu tak, že dohromady splní zcela (rovněž nastává t. zv. objektivní účinek uspokojení věřitele), nemohou po něm spoluvěřitelé požadovati, aby každému zvlášť splnil to, co ke splněné části zbývá do celku.

Odborná civilistická nauka se zabývala i otázkou, zda může být za solidární závazkový právní vztah považován závazkový právní vztah takový, ve kterém by všichni spoludlužníci měli subjektivní povinnost zaplatit peněžní sumu, ale každý v jiné výši (např. první ve výši 1.000,- Kč a druhý pak 2.000,- Kč). I takový závazkový právní vztah může být solidárním závazkovým právním vztahem, ale jen do výše, v níž se dluhy spoludlužníků shodují. Tento názor zastává i *Petr Lavický* a odůvodňuje jej tak, že kvantitativní rozdíly v plnění jednotlivých koreů nebrání vzniku částečného solidárního závazkového právního vztahu (na rozdíl od kvalitativních rozdílů).⁴⁶ Je-li solidární závazkový právní vztah považován za jeden závazkový právní vztah, nelze takové řešení přijmout. Vhodnější řešení je, pokládat takovou situaci za více závazkových právních vztahů. Prvý z nich je solidární závazkový právní vztah, ve

---

⁴⁵ Opačný názor zastává *Zbigniew Masłowski* v *Kolektiv autorů: Kodeks cywilny. Komentarz. 2. díl.* Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, r. v. 1972, str. 896, jak uvádí *Petr Lavický* v *Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 18 a 19, který toto označuje jako "kvalitativní rozdíl v plnění jednotlivých účastníků solidárních závazků". Nutno dodat, že *Petr Lavický* též shledává takový názor za nemyslitelný.

⁴⁶ Viz *Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 18 a 19.

kterém mají spoludlužníci povinnost splnit dluh do výše, v níž se dluhy spoludlužníků shodují (ve výše uvedeném příkladu tedy dva spoludlužníci dluží rukou společnou a nerozdílnou 1.000,- Kč). Další závazkové právní vztahy jsou již jednoduché a existují mezi věřitelem a každým dlužníkem; v těchto závazkových právních vztazích dlužníky tíží subjektivní povinnost zaplatit věřiteli peněžní sumu rozdílu solidárně dlužené peněžní sumy od celkové dlužené sumy se rovnající (ve výše uvedeném případě je takový další závazkový právní vztah jen jeden, a to mezi věřitelem a druhým dlužníkem, který je povinnen zaplatit peněžní sumu ve výši 1.000,- Kč).

c) vnitřní vztah mezi jednotlivými korrey.

Solidární závazkový právní vztah je zvláštní od jiných závazkových právních vztahů pro existenci jistého vnitřního vztahu mezi jednotlivými korrey, tedy mezi spoluvěřiteli (v případě aktivní plurality) navzájem neb mezi spoludlužníky (v případě pasivní plurality) navzájem.

Tento vnitřní vztah však nelze považovati za závazkový právní vztah, jelikož ten jednak může vzniknout pouze mezi věřitelem a dlužníkem a nikoli mezi dvěma spoludlužníky, resp. dvěma spoluvěřiteli, a jednak nemůže existovat uvnitř jiného závazkového právního vztahu (solidární závazkový právní vztah je touto prací chápán jako jeden závazkový právní vztah; k podrobnostem viz předchozí kapitolu); avšak s výjimkou, kdy vnitřní vztah trvá v podobě vztahu postižného i po zániku solidárního závazkového právního vztahu.

Vnitřním vztahem je rozuměti soubor oprávnění a subjektivních povinností mezi jednotlivými korrey. Tak především vyjadřuje, že mezi jednotlivými korrey je určitá vazba, neboli pouto, které váže jednoho korrea k ostatním. Solidární závazkový právní vztah se tak neskládá pouze ze vztahů, nebo též vazeb, mezi stranou věřitele a stranou dlužníka, nýbrž sestává vedle těchto vazeb i ze vztahů mezi jednotlivými korrey (ať tito jsou na straně věřitele neb na straně dlužníka).

Vnitřní vztah je pojmovým znakem každého solidárního závazkového právního vztahu, poněvadž nese v sobě informaci o podílu každého z korreů na subjektivní

povinnosti plnit věřiteli.⁴⁷ Vzniká mezi jednotlivými korrey spolu se vznikem celého solidárního závazkového právního vztahu, trvá po celou dobu existence solidárního závazkového právního vztahu, ale při zániku solidárního závazkového právního vztahu buď zaniká spolu s ním, nebo trvá dále v podobě postižného vztahu (následného).

Vnitřní vztah je, jak bylo řečeno, soubor oprávnění a subjektivních povinností. Nejvýznamějšími z těchto oprávnění a subjektivních povinností jsou oprávnění postižná (též regresní) a jim odpovídající subjektivní povinnosti plnit z postihu.

Oprávnění postižná vznikají jednomu z korreů vůči ostatním tehdy v případě pasivní plurality, je-li požádán věřitelem, by splnil více, než činí jeho podíl (třeba celý dluh).⁴⁸ Tak tomuto korreovi vzniká oprávnění předběžného postihu (též preventivního regresu) vůči ostatním korreům spolu s t. zv. notifikační subjektivní povinností. T. zv. notifikační povinnost je subjektivní povinnost jednoho z korreů informovat ostatní korrey, že byl věřitelem vyzván, by poskytl plnění v rozsahu větším než naň připadá. Oprávnění předběžného postihu je pak oprávnění tohoto z korreů požadovat po ostatních, by oni poskytli plnění v rozsahu, který na ně připadá, nebo by jej subjektivní povinnosti poskytnout plnění v tomto rozsahu jinak zbavili (např. uplatněním námitek; § 511 odst. 2 úc. obč. zák., § 1.876 odst. 1 pl. obč. zák.).⁴⁹ Nesplnění subjektivní povinnosti ostatními korrey plynoucí jim z předběžného postihu má za následek, že tito musí poté plnit tomu, kterému náleží oprávnění předběžného postihu, neplnili-li, a že tito se poté nemohou zbavit svých subjektivních povinností plnit svůj podíl jinak, nezbavili-li subjektivní povinnosti plnit v tomto rozsahu věřiteli toho, kdo vůči nim uplatnil oprávnění předběžného postihu, ač tak udělat mohli. Tento následek nutno dovodit ze zásady soukromého práva, že nikdo nemůže mít prospěch z vlastního bezpráví (lat. *Nemo ex turpitudine suam allegare potest.*), neboť v účinné právní úpravě české nikde není zmíněn (platný občanský zákoník toto obsahuje ve svém § 6 odst. 2). Vedle oprávnění předběžného postihu

---

⁴⁷ Viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.460 pro pasivní pluralitu a str. 1.474 pro aktivní pluralitu. Marta Škárová vztah mezi jednotlivými korrey nazývá vnitřní poměr, čímž jej lépe odliší od právního vztahu jako takového; přesto však označení vnitřní vztah se zdá být vhodnějším, neboť vnitřní vztah může existovat i po zániku solidárního závazkového právního vztahu, a to jako právní vztah; viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.533 pro pasivní pluralitu a str. 1.541 pro aktivní pluralitu.

⁴⁸ Viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.461 a 1.462, dále Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.533 až 1.535.

⁴⁹ Viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.462, dále Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.533 a 1.534.

existuje u pasivní plurality ještě jedno oprávnění postižné, a to oprávnění následného postihu (též následného regresu). Oprávnění následného postihu vzniká tomu z korreů, který věřiteli splnil více, než kolik měl, vůči těm z korreů, za něž plnil (tedy vůči těm, kteří plnili méně, než měli), a to ve výši odopovídající tomu, o co více, než měl, plnil (§ 511 odst. 3 úč. obč. zák., § 1.876 odst. 2 věta první pl. obč. zák.).

U aktivní plurality může vzniknout na rozdíl od pasivní plurality pouze oprávnění následného postihu. Oproti pasivní pluralitě však existuje navíc oprávnění předstihu, které však není oprávněním z vnitřního vztahu, nýbrž vzniká mezi stranou věřitele a stranou dlužníka v okamžiku splatnosti dluhu. Oprávnění předstihu je rozlišiti na oprávnění solidárního spoluvěřitele ku předstihu a oprávnění dlužníka ku předstihu. Oprávněním solidárního spoluvěřitele ku předstihu je chápati oprávnění každého ze solidárních spoluvěřitelů požádat, aby dlužník poskytl plnění právě jemu (nebo více solidárním spoluvěřitelům, pokud tito o poskytnutí plnění požádají dlužníka současně). Dlužník je pak povinen splnit právě tomu solidárnímu spoluvěřiteli, který vykonal toto oprávnění předstihu; nemůže se své subjektivní povinnosti zprostit splněním jinému solidárnímu spoluvěřiteli. Dokud některý ze solidárních spoluvěřitelů nevyužije svého oprávnění předstihu, má dlužník své oprávnění předstihu. Oprávněním dlužníka ku předstihu se myslí oprávnění dlužníka splnit svůj dluh poskytnutím plnění tomu ze solidárních spoluvěřitelů, kterého si vybere. Nevyužije-li dlužník tohoto svého oprávnění, pak ono zaniká, uplatní-li některý ze solidárních spoluvěřitelů jemu svědčící oprávnění předstihu.⁵⁰ Oprávněním následného postihu je pak u aktivní plurality rozuměti oprávnění těch solidárních spoluvěřitelů, kterým nebylo dlužníkem plněno, ač jim náleží určitý podíl z celého plnění, nebo kterým nebylo dlužníkem plněno tolik, kolik jim z celého plnění náleží dle podílů, požadovat po tom solidárním spoluvěřiteli, kterému bylo plněno více, než mu dle podílů náleží (nebo po více solidárních spoluvěřitelích, bylo-li jich více), by vydal tu část plnění, kterou obdržel navíc.

Oprávnění postižná, oprávnění předstížná a notifikační povinnost existují proto, že vyrovnávají nevyvážený stav u solidárních závazkových právních vztahů hrozcí, kdy jednomu z korreů může vzniknout povinnost plniti i za ostatní (v případě pasivní plurality) neb mu může být plněno i za ostatní korrey (v případě aktivní plurality). Vnitřní vztah totiž protistrana solidárního závazkového právního vztahu nemusí nijak

---

⁵⁰ Viz *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.471, dále *Švestka, J., Dvořák, J. a kol.*: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 75, *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.*: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.539 a 1.540.

zohledňovati při uplatňování svých oprávnění, tedy nemusí ona žádat po každém z korreů plnění v té výši, jaký naň připadá podíl, resp. nemusí plnit každému z korreů ve výši, jaká mu dle podílů přísluší; ba dokonce ona nemusí ani jednotlivé výše podílu každého z korreů znát. Právě toto znamená pro protistranu solidárního závazkového právního vztahu výrazné ulehčení při uplatnění svých oprávnění na splnění, resp. při plnění svých subjektivních povinností. Neexistence oprávnění postižných, oprávnění předstižných a notifikační povinnosti by byla nežádoucí, jelikož by byly porušeny některé ze základních zásad soukromého práva. Tak např. by se solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou změnil z pohledu solidárních spoludlužníků v loterii, kdy ten solidární spoludlužník, který “prohraje” a je požádán věřitelem o splnění, by musel splnit za všechny bez nároku na náhradu; tak by bylo porušeno, že kdo na se vzal subjektivní povinnost podílet se na plnění, pak se na něm opravdu podílet má (což plyne ze zásady *Pacta sunt servanda.*) a což by v důsledku znamenalo prospěch z vlastního protiprávního jednání (což je v rozporu se zásadou *Nemo ex turpitudine suam allegare potest.*).

Jelikož jsou oprávnění postižná jedny z nejvýznamnějších oprávnění, jaká mohou ve vnitřním vztahu existovati, je vnitřní vztah, ve kterém jednomu z právních subjektů přísluší oprávnění postižné, zván vztahem postižným. *Petr Lavický* je jiného názoru, a to, že vnitřní vztah a vztah postižný jsou dva různé samostatné vztahy, které on sám považuje za právní vztahy, což je v souladu s t. zv. teorií mnohosti, ke které se přiklání.⁵¹ Odůvodňuje to odlišným způsobem vzniku každého z nich a rozdílnou charakteristikou každého z nich. Podle *Petra Lavického* tak vnitřní vztah vzniká spolu se vznikem solidárního závazkového vztahu, s čímž nutno souhlasiti, avšak vztah postižný vzniká, je-li alespoň částečně uspokojen věřitel (přičemž solidární spoludlužník plnil více než měl, resp. spoluvěřitel přijal více než měl), s čímž však nelze souhlasit, protože je tak zcela opomenuto oprávnění předběžného postihu. Za druhý rozdíl je podle *Petra Lavického* považovati skutečnost, že subjekty vnitřního vztahu jsou všichni korreové, kdežto subjekty vztahu postižného nebudou ty právní subjekty, které splnily, resp. obdržely přesně svůj díl. Avšak tato skutečnost nikterak nevyvrací možnost, že oba vztahy lze považovati za vztah jeden. Je tomu proto, že bude-li existovat vztah postižný mezi dvěma korrey, pak i vnitřní vztah bude existovat pouze mezi nimi; ty právní subjekty, jež poskytly, resp. obdržely přesně svůj díl plnění, totiž již nejsou účastny solidárního závazkového právního vztahu, ježto z

---

⁵¹ Viz *Lavický, P.:* Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 37, též *Lavický, P.:* K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 48.

důvodu splnění jim zanikla všechna oprávnění i subjektivní povinnosti z tohoto solidárního závazkového právního vztahu.

Již bylo zmíněno, že vnitřní vztah může existovat i po zániku solidárního závazkového právního vztahu. Tím jsou myšleny situace, kdy jeden ze solidárních spoludlužníků poskytl věřiteli celé požadované plnění (v případě pasivní plurality) nebo kdy jeden ze solidárních spoluvěřitelů přijal celé plnění od dlužníka (v případě aktivní plurality). V takových případech totiž zanikají vztahy mezi stranou věřitele a stranou dlužníka a zůstávají jen vnitřní vztahy, nyní již coby vztahy postižné. Tak se původní solidární závazkový právní vztah přemění v jiný závazkový právní vztah, který bude existovat mezi tím právním subjektem, který poskytl celé plnění, resp. celé plnění přijal, a ostatními korey, za něž plnil, resp. za něž plnění přijal. To, jde-li o případ aktivní plurality neb pasivní plurality, je rozhodující pro určení obsahu tohoto závazkového právního vztahu. V prvním případě bude mít onen právní subjekt, který celé plnění přijal, subjektivní povinnost vůči každému z koreů vydat jim tu část z přijatého plnění, na niž mají oprávnění podle vnitřního vztahu (a jež je vyjádřena podílem). V druhém případě pak bude mít onen právní subjekt, jenž poskytl věřiteli celé plnění, oprávnění vůči ostatním koreům, by mu každý z nich poskytl plnění, které odpovídá podílu na plnění pro věřitele, jež na něj připadal; sluší se připomenouti, že úspěšnost při uplatnění tohoto oprávnění závisí na tom, zda onen právní subjekt, jsa požádán věřitelem o splnění uplatnil své oprávnění předběžného postihu vůči ostatním koreům předtím, než plnění věřiteli poskytl. Této přeměně nebrání ani skutečnost, že vnitřní vztah v původní podobě nemůže býti za právní vztah považován, zvláště pro skutečnost, že jde o vztah mezi korey nikoli mezi věřitelem a dlužníkem; nabytím některého z oprávnění postižných se právní subjekt stává věřitelem vůči koreům, za něž má plnit (v případě předběžného postihu) neb za něž již plnil (v případě následného postihu).

§ 5.

Společný právní důvod existence solidárního závazkového právního vztahu.

Každý právní vztah, tedy i každé subjektivní právo a jemu odpovídající povinnost, existuje z nějakého důvodu. Pro právo pak jsou významné pouze právní důvody, nebo též právní tituly, pod čímž se rozumí důvody, s nimiž právo spojuje vznik, změnu

nebo zánik právních vztahů.⁵² Teorie právní pak rozlišuje dvě skupiny právních důvodů, a to účinná právní norma a právní skutečnost. Právní vztah tak může vzniknout, být změněn či zaniknout přímo na základě účinné právní normy nebo právní skutečností, jež předvídána je právní normou. Právní skutečností je rozuměti skutečnost, s níž právní normy spojují vznik, změnu nebo zánik právního vztahu, a je rozlišovati čtyři druhy právních skutečností: právní jednání, protiprávní jednání, právní událost a protiprávní stav.⁵³

Poněvadž je v této práci presentován solidární závazkový právní vztah jako jeden závazkový právní vztah, bylo by na místě domnívati se, že solidární závazkový právní vztah existuje na základě jednoho právního důvodu. Leč tomu tak není; jeden solidární závazkový právní vztah může existovat na základě dvou nebo více právních důvodů, a to tak, že každý z korreů se stane účasten na solidárním závazkovém právním vztahu na základě jiného právního důvodu. Takových případů ale není v právním řádu mnoho; jedná se v podstatě o případy dva - o intercessi kumulativní, t. j. přistoupení k dluhu (§§ 531 odst. 2, 533 úč. obč. zák., § 1.892 pl. obč. zák.) a podle platné právní úpravy nově i převzetí majetku (§§ 1.893 a 1.894 pl. obč. zák.).

Tak, přistoupí-li právní subjekt platně k povinnosti dlužníka plnit, však bez souhlasu dlužníkovy, stává se dlužníkem vedle původního dlužníka a oba jsou povinni plnit společně a nerozdílně. Z vymezení kumulativní intercesse plyne, že takto může vzniknout pouze solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou. Naopak přistoupení dalšího solidárně oprávněného právního subjektu na stranu věřitele je možné pouze novací dosavadního závazkového právního vztahu, a to buď novací privativní nebo kumulativní (§§ 516 a 570 úč. obč. zák., §§ 1.901, 1.902, 1.906 a 1.907 pl. obč. zák.). Nelze téhož dosáhnouti cessí, t. j. postoupením pohledávky, jelikož tak původní věřitel převádí svou pohledávku nebo její část na jiný právní subjekt a nebyl by v právu, kdyby po dlužníkovi požadoval splnění oné převedené pohledávky nebo její části. Důvod, proč toho cessí nelze dosáhnouti, je, že cessí je pohledávka nebo její část postoupena jinému právnímu subjektu (cessionáři); cessí nemůže jiný právní

---

⁵² Viz *Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A.*: Teorie práva. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, r. v. 2004, str. 126, dále *Gerloch, A.*: Teorie práva. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, r. v. 2009, str. 143 a 144.

⁵³ Viz *Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A.*: Teorie práva. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, r. v. 2004, str. 126 až 134, dále *Gerloch, A.*: Teorie práva. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, r. v. 2009, str. 144 až 149. Dále lze odkázati na *Eliš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 45 až 48, *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.*: Občanský zákoník I. §§ 1- 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 49 až 52, *Švestka, J., Dvořák, J. a kol.*: Občanské právo hmotné 1. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 116 až 149, přičemž poslední dvě citovaná díla nabízejí jiné dělení právních skutečností, a to dělení na právní úkony (t. j. právní jednání) a jiné právní skutečnosti, kterými jsou myšleny protiprávní úkony (t. j. protiprávní jednání), jiná faktická chování, konstitutivní úřední rozhodnutí, události, protiprávní stavy a další právní skutečnosti.

subjekt "přistoupit k pohledávce". Pokud by právní subjekt, coby věřitel jednoduchého závazkového právního vztahu, cedoval část své pohledávky na jiný právní subjekt, aby se tento závazkový právní vztah změnil na solidární závazkový právní vztah se dvěma solidárně oprávněnými věřiteli, pak by se mu toto nezdařilo a na místo toho by buď existovaly nově dva závazkové právní vztahy mezi dlužníkem na straně jedné a každým z věřitelů na straně druhé, nebo by existoval nově jeden dílčí závazkový právní vztah s aktivní pluralitou.

Obdobně, převezme-li jeden právní subjekt od jiného majetek nebo jeho část, pak se stává dlužníkem z dluhů, jež souvisí s převzatým majetkem, vedle původního dlužníka, t. j. toho, který na něj onen majetek převedl, a oba jsou věřiteli povinni splnit rukou společnou a nerozdílnou. To však platí jen o těch dlužích souvisejících s převáděným majetkem, o nichž nabyvatel při uzavření smlouvy věděl nebo musel vědět. I tímto způsobem může vzniknout pouze solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou.

Lze tak shrnout, že u t. zv. pasivní solidarity je možné, že tato bude existovat na základě více právních důvodů (např. smlouvou vznikne prostý závazkový právní vztah, poté na základě dohody o přistoupení k dluhu mezi věřitelem a třetí osobou bude tento závazkový právní vztah změněn na solidární s pasivní pluralitou, dále na základě dohody o převzetí majetku mezi jedním dlužníkem a čtvrtou osobou budou již společně a nerozdílně zavázáni dlužníci tři, a to na základě tří právních důvodů, atd.), naopak u t. zv. aktivní solidarity toto možné není - zde je vyžadován společný právní důvod existence solidárního závazkového právního vztahu. Společný právní důvod tak nelze považovat za pojmový znak solidárních závazkových právních vztahů.⁵⁴

Zvláštní část.

Úprava solidárních závazkových právních vztahů.

Solidární závazkový právní vztah, ostatně jako každý jiný (nejen závazkový) právní vztah, vzniká, mění se a zaniká z právního důvodu (v případě závazkového

---

⁵⁴ Viz *Lavický P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 20, který dochází ke stejnému závěru, ač tento závěr poté používá pro podporu názoru, že solidární závazkový právní vztah je svazkem závazkových právních vztahů mezi jedním věřitelem nebo více věřiteli na straně jedné a jedním dlužníkem nebo více dlužníky na straně druhé. Stejný názor téhož autora lze nalézt i v *Lavický, P.*: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 47.

práva je zván zavazovacím důvodem). Právním důvodem pak může být buď zákon, nebo právní skutečnost. Zákon coby právní důvod je v závazkovém právu jevem méně častým, zpravidla totiž závazkové právní vztahy vznikají, mění se a zanikají z právní skutečnosti, což je tak proto, že jednou ze základních zásad závazkového práva je zásada smluvní volnosti, jež je navíc úzce spojena se základní zásadou práva soukromého vůbec - zásadou rovného postavení právních subjektů. Závazkové právní vztahy tak mají vznikat, měnit se a zanikat především z iniciativy jednotlivých právních subjektů a nikoli z právního předpisu.⁵⁵

Právní skutečnosti jsou pro svou různost dále děleny.⁵⁶ Tato práce používá jako základní dělení na právní jednání, protiprávní jednání, právní události a protiprávní stavy. Právním jednáním je rozumět právní skutečnost na lidské vůli závislou a v souladu s právem, kdežto protiprávním jednáním je chápati právní skutečnost na lidské vůli sice závislou ale v rozporu s právem. Naopak právní událostí je rozumět právní skutečnost nezávislou na lidské vůli a v souladu s právem a protiprávním stavem je zase chápati právní skutečnost nezávislou na lidské vůli a v rozporu s právem.⁵⁷

Solidární závazkový právní vztah s dělitelným plněním a závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným.

Poněvadž nejsou všechny společné závazkové právní vztahy závazkovými právními vztahy solidárními, je u společných závazkových právních vztahů velmi důležitá povaha plnění. Již v kapitole první Obecné části bylo řečeno, že společné závazkové právní vztahy s plněním dělitelným (t. zv. dílné společné závazkové právní vztahy) mohou být buď závazkovými právními vztahy solidárními (*obligationes in solidum*), nebo závazkovými právními vztahy dílčími (*obligationes pro parte*) a že společné závazkové právní vztahy s plněním nedělitelným (t. zv. nedílné společné závazkové právní vztahy) mohou být zas buď závazkovými právními vztahy s

---

⁵⁵ Přesto je dělení zavazovacích důvodů na zákony a právní skutečnosti obecně uznávané. Viz *Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 45, Soergel, T. a kol.: Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Band 2. Schuldrecht I (§§ 241 - 432). 12. vydání. Stuttgart: W. Kohlhammer, r. v. 1990, str. 1.141, nebo Rummel, P. a kol.: Kommentar zum Allgmeinn bürgerlichen Gesetzbuch. 1. Band (§§ 1 - 1.174). 2. vydání. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, r. v. 1990, str. 994 a 995.*

⁵⁶ Dělení právních skutečností existuje vícero (podle užitého hlediska). Ke škodě věci však není žádné z nich uváděno jako základní, lze se tak setkat v různých pracích s různými děleními.

⁵⁷ Obdobné dělení nabízí *Jan Dvořák v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, r. v. 2008, str. 45.*

plněním solidárně nedílným, nebo závazkovými právními vztahy s plněním nerozlučným. V kapitole třetí Obecné části pak bylo doplněno, že závazkový právní vztah solidární a závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným mají mnohé společného a lze je zváti společně jako solidární závazkový právní vztah.

§ 1.

Vznik solidárních závazkových právních vztahů.

Solidární závazkový právní vztah vzniká jako všechny závazkové právní vztahy ze zavazovacího důvodu, kterým může být samotný zákon nebo právní skutečnost.

Je-li plnění, jehož se vznikající solidární závazkový právní vztah týká, dělitelné, pak vzniká závazkový právní vztah solidární (*obligatio in solidum*; v užším smyslu), naopak, je-li plnění solidárního závazkového právního vztahu nedělitelné, pak vzniká závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným.

Při vzniku dílného společného závazkového právního vztahu musí býti proto na jisto dáno, kdy se jedná o závazkový právní vztah solidární a kdy o závazkový právní vztah dílčí. Toto se řeší tak, že zákon stanoví kritéria, z nichž alespoň jedno musí býti naplněno, aby se jednalo o jeden z nich (zpravidla právní úprava stanoví předpoklady, kdy se jedná o závazkový právní vztah solidární), jinak se jedná o druhý z nich (zpravidla tedy závazkový právní vztah dílčí). Tradičními kritérii jsou ujednání smluvních stran a zákon, viz např. čl. 1.202 Cod. civ., čl. 143 OR nebo čl. 369 Kod. cyw. Platná i účinná úprava obsažená v českém právním řádu podmiňuje vznik závazkového právního vztahu solidárního splněním alespoň jednoho z jí předjímaných kritérií. Vedle výše uvedených kritérií zná účinná právní úprava pro určení aktivního i pasivního závazkového právního vztahu solidárního navíc dvě další kritéria: rozhodnutí soudu (z nich pouze t. zv. konstitutivní rozhodnutí) a povaha plnění (§§ 511 odst. 1 a 513 obč. zák.); platná právní úprava zná navíc pouze prvé z nich (§ 1.871 odst. 1 pl. obč. zák.) Není-li naplněno ani jedno z těchto kritérií, je daný společný závazkový právní vztah považovati za dílný.⁵⁸ Platná právní úprava, na rozdíl od účinné právní úpravy, toto již obsahuje v ustanovení ů 1.871 odst. 1 pl. obč. zák. Ovšem v případě pasivní plurality obsahuje obchodní zákoník ve své úpravě závazkového práva postup opačný: ve svém § 294 obsahuje dvě kritéria, z nichž

---

⁵⁸ Vzhledem k přílišné strohosti účinné právní úpravy je tento závěr nutno dovoditi výkladem: Nejsou-li naplněny podmínky pro to, aby každý z korreů byl oprávněn, resp. povinen k celému plnění, pak musí být nutně povinnen pouze ke svému dílu (argument *a contrario*), neboli může-li být dílný společný závazkový právní vztah pouze buď solidární, nebo dílčí, pak, není-li solidární, musí býti nutně dílčí (*tertius non datur*).

alespoň jedno musí být splněno, aby se jednalo o závazkový právní vztah dílčí (příčemž těmi kritérii jsou smluvní ujednání a povaha dluhu), jinak se má za to, že se jedná o závazkový právní vztah solidární, jak plyne z jeho § 293 věty první. Stejnou výjimku pak obsahuje i platná právní úprava v § 1.874 pl. obč. zák., dle kteréž ustanovení se dílný společný závazkový právní vztah, na jehož straně dlužníka je více podnikatelů, považuje za solidární, není-li ujednáno jinak.

Obdobně pak musí být na jisto dáno při vzniku nedílného závazkového právního vztahu, zda se jedná o závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným nebo o závazkový právní vztah s plněním nerozlučným. K určení tohoto je podle platné právní úpravy užití povahu závazkového právního vztahu; tak podle ustanovení § 1.869 pl. obč. zák. se jedná o závazkový právní vztah s plněním nerozlučným pouze tehdy, jestliže z povahy závazkového právního vztahu plyne, že dluh může být splněn jen společnou činností spoludlužníků, jinak se jedná o závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným.

a) právním jednáním,

1.) právních subjektů,

Nejčastějším zavazovacím důvodem, který ke vzniku solidárního závazkového právního vztahu vede, je právní jednání právních subjektů. Toto právní jednání může být jednostranné, dvoustranné nebo vícestranné; dvoustranným a vícestranným právním jednáním je pak rozuměti smlouvu.

Smlouvou mohou právní subjekty založit solidární závazkový právní vztah podle české právní úpravy způsobem trojím (§§ 511 odst. 1, 513 úč. obč. zák., §§ 1.869 a 1.871 odst. 1 pl. obč. zák.).

Za první tak, že si to spolu ve smlouvě výslovně ujednají; tak může vzniknout solidární závazkový právní vztah jak aktivní tak i pasivní. Tento způsob je odrazem zásady smluvní volnosti. Záleží tedy pouze na právních subjektech, zda si ujednají, že vznikající společný závazkový právní vztah bude solidárním závazkovým právním vztahem. Neujednají-li si nic (a nejedná-li se zároveň o solidární závazkový právní vztah ani podle zákona ani podle povahy plnění, resp. povahy závazkového právního vztahu), pak se předpokládá, že tento společný závazkový právní vztah solidární není (pak je buď dílčí v případě dělitelného plnění, nebo závazkový právní vztah s nerozlučným plněním v případě nedělitelného plnění), což ovšem neplatí podle účinné právní úpravy u závazkových právních vztahů s pasivní pluralitou, jež

podléhají úpravě obchodního zákoníku, u nichž se podle § 293 obch. zák. předpokládá, že solidárními jsou, a u závazkových právních vztahů s aktivní pluralitou, je-li jejich plnění nedělitelné, jež rovněž podléhají úpravě obchodního zákoníku, u nichž se podle § 296 obch. zák. předpokládá že jsou též solidární (tedy, že se jedná o závazkové právní vztahy s plněním solidárně nedílným), a podle platné právní úpravy v případě, kdy na straně dlužníka vystupuje více podnikatelů (§ 1.874 pl. obč. zák.).⁵⁹ Toto ovšem neplatí, pokud zákon stanoví, že se jedná o dílčí závazkový právní vztah, resp. o závazkový právní vztah s nerozlučným plněním.

Za druhé tak, že zákon přímo stanoví, že daný společný závazkový právní vztah je solidárním závazkovým právním vztahem. Stanoví-li to zákon dispositivně, pak je tomu tak pouze, nedohodnou-li se smluvní strany, že vznikající společný závazkový právní vztah solidární není (pak by byl buď dílčím v případě dělitelného plnění, nebo závazkovým právním vztahem s nerozlučným plněním v případě nedělitelného plnění), stanoví-li to však zákon kogentně, pak pro odchylnou smluvní úpravu prostoru není a případné odchylné smluvní ujednání by bylo neplatné pro rozpor se zákonem (§ 39 úč. obč. zák., § 580 odst. 1 pl. obč. zák.). Účinná právní úpava tak sama stanoví, že určitý právním jednáním vzniklý závazkový právní vztah je závazkovým právním vztahem solidárním, např. v §§ 139 odst. 1 (právní jednání týkající se věci v podílovém spoluvlastnictví; kogentní ustanovení), 145 odst. 3 a 4 (právní jednání týkající se společného jmění manželů;⁶⁰ kogentní ustanovení), 701 odst. 2 (právní jednání týkající se společného nájmu), 703 odst. 2 (členství manželů v bytovém družstvu při společném nájmu bytu manželi), 835 odst. 2 (právní jednání účastníků sdružení; kogentní ustanovení⁶¹) a 852f odst. 2 (odpovědnost za zaplacení ceny při postoupení cestovní smlouvy) úč. obč. zák., nebo v §§ 10 odst. 2 (právní jednání podnikajících právních subjektů ve sdružení), 60 odst. 3 (ručení zakladatelů

---

⁵⁹ Nutno souhlasit s *Petrem Lavickým*, že ustanovení § 296 obch. zák. dopadá pouze na závazkové právní vztahy s aktivní pluralitou, jejichž plnění je nedělitelné. Naopak *Karel Eliáš* je toho názoru, že § 296 obch. zák. dopadá na všechny závazkové právní vztahy s aktivní pluralitou. Viz *Lavický, P.:* Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 51 poznámka od čarou čís. 123, *Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.:* Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 40.

⁶⁰ Ve svém rozsudku ze dne 12. září 2007 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 31 Odo 677/2005 se Nejvyšší soud, která právní jednání jednoho z manželů (především uzavírání smluv) se stávají součástí společného jmění obou manželů. Nejvyšší soud dospěl, že ne všechna právní jednání jednoho z manželů se stávají součástí společného jmění obou manželů.

⁶¹ Kogentní povahu tohoto ustanovení dovodil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 29. června 2000 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn.: 30 Cdo 311/2000. Dále sluší se dodat, že Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 28. února 2007 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 28 Cdo 594/2006 dovodil, že závazkový právní vztah zůstává solidární i poté, co sdružení zaniklo; toto potvrdil ve svém rozhodnutí ze dne 31. července 2008 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 28 Cdo 5088/2007 a ve svém rozhodnutí ze dne 22. srpna 2007 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 33 Odo 934/2005, kterými dále tuto právní větu rozšířil; s tímto právním názorem nutno souhlasiti.

společnosti za vrácení vladů, nevznikne-li společnost), 64 odst. 1 (právní jednání jménem společnosti před jejím vznikem), 687 odst. 1 (postavení banky, která požádala o potvrzení bankovního akreditivu, a banky, která jej potvrdila) obch. zák.,; platná právní úprava tak stanoví v §§ 127 (jednání jménem právnické osoby před jejím vznikem), 229 odst. 4 (jednání jménem pobočného spolku před jeho vznikem), 693 až 695 (obstarávání záležitostí rodiny; kogentní úprava), 713 odst. 2 a 3, 722 odst. 1 (právní jednání týkající se společného jmění manželů; dispositivní ustanovení), 746 odst. 1 (právní jednání týkající se společného nájmu), 896 odst. 3 (péče o jmění dítěte), 1.062 (nález věci více právními subjekty zároveň), 1.076 (zpracování věci, jež je ve spoluvlastnictví), 1.127 (právní jednání týkající se věci ve spoluvlastnictví), 1.234 (právní jednání správce u správy věci v přidatném spoluvlastnictví), 1.401 odst. 2 (zastoupení správce při správě cizího majetku jinou osobou), 1.420 (překročení působnosti správce), 1.430 (společná správa více správci), 1.467 (úmyslné poškození svěrenského fondu), 1.704 (neuplatnění výhrady soupisu vícero dědici), 1.707 (uplatnění výhrady soupisu vícero dědici), 1.720 (zatížení dluhy zůstavitelovými zcizitele i nabyvatele dědictví při jeho zcizení), 2.279 odst. 3, 2.280 a 2.282 (přechod nájmu bytu na více právních subjektů), 2.532 odst. 3 (postoupení smlouvy o zájezdu), 2.630 odst. 1 (odpovědnost za vady u smlouvy o dílo stavbou), 2.736 a 2.738 (právní jednání účastníků společnosti) pl. obč. zák.

Konečně za třetí tak, že z povahy plnění, jež je smluvně ujednáno, plyne, že se jedná o solidární závazkový právní vztah; tento způsob se uplatní především pro určení, zda se jedná o závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným, nadto se jedná o způsob, kterým může vzniknout pouze pasivní solidární závazkový právní vztah (§ 513 úč. obč. zák. a *contrario*). Platná právní úprava však místo povahy plnění užívá povahu závazkového právního vztahu (§ 1.869 pl. obč. zák.).

Jednostranné právní jednání je méně častý případ vzniku závazkového právního vztahu, již s ohledem na zásadu rovného postavení právních subjektů (§ 2 odst. 2 úč. obč. zák., §§ 1.723 odst. 2 a 1.725 pl. obč. zák.). S ohledem na uvedenou zásadu je dále dovoditi, že jednostranných právních jednání je uzavřený počet (*numerus clausus*), musí být totiž zákonem připuštěny. Závazkový právní vztah jednostranným právním jednáním vzniká tehdy, bere-li právní subjekt právně jednající subjektivní povinnost ze vznikajícího závazkového právního vztahu na sebe.⁶² Příklady jednostranných právních jednání, jimiž vzniká závazkový právní vztah, jsou především jednatelství

---

⁶² Viz Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 66 a 67.

bez příkazu (lat. *negotiorum gestio*; §§ 742 až 746 úč. obč. zák., §§ 3.006 až 3.011 pl. obč. zák.), upotřebení cizí věci ku prospěchu jiného (§§ 3.012 až 3.014 pl. obč. zák.), veřejná soutěž (§§ 847 až 849 úč. obč. zák., v platné právní úpravě je zahrnuta pod veřejný příslib) a veřejný příslib (§§ 850 až 852 úč. obč. zák., §§ 2.884 až 2.893 pl. obč. zák.).

Jednostranným právním jednáním může vzniknout pasivní solidární závazkový právní vztah, a to tehdy, berou-li tak právní subjekty na sebe subjektivní povinnost (jak bylo řečeno v předchozím odstavci); např. více právních subjektů na sebe veřejným příslibem vezme subjektivní povinnost společně a nerozdílně poskytnout určité plnění tomu, resp. těm, co splní stanovené podmínky. Ovšem vznik aktivního solidárního závazkového právního vztahu (z pohledu právních subjektů, kteří splní stanovené podmínky) je u veřejného příslibu účinnou právní úpravou vyloučen (§ 852 úč. obč. zák.) ve prospěch závazkového právního vztahu dílčího. U veřejné soutěže podle účinné právní úpravy (§ 848 odst. 2 úč. obč. zák.) a u veřejného příslibu obecně podle platné právní úpravy (§ 2.886 odst. 2 pl. obč. zák.) může z pohledu těch, co splnili podmínky soutěže pro udělení ceny, resp. získání odměny, vzniknout společný závazkový právní vztah jen v případě, kdy se více právních subjektů podílí na jednom výsledku (t. j. jedno splnění podmínek soutěže pro udělení ceny). Tyto právní subjekty jsou v postavení dílčích spoluvěřitelů; jedná se však o dispositivní ustanovení, proto může vyhlášovatel soutěže, resp. příslibující v podmínkách soutěže určit, že jsou naopak solidárními spoluvěřiteli.

U jednatelství bez příkazu může mezi jednatelem (lat. *gestor*) a pánem věci (lat. *dominus rei*) vzniknout solidární závazkový právní vztah, jedná-li jednatel za vícero solidárních spoludlužníků neb spoluvěřitelů, za spoluvlastníky (viz § 139 odst. 1 úč. obč. zák., § 1.127 pl. obč. zák.), za manžele (viz § 145 odst. 3 a 4 úč. obč. zák., §§ 713 odst. 2 a 3, 722 odst. 1 pl. obč. zák.) nebo např. za sdružení (viz § 835 odst. 2 úč. obč. zák., § 10 odst. 2 obch. zák.). Ti, za něž bylo jednáno, mají totiž společnou a nerozdílnou subjektivní povinnost nahradit jednatelem náklady, které mu v souvislosti s jednatelstvím bez příkazu vznikly (§§ 742 a 743 odst. 2 úč. obč. zák., §§ 3.007, 3.008 a 3.009 odst. 1 pl. obč. zák.) a jsou společně a nerozdílně oprávněni požadovat, by jednatel dokončil jednání, podal jim o jednání vyúčtování a převedl na ně vše, co při jednání získal (§ 746 úč. obč. zák., § 3.010 pl. obč. zák.), případně, aby vše uvedl do původního vztahu nebo nahradil škodu, není-li uvedení do původního stavu možné (§ 3.009 odst. 2 pl. obč. zák.).

2.) rozhodnutím soudu.

Rozhodnutí soudu je v soukromém právu zvláštní případ právního jednání. Jeho zvláštnost spočívá v tom, že soud, coby nositel veřejné moci, svým jednáním dá vzniknout soukromoprávnímu vztahu mezi dvěma, resp. více právními subjekty. Zatímco pro právní jednání právních subjektů je příznačná jedna ze základních zásad práva soukromého, a to zásada rovného postavení právních subjektů (§ 2 odst. 2 úč. obč. zák., §§ 1.723 odst. 2 a 1.725 pl. obč. zák.), pak soud svým rozhodnutím dá vzniknout soukromoprávnímu vztahu autoritativně, z titulu nadřazenosti orgánu veřejné správy nad adresáty jeho rozhodnutí.

Ovšem, ne všechna soudní rozhodnutí dají vzniknouti soukromoprávnímu vztahu, nýbrž pouze soudní rozhodnutí konstitutivní. Zbývá soudní rozhodnutí, t. j. soudní rozhodnutí deklaratorní, pouze prohlašují, že nějaký soukromoprávní vztah a z něj pro jeho strany plynoucí oprávnění a subjektivní povinnosti existují nebo nikoli. Soudní rozhodnutí deklaratorní tak nedají vzniknouti, nemění ani nedají zaniknouti nějakému soukromoprávnímu vztahu, nýbrž pouze autoritativně prohlašují, zda určitý soukromoprávní vztah existuje nebo ne; proto tato rozhodnutí nelze považovati za právní jednání.

Účinná česká právní úprava zná případy, kdy soudní rozhodnutí coby právní jednání dá vzniku soukromoprávního vztahu; tak např. §§ 135c (řeší stavbu na cizím pozemku; dojde ke vzniku věcněprávního vztahu ale též závazkového právního vztahu, jehož obsahem je subjektivní povinnost poskytnout náhradu podle odst. 2 a 3), 142 (řeší zrušení a vypořádání spoluvlastnictví; též dojde nejen ke vzniku věcněprávního vztahu a závazkového právního vztahu), 1510 odst. 3 (řeší přístup ke stavbě přes cizí pozemek; rovněž dojde ke vzniku věcněprávního vztahu a závazkového právního vztahu)⁶³ úč. obč. zák. Také platná česká právní úprava obsahuje případy, kdy soudní rozhodnutí dá vzniknouti soukromoprávnímu vztahu, a to např. v §§ pl. obč. zák. V žádném z případů, kdy zákon umožňuje, by rozhodnutím soudu vznikl závazkový právní vztah, není přímo řečeno, že se má jednat o solidární

---

⁶³ Ač ustanovení § 1510 odst. 3 obč. zák. výslovně neříká, že daný věcněprávní vztah se zřizuje za náhradu, dovodil toto Nejvyšší soud právním názorem, jež je obsažen v rozsudku vydaném dne 20. července 2005 v právní věci vedené pod spis. zn. 22 Cdo 1897/2004. Proto i podle tohoto ustanovení dojde soudním rozhodnutím ke vzniku závazkového právního vztahu, jehož obsahem je subjektivní povinnost poskytnout náhradu.

závazkový právní vztah, vzniká-li takto společný závazkový právní vztah.⁶⁴ Ale vznikne soudním rozhodnutím přímo solidární závazkový právní vztah, bude-li se jednat o společný závazkový právní vztah, o němž zákon stanoví, že je solidární (viz výše tato kapitola); především se jedná o §§ 139 odst. 1 a 145 odst. 3 a 4 úč. obč. zák., §§ 713 odst. 2 a 3, 722 odst. 1 a 1.127 pl. obč. zák. Tak např. o solidární závazkový právní vztah půjde, vznikne-li rozhodnutím soudu věcněprávní vztah podle § 1510 odst. 3 obč. zák., jehož jednou stranou (lhostejno kterou) budou manželé (za předpokladu, že daná nemovitost, v jejíž prospěch nebo k jejíž tíži se služebnost zřizuje, patří do jejich společného jmění) neb vícero spoluvlastníků, pak tímž rozhodnutím soudu zároveň vznikající závazkový právní vztah mezi týmiž stranami, jehož obsahem je poskytnutí náhrady, bude solidární, a to buď aktivní, budou-li manželé, resp. spoluvlastníci mít subjektivní povinnost poskytnout náhradu, nebo pasivní, budou-li manželé, resp. spoluvlastníci oprávněni obdržet náhradu.

b) protiprávním jednáním,

Protiprávní jednání dá vzniknouti t. zv. deliktnímu závazkovému právnímu vztahu nebo změně dosavadní závazkový právní vztah vznikem odpovědnostních oprávnění a odpovědnostních subjektivních povinností, a to tehdy, je-li příčinou vzniku škody (v rámci právního institutu odpovědnosti za majetkovou a nemajetkovou újmu; §§ 420 až 450 úč. obč. zák., §§ 373 až 386 obch. zák., §§ 2.894 až 2.971 pl. obč. zák.), je-li příčinou nikoli řádného nebo nikoli včasného splnění (v rámci právního institutu odpovědnosti za prodlení; §§ 517 až 523 úč. obč. zák., §§ 365 až 372 obch. zák., §§ 1.968 až 1.979 pl. obč. zák.) nebo je-li příčinou nikoli řádného splnění (v rámci právního institutu odpovědnosti za vady; např. §§ 499 až 510 úč. obč. zák., §§ 424 až 442 a 560 až 565 obch. zák., §§ 1.914 až 1.925 pl. obč. zák.).

Jelikož u právních institutů odpovědnosti za prodlení a odpovědnosti za vady dojde protiprávním jednáním pouze ke vzniku nových oprávnění a subjektivních povinností v rámci již existujícího závazkového právního vztahu (ono protiprávní jednání zde znamená, že právní subjekt účasten na závazkovém právním vztahu

---

⁶⁴ Petr Lavický se domnívá, že takovým ustanovením byl pouze § 438 odst. 2 obč. zák. ve znění do účinnosti novelisujícího zákona č. 132/1982 Sb., jiný příklad jemu znám není, viz Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 59, nebo Lavický, P.: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 51. S tím nelze zcela souhlasit. Toto ustanovení umožňovalo, aby soud rozhodl, že škůdci nesou odpovědnost za škodu, jež způsobili, společně a nerozdílně. Odpovědnost za škodu ale nevzniká rozhodnutím soudu, ale již samotným protiprávním jednáním, jehož následkem je škoda; rozhodnutí soudu proto nedalo ke vzniku solidárního závazkového právního vztahu, nýbrž měnilo dosavadní závazkový právní vztah dílčí na závazkový právní vztah solidární.

nesplní svou subjektivní povinnost, jež mu z tohoto závazkového právního vztahu plynula), tak protiprávní jednání může dát vzniknouti závazkovému právnímu vztahu pouze v případě odpovědnosti za škodu, tedy, je-li jeho následkem vznik škody.

Závazkový právní vztah deliktní podle právního institutu odpovědnosti za škodu je vždy jednostranným závazkovým právním vztahem (lat. *obligatio unilateralis*), jehož obsahem je subjektivní povinnost škůdce nahradit poškozenému vzniklou škodu; škůdce je tedy vždy dlužníkem a poškozený je vždy věřitelem. O společný závazkový právní vztah pak půjde, bude-li více poškozených (aktivní pluralita) nebo bude-li více škůdců (pasivní pluralita) a nebo bude-li více jak poškozených tak i škůdců.

Je-li více škůdců, pak společný závazkový právní vztah je solidárním přímo ze zákona (§ 438 odst. 1 úč. obč. zák., § 2.915 pl. obč. zák., § 8a zák. o bank., stejné určení je k nalezení v § 840 BGB, čl. 50 OR, §§ 1.301 a 1.302 ABGB).⁶⁵ K určení velikosti podílu každého ze škůdců na náhradě škody je užití zvláštního pravidla, dle kterého podíl vždy odpovídá míře účasti na způsobení vzniklé škody (§ 439 úč. obč. zák., § 2.916 pl. obč. zák.). Je vhodné připomenout, že výše podílu každého z korreů má význam pouze mezi nimi v rámci vnitřního vztahu, resp. vztahu postižného (k oběma viz kapitolu čtvrtou Obecné části pod lit. c)), nikoli vůči věřiteli. Platná i účinná právní úprava však ve svém ustanovení § 438 odst. 2 úč. obč. zák., resp. § 2.915 odst. 2 pl. obč. zák. dává soudu možnost, aby on svým rozhodnutím změnil tento závazkový právní vztah ze solidárního na dílčí; toto soudní rozhodnutí je konstitutivní, neboť jím se mění závazkový právní vztah co do obsahu svého.

Právě popsany model, kdy v případě odpovědnosti za škodu se společný závazkový právní vztah deliktní (v případě mnohosti škůdců) ze zákona považuje za solidární a kdy pouze výjimečně jej může soud rozhodnutím svým změnit na dílčí, neplatila po dobu účinnosti občanského zákoníku do přijetí novelisujícího zákona čís. 131/1982 Sb., tedy od 1. dubna 1964 do 1. dubna 1983. Po dobu tuto platila opačná koncepce, dle které byl takový společný závazkový právní vztah deliktní s více škůdci

---

⁶⁵ Toto pravidlo, dle kterého se v případě odpovědnosti za škodu považuje závazkový právní vztah deliktní s více škůdci za solidární, má svůj původ v římském právu (*lex Aequilia de damno*), viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 948. Nutno zdůraznit, že současná koncepce je od oné římskoprávní částečně odlišná.

ze zákona dílčí, avšak soud jej mohl svým konstitutivním rozhodnutím změnit na závazkový právní vztah solidární.⁶⁶

Rovněž společné závazkové právní vztahy deliktní s pluralitou na straně škůdců, jež spadají podle účinné právní úpravy do věcné působnosti obchodního zákoníku, jsou ze zákona závazkovými právními vztahy solidárními (§ 383 in principio obch. zák.). Pro tyto závazkové právní vztahy deliktní dále platí shodné pravidlo pro určení výše podílu každého ze škůdců (§ 383 in fine obch. zák.) Čím se však úprava podle obchodního zákoníku liší od úpravy obsažené v účinném občanském zákoníku, je vyloučení možnosti soudu, by ten svým konstitutivním rozhodnutím změnil závazkový právní vztah solidární na dílčí.⁶⁷

Ovšem způsobením škody protiprávním jednáním může vzniknout nejen závazkový právní vztah deliktní s pluralitou na straně škůdců, ale i závazkový právní vztah deliktní s pluralitou na straně poškozených. Druhý případ nastane tehdy, zasáhne-li škůdce do práv, z nichž je více právních subjektů oprávněno ze zákona společně a nerozdílně (§§ 139 odst. 1 a 145 odst. 3 a 4 úč. obč. zák., §§ 713 odst. 2 a 3, 722 odst. 1, a 1.127 pl. obč. zák.). Tak např. zničí-li škůdce věc, jež byla v podílovém spoluvlastnictví, pak on je povinen nahradit poškozeným škodu (§ 420 odst. 1 úč. obč. zák. ve spojení s § 442 odst. 1 úč. obč. zák., § 2.910 pl. obč. zák.) a poškození jsou v postavení solidárních spoluvěřitelů (§ 139 odst. 1 úč. obč. zák., resp. § 1.127 pl. obč. zák.).

c) právní události,

Z právní události vzniká závazkový právní vztah velmi vzácně. Přesto může i podle českého platného práva dát právní událost vzniknouti solidárnímu závazkovému právnímu vztahu. Asi jediná právní událost dávající vzniknouti závazkovému právnímu vztahu je nález cizí věci (§ 135 odst. 1 až 3 úč. obč. zák., §§ 1.051 až 1.065 pl. obč. zák.). Tak vzniká nálezci subjektivní povinnost vydat nalezenou věc vlastníkovi (je-li znám) a zároveň mu vůči vlastníkovi vzniká oprávnění požadovat náhradu nákladů spojených s nálezem a nálezného; vzniká tak mezi nálezcem a

---

⁶⁶ Blíže k důvodům přijetí opačné koncepce viz *Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 949. Petr Lavický se domníval, že ustanovení § 438 odst. 2 obč. zák. ve znění do přijetí novelisujícího zákona čis. 131/1982 Sb. umožňovalo založit závazkový právní vztah soudním rozhodnutím, k tomu blíže poznámka pod čarou čis. 60.*

⁶⁷ Viz *Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 1.045.*

vlastníkem (je-li znám) závazkový právní vztah. O solidární závazkový právní vztah se pak jedná, když je nalezená věc v podílovém spoluvlastnictví (viz § 139 odst. 1 úč. obč. zák., § 1.127 pl. obč. zák.) nebo ve společném jmění manželů (§ 145 odst. 3 a 4 úč. obč. zák., §§ 713 odst. 2 a 3, 722 odst. 1 pl. obč. zák.).

d) protiprávním stavem.

Ani protiprávní stav není častým zavazovacím důvodem, jímž vzniká závazkový právní vztah, prosto zda jednoduchý neb společný. Pokud už, pak jím vzniká závazkový právní vztah deliktní. Případy, kdy protiprávní stav dá vzniknout závazkovému právnímu vztahu, jsou nejčastěji ty, kdy působením přírodních sil neb zákonů fyzikálních jedna věc způsobí škodu právnímu subjektu od vlastníka této věci odlišnému.⁶⁸

Přesto může protiprávní stav býti zavazovacím důvodem, jež dá vzniknouti solidárnímu závazkovému právnímu vztahu. Dokonce může být takto vznikuvší solidární závazkový právní vztah jak aktivní tak i pasivní. O prvý případ se jedná, když škoda vznikne na majetku, jež je v podílovém spoluvlastnictví (§ 139 odst. 1 úč. obč. zák., § 1.127 pl. obč. zák.) nebo je součástí společného jmění manželů (§ 145 odst. 4 úč. obč. zák., §§ 713 odst. 2 a 3, a 722 odst. 1 pl. obč. zák.); neboť tak jsou spoluvlastníci, resp. manželé v postavení solidárních spoluvěřitelů, jímž svědčí oprávnění na náhradu vzniklé škody. Ilustrativním příkladem by bylo, když spadne strom na pozemek sousední, jež ve vlastnictví manželů neb podílových spoluvlastníků je. Druhý případ je myšlen, je-li v podílovém spoluvlastnictví (§ 139 odst. 1 úč. obč. zák., § 1.127 pl. obč. zák.) nebo je-li součástí společného jmění manželů (§ 145 odst. 4 úč. obč. zák., §§ 713 odst. 2 a 3, 722 odst. 1 pl. obč. zák.) věc, která působením přírodních sil neb zákonů fyzikálních způsobí škodu právnímu subjektu od vlastníků odlišnému; neboť tím se spoluvlastníci stávají solidárními spoludlužníky. Nyní je rozuměti situace jako např. když automobil ve vlastnictví manželů dostane během

---

⁶⁸ Způsobí-li věc škodu právnímu subjektu, v jehož je vlastnictví, pak nevzniká závazkový právní vztah (a ani nemůže), protože tento může vzniknouti pouze mezi dvěma odlišnými právními subjekty (viz kapitola první Obecné části). Na takovou situaci pak dopadá zásada, dle níž jde náhoda k tíži vlastníka (lat. *Casus sentit dominus*).

jízdy smyk, a to bez jakéhokoli zavinění kohokoli, stane se neovladatelným a poboří plot, jež stojí podél silnice.⁶⁹

§ 2.

Změna solidárních závazkových právních vztahů.

U změny solidárních závazkových právních vztahů je potřeba zaměřiti se na dva okruhy, a to za prvé, z čeho vyplývá (t. j. právní důvod změny solidárního závazkového právního vztahu), a za druhé, čeho se týká (t. j. co je měněno).

a) z čeho vyplývá,

Změnit solidární závazkový právní vztah může zákon nebo právní skutečnost.

Přímo ze zákona může dojít pouze ke změně (jakéhokoli) závazkového právního vztahu co do právních subjektů, jež jsou na něm účastny, a to pouze v podobě cesse nebo intercesse privativní. Cesse nastává ze zákona při přechodu práv věřitele na ručitele, který věřiteli plnil namísto dlužníka (§ 550 úč. obč. zák., § 308 obch. zák., § 2.010 odst. 2 pl. obč. zák.), při přechodu práv, jež jsou spojena s nájmem (§ 2.282 pl. obč. zák.), při přechodu práv, jež jsou spjata s podnikem, který je prodáván nebo pronajímán, resp. propachtován (§§ 477, 488e odst. 2 obch. zák., §§ 2.177, 2.352 pl. obč. zák.), při přechodu práva na náhradu škody z pojištěného na pojistitele (§ 33 zák. o poj. sml., § 2.820 pl. obč. zák.).

Mnohem častěji však změni závazkový právní vztah právní skutečnost, tedy právní jednání, protiprávní jednání, právní událost nebo protiprávní stav.

Právním jednáním může dojít ke změně (jakéhokoli) závazkového právního vztahu co do právních subjektů všemi platným právem i odbornou naukou uznávanými způsoby, t. j. cessí (§§ 524 až 530 úč. obč. zák., §§ 1.879 až 1.887 pl. obč. zák.), intercessí privativní (§§ 531 a 532 úč. obč. zák., §§ 1.888 až 1.891 pl. obč. zák.),

---

⁶⁹ Na závěr sluší se zmíniti institut bezdůvodného obohacení. K bezdůvodnému obohacení může dojiti jak právním jednáním tak i bez něj, proto bezdůvodným obohacením může vzniknouti závazkový právní vztah jak protiprávním jednáním tak i protiprávním stavem; že bezdůvodné obohacení není v souladu s právem, nelze pochybovat. Tak i bezdůvodné obohacení více právních subjektů spočívající v užívání cizí věci, aniž by si tuto věc skutečně rozdělili neb se dohodli o způsobu užívání určité části, dá vzniku solidárnímu závazkovému právnímu vztahu s pasivní pluralitou; Tyto právní subjekty tak budou tížit subjektivní povinnosti společně a nerozdílně poskytnout peněžitou náhradu za užívání této věci. Za správný tento názor potvrdil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 24. listopadu 2002 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 33 Odo 542/2002 nebo ve svém rozsudku ze dne 11. listopadu 2009 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 28 Cdo 3803/2009.

intercessí kumulativní (§§ 532 odst. 2 a 533 úč. obč. zák., § 1.892 pl. obč. zák.), převzetím plnění (§ 534 úč. obč. zák., § 1.889 pl. obč. zák.);⁷⁰ co do obsahu pak novací kumulativní (§ 516 úč. obč. zák., § 1.902 věta druhá pl. obč. zák.) a novací privativní (§§ 570 až 572 úč. obč. zák., § 1.902 věta první pl. obč. zák.)⁷¹. Vhodno je připomenouti, že právním jednáním rozumíme nejen právní jednání právních subjektů ale i soudní rozhodnutí. Podle účinného právního řádu českého může soud svým rozhodnutím změnit závazkový právní vztah solidární na dílčí, a to v případě závazkového právního vztahu deliktního při pluralitě škůdců, na nějž se ale neužijí ustanovení obchodního zákoníku (§ 438 odst. 2 úč. obč. zák.), podle platného právního řádu českého tak může soud učinit také, a to u jakéhokoli závazkového právního vztahu deliktního při pluralitě škůdců (§ 2.915 odst. 2 pl. obč. zák.).⁷²

Protiprávní jednání může změnit (jakýkoli) závazkový právní vztah pouze co do jeho obsahu. Jedná se pak o prodlení dlužníka (§§ 517 až 521 úč. obč. zák., §§ 1.968 až 1.974 a 1.977 až 1.979 pl. obč. zák.) a prodlení věřitele (§§ 522 a 523 úč. obč. zák., §§ 1.975 až 1.979 pl. obč. zák.). Každý z právních subjektů, jenž je na straně věřitele neb dlužníka závazkového právního vztahu nese určité subjektivní povinnosti z tohoto závazkového právního vztahu; jejich nesplnění, lhостejno zda ve formě konání nebo nekonání, je pak jednáním protiprávním a existující závazkový právní vztah mění vznikem dalších oprávnění a subjektivních povinností dle odpovědnosti za prodlení a (někdy) odpovědnosti za vady.

Též právní událost může změnit závazkový právní vztah, a to jak co do právních subjektů tak i co do jeho obsahu. Co do právních subjektů mění závazkový právní vztah právní smrt právního subjektu⁷³, a to buď cessí, nebo intercessí privativní (záleží, zda právní subjekt, u něhož právní smrt nastala, byl na straně věřitele nebo na

---

⁷⁰ Účinný občanský zákoník řadil mezi způsoby změny závazkového právního vztahu co do právních subjektů navíc i asignaci (§§ 535 až 539 úč. obč. zák.) a asignaci na cenné papíry (§§ 540 až 543 úč. obč. zák.). Vzhledem k tomu, že ani u asignace ani u asignace na cenné papíry nedochází ke změně co do právních subjektů, resp. pouze zdánlivě, a jelikož se jedná o zvláštní případ splnění subjektivních povinností, je asignace v platném občanském zákoníku zařazena do části pojednávající o zániku závazkových právních vztahů splněním (§§ 1.939 až 1.948 pl. obč. zák.). Platný občanský zákoník navíc ani nerozlišuje mezi asignací a asignací na cenné papíry. K problémům systematického zařazení signace viz *Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.545 až 1.549.*

⁷¹ Účinný občanský zákoník řadil novaci privativní mezi způsoby zániku závazkových právních vztahů; privativní novací je totiž dosavadní závazkový právní vztah dohodou smluvních stran zrušen a nahrazen novým závazkovým právním vztahem. Tradičně je novace privativní chápána jako způsob změny závazkového právního vztahu co do obsahu, viz např. *Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502). Praha: V. Linhart, r. v. 1937, str. 75 a 76.*

⁷² Viz *Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 1.045.*

⁷³ Právní smrtí je rozuměti u osob fyzických smrt nebo prohlášení za mrtvého a u osob právnických pak zánik.

straně dužníka). Touto právní událostí dojde ke změně závazkového právního vztahu, pokud zákon nestanoví, že jí dojde k zániku závazkového právního vztahu (§ 579 úč. obč. zák., § 2.009 pl. obč. zák.), tedy pouze tehdy, je-li umožněno právní nástupnictví. U společných závazkových právních vztahů se jedná o změnu, i pokud dojde k právní smrti jednoho z korreů bez právního nástupnictví (počet korreů se tak sníží o jeden, ale závazkový právní vztah nadále existuje). Co do obsahu mění závazkový právní vztah nemožnost splnění určité subjektivní povinnosti⁷⁴ a uplynutí doby pro splnění určité subjektivní povinnosti (§§ 575 až 578 úč. obč. zák., §§ 603 a 2.006 až 2.008 pl. obč. zák.), a to pouze tehdy, není-li tato subjektivní povinnost, jejíž splnění jest nemožné nebo pro jejíž splnění uplynula stanovená doba, jediná, pak by totiž došlo k zániku celého závazkového právního vztahu. Stejně jako výše i zde existuje výjimka u společných závazkových právních vztahů, podle které závazkový právní vztah nezaniká, ale mění se co do obsahu svého i co do právních subjektů - snížením počtu korreů, stane-li se jediná subjektivní povinnost jednoho z korreů nesplnitelnou nebo uplyne-li doba pro její splnění.

Vzácně může změnit závazkový právní vztah i protiprávní stav, a to tehdy vznikne-li jako důsledek povolené činnosti, a to pouze vůči tomu právnímu subjektu, který onu činnost prve povolil. Protiprávní stav tak může změnit závazkový právní vztah pouze co do jeho obsahu.⁷⁵

b) čeho se týká.

V kapitole třetí Obecné části bylo řečeno, že nakládati s celým solidárním závazkovým právním vztahem lze pouze skrze nakládání se všemi jeho oprávněními, resp. subjektivními povinnostmi. Jelikož nakládáním je myšlena změna nebo zánik, pak je dovoditi, že změnit celý solidární závazkový právní vztah nebo způsobit jeho zánik, lze pouze za souhlasu všech právních subjektů, jež jsou na něm účastny.

---

⁷⁴ Splnění určité subjektivní povinnosti se však muselo státi nemožným až po vzniku závazkového právního vztahu. Bylo-li by splnění této subjektivní povinnosti nemožné i před vznikem závazkového právního vztahu, pak taková povinnost nevzniká (a je-li jediná tvořící obsah závazkového právního vztahu nevzniká závazkový právní vztah jako takový), neboť k nemožnému nelze se zavázati (lat. *Ad impossibilium nulla est obligatio.*), viz § 37 odst 2 úč. obč. zák., § 580 odst. 2 pl. obč. zák.

⁷⁵ Jako příklad lze uvést nepředvídanou hrozbu sesuvu při poddolování (jakkoli opatrnému), je-li ohoržen pozemek toho právního subjektu, jež povolil dolování pod svým pozemkem. Viz *Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 69.*

Je však rozlišiti nakládání s celým solidárním závazkovým právním vztahem a s nikoli celým solidárním závazkovým právním vztahem.⁷⁶ Prvým případem jsou situace, jako např. změna všech koreů na jedné straně solidárního závazkového právního vztahu, nebo změna předmětu plnění solidárního závazkového právního vztahu. Druhým případem pak je rozuměti situace, jako změna nebo zánik účasti na solidárním závazkovém právním vztahu pouze některých z koreů nebo změna místa plnění.

Toto rozlišení na nakládání s celým solidárním závazkovým právním vztahem a na nakládání s nikoli celým solidárním závazkovým právním vztahem má svůj původ právě v mnohosti právních subjektů, jež jsou na solidárním závazkovém právním vztahu účastny. Je-li totiž se solidárním závazkovým právním vztahem sice nakládáno, ale nikoli s celým, tedy nenakládají se svými oprávněními, resp. subjektivními povinnostmi všechny na něm účastny právní subjekty, pak účinky tohoto nakládání mohou nastat pouze vůči těm právním subjektům, které tak se svými oprávněními, resp. subjektivními povinnostmi nakládaly, ledaže zákon účinky onoho nakládání vztáhne na všechny právní subjekty, jež jsou na solidárním závazkovém právním vztahu účastny.⁷⁷

Ač bylo dosud rozlišováno nakládání pouze se solidárním závazkovým právním vztahem, je nutno zdůrazniti, že se toto rozlišení týká obecně všech společných závazkových právních vztahů, má totiž svůj původ v mnohosti právních subjektů, jak stojí výše. U dílčích závazkových právních vztahů je patrné také, ale u nich nenastane situace, kdy by nakládání s dílčím závazkovým právním vztahem nikoli celým ovlivnilo dílčí závazkový právní vztah celý (t. j. např. prominutí subjektivní povinnosti plnit jednoho dílčího spoludlužníka věřitelem nijak neovlivní právní postavení ostatních dílčích spoludlužníků), a i proto je na ně nahlíženo jako na svazek více jednoduchých závazkových právních vztahů⁷⁸, proto u nich rozlišování toto nemá

---

⁷⁶ Jelikož nakládáním se závazkovým právním vztahem je myšlena jak jeho změna, tak i jeho zánik, promítá se toto rozlišení i do zániku solidárního závazkového právního vztahu. Rozlišení nakládání se závazkovým právním vztahem způsobující jeho zánik je rozebráno v následující kapitole této části věnující se zániku solidárních závazkových právních vztahů.

⁷⁷ Příkladem toho jest ustanovení § 533 úč. obč. zák., § 1.892 odst. 1 pl. obč. zák., upravující přistoupení dluhu.

⁷⁸ Např. *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.450 nebo *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.*: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.528.

významu. Naopak se toto rozlišování neuplatní u jednoduchých závazkových právních vztahů.⁷⁹

1.) změna co do právních subjektů,

i) cese,

Cesí je rozuměti postoupení pohledávky, jedná se tedy o právní institut, jímž dochází ke změně právních subjektů závazkového právního vztahu na straně věřitele. Platná právní úprava umožňuje, aby právní subjekty mohly nakládati s oprávněními, která jim svědčí (ustanovení § 118 odst. 1 úč. obč. zák., resp. § 489 pl. obč. zák. umožňuje, aby (sekundárním) předmětem soukromoprávního vztahu bylo i právo, tedy i oprávnění). Jednou z možností, jak s oprávněním naložiti, je jeho postoupení na jiný právní subjekt. Postoupit lze jakékoli oprávnění, pokud to nevyklučuje zákon (§§ 525 a 579 úč. obč. zák., §§ 1.881 a 2.009 pl. obč. zák.). Pro jakékoli nakládání s oprávněním pak platí, že toto je zcela v moci právního subjektu, jemuž toto oprávnění svědčí (§ 524 odst. 1 úč. obč. zák., § 1.879 pl. obč. zák.), pročež zároveň platí, že cesí se nezmění právní postavení ostatních právních subjektů, jež jsou účastny závazkového právního vztahu, jehož obsah postupované oprávnění tvoří (jinak by se v případě smlouvy postupní, jednalo o smlouvu v neprospěch třetího, protože tyto právní subjekty nemohou ovlivnit (omezit) právo nakládati s oprávněním). To se nutně promítá i do solidárních závazkových právních vztahů.

Je však nutno rozlišiti, zda se cese týká solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou nebo s pasivní pluralitou.

U cese solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou je pak dále rozlišiti, zda je věřitelem postupována pohledávka jen vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků neb zda jsou věřitelem postupovány pohledávky vůči všem solidárně zavázaným spoludlužníkům na jednoho postupníka.⁸⁰ Druhá z právě jmenovaných možností je prostší. Postupník (nový věřitel) totiž vstoupí do právního postavení postopitele (původního věřitele), a to vůči všem solidárním spoludlužníkům; tito tak

---

⁷⁹ Jednoduchý závazkový právní vztah tak lze považovati za zvláštní případ společných závazkových právních vztahů (na každé straně závazkového právního vztahu je pouze jeden právní subjekt), který má prostší úpravu, protože u nich netřeba uvažovat některé otázky, jako kupř. nakládání s celým a nikoli celým závazkovým právním vztahem.

⁸⁰ Pokud by věřitel postupoval pohledávky vůči všem solidárním spoludlužníkům ale na více postupníků, a to tak, že na jednoho by postoupil pohledávku vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků, na druhého pohledávku vůči druhému ze solidárních spoludlužníků atd., pak se ve svém důsledku jedná o prve uvedený případ.

budou stále mít povinnost poskytnout totožné plnění jednomu právnímu subjektu, byť jinému.

Jelikož *cesse* jest postoupení pohledávky a v (jednom) solidárním závazkovém právním vztahu s pasivní pluralitou má věřitel pohledávku vůči každému ze solidárních spoludlužníků, pak může nastat případ prve uvedený, a to, že věřitel postoupí pouze jednu ze svých pohledávek vůči jednotlivým korreům (nebo i více pohledávek, nikoli však všechny). Pak nastane situace, kdy v rámci jednoho závazkového právního vztahu bude vystupovat více věřitelů a stejný počet solidárních spoludlužníků, avšak každý z věřitelů bude mít oprávnění požadovat celé plnění pouze vůči některým ze solidárních spoludlužníků a každý ze solidárních spoludlužníků bude mít povinnost plnit pouze vůči jednomu z věřitelů.⁸¹ Mezi solidárními spoludlužníky však bude nadále existovat vnitřní vztah, jako existoval předtím. Tak požádá-li jeden z věřitelů jednoho (nebo více, ale dále předpokládejme jen jednoho) ze solidárních spoludlužníků, vůči němuž má pohledávku, by mu splnil, a tento ze solidárních spoludlužníků mu zcela splní, pak zanikají subjektivní povinnosti ostatních spoludlužníků, včetně těch, jež mají plniti druhému věřiteli (všichni totiž měli subjektivní povinnosti poskytnout totožné plnění). Tomu ze solidárních spoludlužníků, jež plnil více, než podle vnitřního vztahu měl, pak vznikají postižná oprávnění vůči těm solidárním spoludlužníkům, kteří neplnili vůbec nebo plnili méně, než podle vnitřního vztahu plniti měli. Pokud se později druhý věřitel obrátí na ty ze solidárních spoludlužníků, vůči nimž má pohledávku, by mu splnili, pak tito by měli vědět (ať uplatněním notifikační povinnosti jimi vůči ostatním solidárním spoludlužníkům nebo jiným ze solidárních spoludlužníků vůči nim), že plnění již bylo poskytnuto (třebaže druhému z věřitelů). Tak se tito solidární spoludlužníci úspěšně ubrání námitkou, že jejich dluh zanikl splněním. Pokud by i přesto plnili a věřitel toto plnění přijal, pak se jedná o bezdůvodné obohacení věřitele.⁸²

Cessi v solidárním závazkovém právním vztahu s aktivní pluralitou je pak rozuměti situace, kdy jeden (nebo i všichni, dále však uvažujme jen jednoho) solidární spoluvěřitel postoupí svou pohledávku na jiný právní subjekt, postupníka. Postupník pak vždy nastupuje do právního postavení toho solidárního spoluvěřitele, který mu

---

⁸¹ Stejný názor zastává i Nejvyšší soud. Vyjádřil jej ve svém rozsudku ze dne 30. dubna 2008 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 29 Odo 1162/2006.

⁸² Petr Lavický se domnívá, že postoupení pohledávky věřitelovy vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků je v rozporu s t. zv. teorií jednoty, viz Lavický, P.: K některým otázkám změn a zániku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., rok 2005, čís. 5, str. 153. Jak vidno, i takováto *cesse* může být v souladu s t. zv. teorií mnohosti.

pohledávku postoupil, tedy stane se namísto něj solidárním spluvěřitelem. Cessí v solidárním závazkovém právním vztahu s aktivní pluralitou tak dochází pouze ke změně právního subjektu v postavení solidárního spoluvěřitele.⁸³ Nutno podotknouti, že touto cessí dochází nejen ke změně právního subjektu vůči dlužníku, ale i v rámci vnitřního vztahu; k jeho změně se však souhlas ostatních solidárních spoluvěřitelů nevyžaduje, neboť změnou není nijak dotčeno právní postavení ostatních solidárních spoluvěřitelů.

ii) intercesse privativní,

Intercessí privativní je chápati převzetí povinnosti poskytnout plnění, jde tudíž o právní institut umožňující, by došlo ke změně právního subjektu na straně dlužníka.

Rovněž u intercesse privativní je nezbytné rozlišovati, týká-li se solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou nebo s pasivní pluralitou.

Prve zmíněnou intercessi privativní týkající se solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou je nutno dále rozlišiti na situace, kdy dochází k převzetí povinnosti poskytnout plnění vůči všem solidárním spoludlužníkům (jedná se tedy o nakládání s celým solidárním závazkovým právním vztahem), a na situace, kdy dochází k převzetí povinnosti poskytnout plnění pouze vůči některým ze solidárních spoluvěřitelů (jedná se tudíž o nakládání s nikoli celým solidárním závazkovým právním vztahem). V prvním případě dojde k nastoupení nového dlužníka do právního postavení původního dlužníka, a to vůči všem solidárním spoludlužníkům.

Druhý případ je o něco složitější, avšak je zde určitá podobnost s cessí týkající se solidárního závazkového právního vztahu, kdy věřitel postupuje oprávněně pouze vůči některým ze solidárních dlužníků (tedy nikoli vůči všem). Převezme-li nový dlužník povinnost poskytnout plnění pouze vůči některému ze solidárních spoluvěřitelů, pak se stává dlužníkem pouze tohoto solidárního spoluvěřitele, přičemž původní dlužník zůstává dlužníkem pouze vůči ostatním solidárním spoluvěřitelům. Mezi oběma dlužníky není žádného vnitřního neb jiného vztahu. Co je však důležité, je, že oba dlužníci mají subjektivní povinnost poskytnout totožné plnění. Splní-li tak svému věřiteli jeden dlužník svou subjektivní povinnost, zaniká celý solidární závazkový právní vztah, neboť je splněno, a je pouze mezi věřiteli, aby si obdržené plnění následně rozdělili. Druhý dlužník tak již není tížen subjektivní povinností poskytnout

---

⁸³ Ke stejnému závěru dochází i Petr Lavický, viz Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 64.

plnění svému věřiteli (a tento není oprávněn po něm ničeho žádati). Jelikož není mezi dlužníky žádný vztah, není zde ani nároku jednoho, který plnil, by obdržel od druhého, co i za něj plnil. Intercesse privativní je uzavírána mimo jiné mezi původním dlužníkem a novým dlužníkem, je tedy na nich, aby si smluvně ujednali případná postízná práva. V běžném životě však nový dlužník přejímá povinnost poskytnout plnění za původního dlužníka, protože s ním udržuje i jiné (právní) vztahy, mimo to nový dlužník si je vědom, jaké důsledky pro něj intercessi privativní nastanou.

Druhou zmíněnou intercessi privativní týkající se solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou je rovněž nutno rozlišiti, a to na situace, kdy nový dlužník přebírá subjektivní povinnost plnit všech solidárních spoludlužníků (jde tudíž o nakládání s celým solidárním závazkovým právním vztahem)⁸⁴, a na situace, kdy nový dlužník přebírá subjektivní povinnosti plnit pouze některých ze solidárních spoludlužníků (jedná se tak o nakládání s nikoli celým solidárním závazkovým právním vztahem). V prvním případě nový dlužník nastupuje do právního postavení všech solidárních spoludlužníků, všechny původní subjektivní povinnosti plnit a jim odpovídající oprávnění věřitele se spojí do jedné subjektivní povinnosti plnit a jí odpovídajícího jednoho oprávnění. Mnohost na straně dlužníka tak zanikne a solidární závazkový právní vztah se stane jednoduchým závazkovým právním vztahem.

V druhém případě pak vznikne poněkud složitá struktura solidárního závazkového právního vztahu, jelikož zvláště v tomto případě je nutno chránit ty ze solidárních spoludlužníků, jichž se intercesse privativní netýká, před zhoršením jejich právního postavení.⁸⁵ Převzetím subjektivní povinnosti plnit novým právním subjektem se tento stává solidárním spoludlužníkem vedle zbylých solidárních spoludlužníků a stává se též účasten na vnitřním vztahu. Pokud tak věřitel požádá právě jeho, by mu plnil, pak mu svědčí notifikační povinnost a oprávnění předběžného postihu, případně též oprávnění následného postihu. Taktéž, požádá-li

---

⁸⁴ Zvláštním případem je pak situace, kdy subjektivní povinnosti všech solidárních spoludlužníků na sebe přebírá více nových dlužníků. Pak by muselo být v písemné smlouvě navíc upraveno, zda se závazkový právní vztah solidární mění na závazkový právní vztah dílčí (nutné u společných závazkových právních vztahů podle obchodního zákoníku vzhledem k § 293 obch. zák., resp. u společných závazkových právních vztahů v nichž je na straně dlužníka více podnikatelů po rozumu § 1.874 pl. obč. zák.) nebo zda zůstává nadále závazkovým právním vztahem solidárním (nutné u společných závazkových právních vztahů odle občanského zákoníku vzhledem k § 511 odst. 1 úč. obč. zák., resp. § 1.871 odst. 1 pl. obč. zák.).

⁸⁵ Lze nastínit příklad: věřitel má dva solventní solidární spoludlužníky. Jeden z těchto solidárních spoludlužníků se s věřitelem dohodne, že jeho subjektivní povinnost převzme jiný právní subjekt, který je však nesolventní. Věřiteli to nevádí, protože pak požádá o celé plnění druhého solidárního spoludlužníka, tak na tuto dohodu přistoupí. Připustilo-li by se, že první solidární dlužník přestává být bez dalšího účasten na celém solidárním závazkovém právním vztahu, pak by se zhoršilo právní postavení druhého solidárního spoludlužníka, jelikož by tento nemohl následným postízným oprávněním vydobýt z nového prvního solidárního spoludlužníka nic pro jeho nesolventnost.

věřitel některého ze zbylých solidárních spoludlužníků, by mu plnil, pak tento má i vůči novému solidárnímu spoludlužníku notifikační povinnost, oprávnění předběžného postihu, případně též i oprávnění následného postihu. Ovšem původní solidární spoludlužník je nadále účasten solidárního závazkového právního vztahu, nezanikly mu totiž jeho subjektivní povinnosti z vnitřního vztahu vůči těm zbylým solidárním spoludlužníkům, kteří nedali k *intercessi privativní* souhlas. To je důsledek nepřipustnosti existence smlouvy v neprospěch třetího právního subjektu. Tak se může ten ze solidárních spoludlužníků, který nedal k *intercessi privativní* souhlas, je-li požádán věřitelem o plnění, aby uplatnil své oprávnění předběžného postihu, případně i oprávnění následného postihu. Z těchto dvou oprávnění je významnější samozřejmě oprávnění následného postihu; pak je totiž povinen původní solidární spoludlužník poskytnout, co za něj bylo plněno, s tím, že toto plnění poté původní solidární spoludlužník může žádati po novém solidárním spoludlužníkovi jako vydání bezdůvodného obohacení (§ 454 úč. obč. zák., § 2.991 odst. 2 *in fine* pl. obč. zák.).

iii) intercesse kumulativní,

Intercessi kumulativní je rozuměti takovou změnu v solidárním závazkovém právním vztahu, dle níž se stane dlužníkem, vedle původního dlužníka, ten právní subjekt, který se s věřitelem dohodne, že splní za dlužníka jeho subjektivní povinnost, avšak bez souhlasu původního dlužníka. Od *intercesse privativní* se liší právě absencí souhlasu původního dlužníka, proto nemůže dojít k záměně právních subjektů na straně dlužníka, neboť by jinak došlo ke změně právního postavení původního dlužníka (přestal by jím býti), aniž by s tím on souhlasil. Od převzetí plnění se pak *intercesse kumulativní* liší v tom, že o převzetí plnění se dohodnou právní subjekt a původní dlužník, přičemž věřitel není smluvní stranou této dohody. Zatímco u *intercesse privativní* vznikají oprávnění a subjektivní povinnosti mezi právním subjektem a věřitelem, tak u převzetí plnění věřiteli nevzniká oprávnění požadovat po tomto právním subjektu, by mu plnil, naopak oprávnění vůči tomuto právnímu subjektu vznikají pouze původnímu dlužníku.

Důsledky *intercesse kumulativní* jsou ty, že na straně dlužníka bude více právních subjektů, než bylo původně. Pro další výklad je rozlišiti, zda původně závazkový právní vztah, jehož se *intercesse kumulativní* dotkla, již byl s pasivní pluralitou nebo byl bez ní.

Pokud byl závazkový právní vztah původně prost pasivní plurality, tedy na straně dlužníka byl pouze jeden právní subjekt, pak intercesí kumulativní pasivní pluralita vzniká. Je však stanoviti právní postavení právních subjektů. Je-li předmětem plnění tohoto závazkového právního vztahu plnění peněžité, pak jsou podle účinné právní úpravy po rozumu § 533 úč. obč. zák. původní dlužník a dlužník přistoupivší v postavení solidárních spoludlužníků (ze zákona). Je-li však předmětem plnění tohoto závazkového právního vztahu plnění nepeněžité, pak je podle účinné právní úpravy pro určení jejich postavení nutno použítí obecná pravidla. Dle těchto jsou oni dlužníci v postavení solidárních spoludlužníků, pokud se na tento závazkový právní vztah užije obchodní zákoník (§§ 261, 262 a 293 obch. zák.), neužije-li se na tento závazkový právní vztah obchodní zákoník, pak jsou oni dlužníci v postavení dílčích spoludlužníků, nebudou-li splněna kritéria v § 511 odst. 1 úč. obč. zák. Podle platné právní úpravy jsou po rozumu § 1.892 odst. 1 pl. obč. zák. původní dlužník a přistoupivší dlužník v postavení solidárních spoludlužníků vždy (bez ohledu na předmět plnění); je-li předmět plnění dělitelný, pak se jedná o závazkový právní vztah solidární, je-li předmět plnění nedělitelný, jde o závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným.

Jednalo-li se však původně již o závazkový právní vztah s pasivní pluralitou, pak je dále rozlišiti, zda právní subjekt přistupuje k subjektivní povinnosti plnit všech (dílčích neb solidárních) spoludlužníků, nebo jen některých z nich. Přistupuje-li k subjektivní povinnosti všech spoludlužníků, pak se stává spoludlužníkem vedle nich. Pro určení jeho právního postavení vůči všem ostatním spoludlužníkům se použijí pravidla zmíněná výše. Je však nutno odlišit následující čtyři situace: Byli-li původní spoludlužníci v postavení solidárních spoludlužníků a dlužník přistoupivší je vůči nim v postavení solidárního spoludlužníka, pak má stejné právní postavení jako oni zbývající spoludlužníci (má stejná oprávnění i subjektivní povinnosti jako oni a vůči každému z nich). Byli-li pak původní spoludlužníci v postavení solidárních spoludlužníků, ale dlužník přistoupivší je vůči nim v postavení spoludlužníka dílčího (tato situace může nastat jen podle účinné právní úpravy), pak on, a pouze on, má subjektivní povinnost splnit svůj díl a ostatní spoludlužníci jsou solidárně povinni splniti zbývající díl, tedy tito solidární spoludlužníci jako celek jsou s přistoupivším spoludlužníkem v postavení dílčích spoludlužníků. Obdobné řešení je i v případě, byli-li původní spoludlužníci v postavení dílčích spoludlužníků a dlužník přistoupivší je k nim v postavení spoludlužníka dílčího (i tato situace může nastat jen podle účinné právní úpravy). Přistoupivší dlužník, a pouze on, má opět subjektivní

povinnost splnit svůj díl a původní spoludlužníci jsou povinni splnit zbývající díl podle poměru svých původních dílů. Konečně, byli-li původní spoludlužníci v postavení dílčích spoludlužníků, ale dlužník přistoupivší je vůči nim v postavení spoludlužníka solidárního, pak v solidárním postavení jsou přistoupivší dlužník (první z korreů) a původní spoludlužníci jako celek (druhý z korreů), přičemž původní dlužníci, jsou-li požádáni věřitelem o splnění, poskytnou plnění podle svých podílů. V tomto posledním případě, kdy je subjektivní povinnost jednoho z korreů “rozdrobena” do dílčích subjektivních povinností více právních subjektů, pak existuje vnitřní vztah mezi všemi právními subjekty i zbylým korreem, avšak jeho předmět je stejně “rozdroben” do dílčích vnitřních vztahů.⁸⁶

Přistoupit však může právní subjekt k subjektivní povinnosti pouze některých původních (dílčích neb solidárních) spoludlužníků. Nadále však bude pro zjednodušení uvažováno, že je přistupováno k subjektivní povinnosti pouze jednoho z původních spoludlužníků. Přistupuje-li k subjektivní povinnosti dílčího spoludlužníka a je-li vůči němu v postavení dílčího spoludlužníka (tato situace může nastat pouze podle účinné právní úpravy), pak se subjektivní povinnost původního dílčího spoludlužníka rozdělí na dvě dílčí subjektivní povinnosti obou ze spoludlužníků. Přistupuje-li pak k subjektivní povinnosti dílčího spoludlužníka, ale je vůči němu v postavení solidárního spoludlužníka, pak jsou oba povinni splnit subjektivní povinnost původního dílčího spoludlužníka solidárně. Přistupuje-li však k subjektivní povinnosti solidárního spoludlužníka a je-li vůči němu v postavení dílčího spoludlužníka (rovněž tato situace může nastat pouze podle účinné právní úpravy), pak jsou povinni splnit každý svůj díl původní subjektivní povinnosti původního solidárního spoludlužníka. Konečně pak, přistupuje-li onen právní subjekt k subjektivní povinnosti solidárního spoludlužníka a je-li vůči němu v postavení solidárního spoludlužníka, pak nabývá tento právní subjekt postavení solidárního spoludlužníka vedle ostatních solidárních spoludlužníků (t. j. na straně dlužníka tak bude o jednoho solidárního spoludlužníka více); ve svém důsledku tak není rozdílu, přistupuje-li právní subjekt k subjektivní povinnosti jednoho solidárního

---

⁸⁶ Pro ilustraci: Dva dílčí spoludlužníci dluží každý po 500,- Kč (dohromady tedy 1.000,- Kč). K těmto jejich subjektivním povinnostem (tedy k zaplacení celých 1.000,- Kč) přistoupí třetí spoludlužník, který je k původním dvěma v postavení solidárního spoludlužníka (např. podle § 293 obč. zák.). Věřitel si pak může vybrat, koho požádá, by mu splnil. Požádá-li třetího spoludlužníka, pak tento má po splnění oprávnění následného postihu po každém zvlášť žádati 250,- Kč (neboť celkem má právo žádati 500,- Kč, byli-li podíly stejné, např. podle § 511 odst. 2 věty první obč. zák.). Požádá-li věřitel kteréhokoli z původních dvou spoludlužníků, pak tento má subjektivní povinnost zaplatit pouze 500,- Kč a má oprávnění následného postihu vůči třetímu spoludlužníkovi žádat 250,- Kč. Zbýlých 500,- Kč pak musí věřitel žádati buď po druhém z původních spoludlužníků, nebo po třetím ze spoludlužníků.

spoludlužníka nebo všech, bude-li mít on taktéž postavení solidárního spoludlužníka (to proto, že každý solidární spoludlužník má subjektivní povinnost poskytnout celé plnění, jež je pro všechny totožné).

iv) převzetí plnění,

Převzetím plnění (vhodnější je převzetí subjektivní povinnosti plnit) je rozuměti dohodu právního subjektu s dlužníkem, že věřiteli poskytne plnění, které je povinen poskytnout dlužník. Od *intercesse kumulativní* se pak liší v tom, že věřiteli vůči tomuto právnímu subjektu nevznikne oprávnění toto plnění požadovati. Závazkový právní vztah tak dozná změn v tom, že vůči věřiteli pak budou mít dva právní subjekty subjektivní povinnost poskytnout plnění, a v tom, že mezi těmito právními subjekty vznikne vnitřní vztah, na jehož základě bude mít právní subjekt, jež subjektivní povinnost převzal, povinnost plnit za dlužníka.

Převzetí plnění nemá vliv na jednotlivá oprávnění a subjektivní povinnosti uvnitř solidárního závazkového právního vztahu, a to bez ohledu na to, zdali se jedná o solidární závazkový právní vztah s aktivní pluralitou nebo s pasivní pluralitou. Jediným důsledkem převzetí plnění je ten, že mezi dlužníkem a právním subjektem (v případě aktivní plurality, v případě pasivní plurality pak mezi solidárním spoludlužníkem a právním subjektem) vznikne vnitřní vztah, na jehož základě pak tento právní subjekt musí za dlužníka plnit vždy, je-li o plnění dlužník požádán kterýmkoliv ze solidárních spoluvěřitelů v případě aktivní plurality nebo v případě pasivní plurality pak věřitelem nebo jiným solidárním spoludlužníkem (u toho pak pouze na základě oprávnění předběžného postihu, případně i oprávnění následného postihu). Právní následky za poskytnuté plnění, ale i za neposkytnutí plnění, však nese stále tento dlužník, resp. solidární spoludlužník. Nedochozí tak ke změně právního subjektu, jenž je účasten na solidárním závazkovém právním vztahu, nýbrž dochází k přenosu subjektivní povinnosti plnit, a to jen z pohledu toho, za něhož je plněno.

Intercesse kumulativní má dopady nejen na stranu dlužníka solidárního závazkového právního vztahu, ale i na stranu věřitele, a to v případě aktivní plurality. Je totiž rozlišiti, zda dohodu o přistoupení k subjektivní povinnosti uzavřel právní subjekt se všemi (dílčími neb solidárními) spoluvěřiteli nebo pouze s některými z nich. Byla-li dohoda o přistoupení k subjektivní povinnosti dlužníka uzavřena se všemi (dílčími neb solidárními) spoluvěřiteli, pak přistoupenímu právnímu subjektu

vznikají subjektivní povinnosti vůči každému ze spoluvěřitelů (a jim zase odpovídající oprávnění). Avšak, byla-li dohoda o přistoupení k subjektivní povinnosti uzavřena pouze s některými (dílnými neb solidárními) spoluvěřiteli, pak přistoupenímu právnímu subjektu vznikají subjektivní povinnosti pouze vůči těmto spoluvěřitelům (a pouze jim zase odpovídající oprávnění).

2.) změna co do obsahu.

i) novace kumulativní,

Novací kumulativní je dohoda mezi věřitelem a dlužníkem, jíž se obsahově mění dosavadní oprávnění věřitelovo a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníkovu, přičemž stále se jedná o totéž oprávnění a tutéž subjektivní povinnost. Novací kumulativní je blízká novace privativní, ale přestože je u obou dokonce též výsledek, existují mezi nimi rozdíly (k nim blíže viz níže u pojednání o novaci privativní).

Novací (nejen kumulativní ale, jak je uvedeno níže, i privativní) lze změnit určité oprávnění věřitelovo a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníkovu v každém jejich ohledu. Tato volnost právních subjektů, s níž mohou co do obsahu měnit svá existující oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti, je však omezena stejnými limity, které platí pro vznik oprávnění a jim odpovídajících subjektivních povinností, t. j. oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnost nesmí být změněna ve svém obsahu tak, aby byla v rozporu se zákonem nebo s dobrými mravy (§§ 2 odst. 3, 3 odst. 1, 39 úč. obč. zák., § 263 obch. zák., §§ 1 odst. 2, 547 a 1.725 pl. obč. zák.). Toto velké množství možností právních subjektů, jak mohou ujednáním změnit svá oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti, lze rozdělit do dvou skupin rozlišením, zda se změna týká samotného plnění nebo jeho předmětu nebo zda se týká věcí podružných. Do první skupiny tak lze kupříkladu zařadit změnu, kdy namísto dosavadního předání věci bude dlužník povinen zaplatit určitou peněžní sumu (změna se týká samotného plnění, nebo změnu, kdy dlužník nově předá věc jinou, než jakou si původně smluvili (změnou se sice plnění nemění, avšak mění se jeho předmět); do druhé skupiny pak patří například změny místa plnění, způsobu předání plnění (např. zaplacení peněžní sumy bezhotovostním převodem místo platby v hotovosti).

Rozlišení, zda má novací ujednaná změna dopad na samotné plnění nebo jeho předmět nebo zda taková změna na plnění nebo jeho předmět nemá dopadu žádného,

je důležité pro určení, kdy je právními subjekty nakládáno s celým závazkovým právním vztahem a kdy je jimi nakládáno s nikoli celým závazkovým právním vztahem. Je-li totiž plnění nedělitelné (u nedílných závazkových právních vztahů) nebo totožné (u dílného závazkového právního vztahu solidárního), pak změna dotýkající se plnění nebo jeho předmětu ovlivní právní postavení všech koreů, a proto změnu mohou platně ujednat pouze věřitel a všichni spoludlužníci, resp. dlužník a všichni spoluvěřitelé. Tedy, změna plnění, jež je nedělitelné nebo sice dělitelné ale pro všechny korey totožné, nebo jeho předmětu je vždy chápána jako nakládání s celým závazkovým právním vztahem.

Z právě uvedeného pro solidární závazkové právní vztahy plyne, že bude-li si chtít jeden ze solidárních spoludlužníků ujednat, že mu splní svůj dluh na jiném místě, pak k tomuto ujednání nepotřebuje souhlas ostatních solidárních spoludlužníků, neboť jejich právní postavení tímto není nijak dotčeno. Věřitel pak v tomto případě může obdržet plnění buď na onom novém místě, bude-li mu plnit ten ze solidárních spoludlužníků, se kterým si to ujednal, nebo na původním místě, bude-li mu plnit některý z ostatních solidárních spoludlužníků. Ovšem, bude-li si chtít jeden ze solidárních spoludlužníků s věřitelem ujednati takovou změnu obsahu subjektivní povinnosti dlužníkovy a jí odpovídajícího oprávnění věřitelova, že mu namísto předání věci zaplatí určitou peněžní sumu, pak je nutno, by s takovým ujednáním souhlasili i ostatní solidární spoludlužníci, protože tímto ujednáním se sleduje změna plnění (i jeho předmětu) a protože je nepřípustné, by došlo ke změně jejich právního postavení (změnila by se subjektivní povinnost každého z nich vůči věřiteli), aniž by k tomu dali souhlas; v solidárním závazkovém právním vztahu je plnění totožné, přičemž nelze považovat za totožná plnění jednoho ze solidárních spoludlužníků, který je povinen předat věřiteli určitou věc, s plněním jiného ze solidárních spoludlužníků, který je povinen věřiteli zaplatit určitou peněžní sumu.⁸⁷ Tedy pouze na taková ujednání, jež se netýkají samotného plnění nebo jeho předmětu, nýbrž pouze věcí podružných, lze užití ustanovení § 1.872 odst. 2 pl. obč. zák.

---

⁸⁷ Petr Lavický je však jiného názoru. On připouští, aby si platně ujednali jakoukoli změnu obsahu oprávnění a jemu odpovídající subjektivní, tedy i takovou, jež ovlivní plnění nebo jeho předmět, povinnosti věřitel s nikoli všemi solidárními spoludlužníky, resp. dlužník s nikoli všemi solidárními spoluvěřiteli. S ohledem na nepřípustnost ujednání v neprospěch jiného právního subjektu pak dodává, že taková změna má účinky pouze mezi těmi subjekty, jež si tuto změnu ujednali (t. j. *in personam*). Nutno dodat, že Petr Lavický vychází z t. zv. teorie mnohosti. Blíže viz Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 73 a 74. Je však otázka, zda se stále jedná o totožné plnění, které i Petr Lavický považuje za pojmový znak solidárního závazkového právního vztahu, viz Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 17 až 19.

Shora bylo řečeno, že toto rozlišení nakládání se závazkovým právním vztahem se uplatní pouze u společných závazkových právních vztahů, nikoli pak u jednoduchých závazkových právních vztahů, protože původ tohoto rozlišení je v mnohosti právních subjektů na alespoň jedné straně závazkového právního vztahu. Ze všech společných závazkových právních vztahů se však uplatní pouze u těch, jejichž plnění je nedělitelné nebo totožné; neuplatní se tedy u dílných závazkových právních vztahů dílčích, u nichž bude i ujednaná změna týkající se plnění nebo jeho předmětu považováno za nakládání s nikoli celým závazkovým právním vztahem.⁸⁸

ii) novace privativní,

Novací privativní je chápati takovou dohodu mezi věřitelem a dlužníkem, jíž se dosavadní oprávnění věřitelovo a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníkova zrušují a na místo těchto se zároveň zřizují nové oprávnění věřitelovo a jemu odpovídající nová subjektivní povinnost dlužníkova, jež se ve svém obsahu od toho zrušeného liší. Rozlišiti novací privativní a novací kumulativní má se tak, že u novace privativní dojde k zániku dosavadního oprávnění věřitelova a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dlužníkovy a k současnému vzniku nového oprávnění věřitelova a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dlužníkovy, zatímco u novace kumulativní dojde pouze ke změně dosavadního oprávnění věřitelova a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dlužníkovy, přičemž toto oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost trvají nadále, byť v pozměněné podobě. Výsledek je tedy jak u novace privativní, tak i u novace kumulativní stejný; mezi stranami závazkového právního vztahu bude oprávnění a subjektivní povinnost jiného obsahu než předchozí a rozdíl, který se jeví jako pouze formální, leč má velké dopady např. na běh doby potřebné k promlčení, spočívá v tom, zda se jedná o nové oprávnění a jemu odpovídající novou subjektivní povinnost nebo zda jde o stále totéž oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost.

Týká-li se novace privativní solidárního závazkového právního vztahu (ať s aktivní pluralitou nebo s pasivní pluralitou), pak se na ní musí dohodnout všechny právní subjekty, jež jsou na tomto solidárním závazkovém právním vztahu účastny. Novace privativní je tak vždy naložení s celým solidárním závazkovým právním vztahem (na

---

⁸⁸ U závazkových právních vztahů dílčích je tudíž možno, by si věřitel a jeden z dílčích spoludlužníků ujednali, že tento z dílčích spoludlužníků zaplatí 100.000,- Kč namísto dodání 4 počítačů. Toto ujednání nijak neovlivní postavení ostatních dílčích spoludlužníků, neboť ti budou stále povinni dodat každý po 4 počítačích.

rozdíl od novace kumulativní, kde tomu tak nemusí být vždy). Tomu je tak, protože je přitom vždy nakládáno s předmětem plnění a, jelikož předmět plnění je pro všechny z korreů totožný, ovlivní toto nakládání postavení všech právních subjektů, jež jsou na tomto solidárním závazkovém právním vztahu účastny, z čehož tudíž plyne, že aby bylo naloženo s předmětem plnění, musí býti naloženo s celým solidárním závazkovým právním vztahem.

V případě solidárního závazkového právního vztahu se tak vždy musí na novaci privativní dohodnout věřitel se všemi solidárními spoludlužníky; v případě solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou pak dlužník se všemi solidárními spolivěřiteli. Ke stejnému závěru došel i *Viktor Knapp*;⁸⁹ opačný názor naopak zastávají ti, kteří se přiklánějí k t. zv. teorii mnohosti, tak kupř. *Petr Lavický* nebo *Jaromír Blažke*.⁹⁰ Tento opačný názor, tedy že lze platně dohodnouti novaci privativní i mezi věřitelem a některými solidárními spoludlužníky, resp. dlužníkem a některými solidárními spoluvěřiteli, však nelze připustiti, protože tím by byl popřen jeden z pojmových znaků solidárního závazkového právního vztahu, a to totožnost plnění, nehledě pak na obtíže při uplatňování práv postižných v rámci vnitřního vztahu.

Je vhodné ještě poznamenati, že kromě případu, kdy zrušovaný závazkový právní vztah byl závazkový právní vztah solidární a nový závazkový právní vztah taktéž, může novaci privativní též nastat situace, kdy zrušovaný závazkový právní vztah bude sice závazkovým právním vztahem solidárním, ale nový závazkový právní vztah již bude závazkovým právním vztahem dílčím, nebo situace, kdy naopak zrušovaný závazkový právní vztah bude závazkový právní vztah dílčí a nový závazkový právní vztah zase solidární.⁹¹

Zvláštním případem novace privativní je pak narovnání. Narovnáním je tak rozumět takovou privativní novaci, jejímž účelem je nahradit ta oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti, jež jsou mezi stranami závazkového právního vztahu sporné nebo pochybné, novými oprávněními a jim odpovídajícími subjektivními povinnostmi, jež budou těchto sporů neb pochybností prosty (§§ 585 až

---

⁸⁹ Viz *Knapp, V.*: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, r. v. 1955, str. 199 až 201.

⁹⁰ Viz *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 104 až 106, kde *Petr Lavický* odkazuje i na názor *Jaromíra Blažkeho* na *Blažke, J.*: Společné závazky. O nové pojetí korreality. 1. vydání. Praha: Orbis, r. v. 1953, str. 58 a 59.

⁹¹ Ač byly jmenovány pouze dílné závazkové právní vztahy, totéž platí i pro nedílné, tedy závazkové právní vztahy s plněním solidárně nedílným a závazkové právní vztahy s plněním nerozlučným.

587 úč. obč. zák., § 1.903 až 1.907 pl. obč. zák.). Týká-li se narovnání solidárního právního vztahu, pak o narovnání platí totéž, co bylo shora řečeno o novaci privativní.

iii) prodlení dlužníka,

Prodlení dlužníka (lat. *mora debitoris*) je právní následek stíhající dlužníka, nesplní-li svou subjektivní povinnost řádně⁹² a včas. Prodlením dlužníka se pak závazkový právní vztah mění co do svého obsahu tak, že věřiteli vznikají nová oprávnění, jako oprávnění odstoupit od smlouvy (§ 517 odst. 1 úč. obč. zák., § 367 obch. zák., §§ 1.969 a 1.977 až 1.979 pl. obč. zák.), oprávnění požadovat úroky z prodlení neb poplatek z prodlení (§ 517 odst. 2 úč. obč. zák., §§ 369 a 369a obch. zák., § 1.970 pl. obč. zák.), je-li dlužník v prodlení s peněžitým plněním, a požadovat náhradu škody, jež mu prodlením dlužníkovým vznikla (§ 519 odst. 1 úč. obč. zák., § 368 obch. zák., § 1.971 pl. obč. zák.).

Je-li uvažován solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou, pak je posuzovati prodlení u každého ze solidárních spoludlužníků zvlášť. Tomu je tak proto, že v solidárním závazkovém právním vztahu má každý ze solidárních spoludlužníků vůči věřiteli subjektivní povinnost a, jak bylo řečeno, do prodlení se dlužník dostane, nesplní-li svou subjektivní povinnost řádně a včas. Lze proto plně souhlasit s *Petrem Lavickým* a *Ludvíkem Kopáčem*.⁹³ Přitom je však třeba odlišiti, na což upozorňují též *Petr Lavický* i *Ludvík Kopáč*, zda solidární dlužníci mají splnit své subjektivní povinnosti v určitý předem stanovený den, nebo na požádání věřitele. V prve uvedeném případě se dostává každý solidární spoludlužník do prodlení, neposkytne-li žádný z nich věřiteli plnění, přičemž nutno zdůrazniti, že ač se dostali takto všichni solidární spoludlužníci do prodlení, je nutno posuzovati prodlení u každého ze solidárních spoludlužníků zvlášť. Ve druhém uvedeném případě se dostane do prodlení pouze ten dlužník, kterého o splnění věřitel věřitel požádal a tento mu řádně a včas nesplnil.

Nové subjektivní povinnosti, jež vznikly následkem prodlení (tedy zaplatit navíc úroky z prodlení, je-li dlužník v prodlení s peněžitým plněním, a nahradit věřiteli

---

⁹² Nesplní-li dlužník svou povinnost řádně, pak mu tato subjektivní povinnost nezaniká, a nemůže být tudíž ani splněna včas. V odborné civilistické nauce se lze setkat i s názory, že odpovědnost za prodlení je následkem nikoli včasného splnění subjektivní povinnosti a odpovědnost za vady je následkem nikoli řádného splnění subjektivní povinnosti; viz *Bejček, J. Eliáš, K., Raban, P. a kol.*: Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 90.

⁹³ Viz *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 75 a 76. *Petr Lavický* dále odkazuje na *Kopáč, L.*: Obchodní kontrakty. I. díl. 1. vydání. Praha: Prospektrum, r. v. 1993, str. 97.

škodu, jež mu vznikla následkem prodlení) tíží pouze ty solidární spoludlužníky, kteří se v prodlení ocitli. Ocitlo-li se při plnění totožného plnění v prodlení více solidárních spoludlužníků, pak i tyto povinnosti jsou povinni splnit společně a nerozdílně (ve vnitřním vztahu budou jejich díly ve vzájemném poměru stejné po rozumu § 511 odst. 2 věta první úč. obč. zák., § 1.875 pl. obč. zák.). Naopak netíží tyto nové subjektivní povinnosti ty ze solidárních spoludlužníků, kteří v prodlení nejsou, proto po nich nemohou ani věřitel ani v rámci následného postihu ti solidární spoludlužníci, jež v prodlení jsou, požadovati, by tito solidární dlužníci tyto subjektivní povinnosti splnili nebo se na jejich splnění odpovídajícím dílem podíleli. Tedy, ocitlo-li se v prodlení několik solidárních spoludlužníků (ale nikoli všichni), pak věřitel má oprávnění požadovat splnění (původního plnění) vůči všem solidárním spoludlužníkům a oprávnění požadovat splnění subjektivních povinností z prodlení má věřitel pouze vůči těm solidárním spoludlužníkům, kteří jsou v prodlení (a tito jsou v postavení solidárních spoludlužníků).⁹⁴

Je-li pak uvažován solidární závazkový právní vztah s aktivní pluralitou, pak je posuzovati prodlení dlužníka vůči každému ze solidárních spoluvěřitelů zvlášť. Rovněž u solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou je nutno rozlišovati, zda dlužník má splnit svou subjektivní povinnost k určitému předem stanovenému datu, nebo na požádání některého ze solidárních spoluvěřitelů. Navíc je však pamatovati na oprávnění předstihná. Má-li dlužník splnit svou subjektivní povinnost v určitý předem stanovený den a tuto povinnost k tomuto dni nesplní a ani žádný ze solidárních spoluvěřitelů nevykonal své oprávnění předstihu, pak je tento dlužník v prodlení vůči každému ze solidárních spoluvěřitelů a opět je posuzovati prodlení dlužníkově vůči každému ze solidárních spoluvěřitelů zvlášť, třebaže nastalo vůči všem ve stejný okamžik. Má-li dlužník splnit svou subjektivní povinnost v určitý předem stanovený den a tuto povinnost k tomuto dni nesplní, avšak předtím jeden ze solidárních spoluvěřitelů vykonal oprávnění předstihu, pak se dlužník dostává do prodlení pouze vůči tomuto solidárnímu spoluvěřiteli; vykoná-li totiž jeden ze solidárních spoluvěřitelů oprávnění předstihu, pak je dlužník povinen splnit pouze tomuto solidárnímu spoluvěřiteli. V druhém případě, t. j. když má dlužník splnit svou subjektivní povinnost na požádání některého ze solidárních spoluvěřitelů a nesplní-li

---

⁹⁴ Pro srovnání, úprava obsažená ve francouzském právním řádu v čl. 1.207 Cod. civ. je odlišná. Dle ní jsou povinni zaplatit úroky z prodlení všichni solidární spoludlužníci, tedy i ti, kteří nejsou v prodlení. Je otázka, zda toto řešení není v rozporu se základními zásadami závazkového práva, protože tak dochází ke zhoršování právního postavení těch solidárních spoludlužníků, kteří nejsou v prodlení, když nesou následky protiprávního jednání jiného solidárního spoludlužníka.

ji řádně a včas, pak bude tento dlužník vždy v prodlení pouze vůči tomu solidárnímu spoluvěřiteli, který jej o splnění požádal (čímž vykonal oprávnění předstihu a dlužník je povinen splnit pouze jemu).

Oprávnění, jež vznikla následkem dlužníkovy prodlení, svědčí každému ze solidárních spoluvěřitelů, kteří jsou tak vůči dlužníkovi v postavení solidárních spoluvěřitelů. Každý ze solidárních spoluvěřitelů je tak oprávněn po dlužníkovi požadovat jejich splnění. Dlužník je oprávněn splnit své subjektivní povinnosti tomu ze solidárních spoluvěřitelů, kterého si vybere (oprávnění ku předstihu), dokud jej nepožádá první solidární spoluvěřitel, aby tyto subjektivní povinnosti splnil jemu (oprávnění ku předstihu), pak je totiž dlužník povinen splnit právě jemu. Obdrží-li jeden ze solidárních spoluvěřitelů splnění subjektivních povinností dlužníkových vzniklých mu následkem prodlení, ať už protože si ho dlužník sám vybral nebo protože ho o splnění požádal jako první, pak mají i pro toto plnění ostatní solidární spoluvěřitelé oprávnění následného postihu, kterým se mohou domáhat, aby jim byl vydán odpovídající díl z tohoto plnění podle vnitřního vztahu.

iv) prodlení věřitele.

Prodlením věřitele (lat. *mora creditoris*) je rozuměti právní následek stíhající věřitele, pokud ten svým právním jednáním (ať konáním neb nekonáním) zapříčinil, že dlužník svou subjektivní povinnost nesplnil, ač tak učinit mohl, nebo že dlužník svou subjektivní povinnost splnit nemohl. Tak se věřitel ocitne v prodlení, pokud nepřijme dlužníkem řádně nabídnuté plnění nebo neposkytne dlužníkovi součinnost, jíž je třeba, by dlužník mohl svůj dluh řádně splnit (§ 522 věta první úč. obč. zák., § 370 obch. zák., § 1.975 pl. obč. zák.). Věřitel se ocitne rovněž v prodlení, odmítne-li dlužníkovi vydat potvrzení o splnění subjektivní povinnosti (kvitanci) oproti dlužníkovu plnění (§ 569 úč. obč. zák., § 333 odst. 1 obch. zák., § 1.949 odst. 2 pl. obč. zák.) nebo (avšak pouze u dvoustranných závazkových právních vztahů rovných, t. zv. synallagmatických) není-li sám připraven splnit svou subjektivní povinnost vůči

dlužníkovi, zde vlastně věřiteli (§ 560 úč. obč. zák., §§ 325 a 326 obch. zák., § 1.912 odst. 1 pl. obč. zák.).⁹⁵

Následkem prodlení věřitele je změna závazkového právního vztahu co do jeho obsahu taková, že věřiteli vzniknou vůči dlužníkovi nové subjektivní povinnosti, a to nahradit dlužníkovi náklady, které mu kvůli prodlení věřitele vznikly, a nahradit dlužníkovi jinou škodu, která mu kvůli prodlení věřitele vznikla a dlužníkovi vznikne oprávnění od smlouvy odstoupit (§§ 1977 a 1978 odst. 1 pl. obč. zák.).⁹⁶

Opět nutno rozlišiti, jedná-li se o solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou nebo s aktivní pluralitou. Je-li uvažován prve uvedený případ, pak se věřitel dostává svým právním jednáním uvedeným shora do prodlení vždy vůči všem solidárním spoludlužníkům (§ 1.873 pl. obč. zák.).⁹⁷ To je dáno jedním z pojmových znaků solidárního závazkového právního vztahu, a to, že jeho předmět plnění je totožný u všech solidárních spoludlužníků, resp. vůči všem solidárním spoluvěřitelům. Tedy, stejně jako poskytnutí plnění věřiteli jedním ze solidárních spoludlužníků způsobí, že splněním zanikne subjektivní povinnost nikoli jen tohoto solidárního spoludlužníka nýbrž všech solidárních spoludlužníků, tak věřitelovo odmítnutí plnění nabízeného jedním ze solidárních spoludlužníků má za následek, že se ocitne v prodlení nikoli jen vůči tomuto solidárnímu spoludlužníkovi nýbrž vůči všem solidárním spoludlužníkům.

Je-li uvažován druhý z uvedených případů, tedy solidární závazkový právní vztah s aktivní pluralitou, pak ocitne-li se v prodlení jeden ze solidárních spoluvěřitelů, ocitnou se zároveň s ním v prodlení všichni zbývající solidární spoluvěřitelé (§ 1.878 odst. 1 pl. obč. zák.).⁹⁸ Je tomu tak proto, že poskytne-li dlužník plnění jednomu ze

---

⁹⁵ U těchto dvou posledně jmenovaných případů sice ani účinná právní úprava ani platná právní úprava výslovně neříká, že věřitel se tak dostává do prodlení. K tomu však lze dojítí výkladem, neboť v obou případech věřitel svým právním jednáním zapřičinil, že dlužník svou subjektivní povinnost dosud nesplnil, ač by tak učinit mohl. Shodného názoru jsou i *Karel Eliáš a Filip Melzer v Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.490 až 1.492 a 1.654 až 1.656, a *Marta Škárková v Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.*: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.560 až 1.564 a 1.670 až 1.672.

⁹⁶ Rozdíl mezi náklady dlužníkovými a jinou škodou, kterou utrpí, lze ozřejmit na následujícím příkladu: prve zmíněným může být kupř. náklady, jež dlužník vynaložil na dopravení zboží na místo plnění a po věřitelové odmítnutí převzetí zpět; posledně zmíněným pak např. náklady dlužníka na uskladnění zboží poté, co jej věřitel odmítl převzít.

⁹⁷ Stejného názoru je i *Petr Lavický*; viz *Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 76, a *Viktor Knapp v Knapp, V.*: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, r. v. 1955, str. 96. Německý právní řád obsahuje v § 424 BGB stejnou úpravu; viz *Staudinger, J. a kol.*: J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Kniha druhá. §§ 397 až 432. 13. vydání. Berlin: Sellier de Gruyter, r. v. 1999, str. 438, nebo *Soergel, T. a kol.*: Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Band 2. Schuldrecht I (§§ 241 - 432). 12. vydání. Stuttgart: W. Kohlhammer, r. v. 1990, str. 1.919.

⁹⁸ Shodnou úpravu obsahuje německý právní řád v § 429 odst. 1 BGB. Naopak účinný občanský zákoník toto vůbec neupravuje.

solidárních spoluvěřitelů, pak zanikne splněním nikoli jen jeho subjektivní povinnost vůči tomuto solidárnímu spoluvěřiteli nýbrž vůči všem solidárním spoluvěřitelům. Tento závěr, který je plně v souladu s platnou právní úpravou, však není zcela přesný, protože je nutno u solidárních závazkových právních vztahů rozlišiti, požádal-li před tím, než nastalo prodlení, některý ze solidárních spoluvěřitelů, aby dlužník splnil jemu, nebo nepožádal-li žádný ze solidárních spoludlužníků. Nepožádal-li žádný ze solidárních spoluvěřitelů, aby dlužník splnil jemu, načež se ten ze spoluvěřitelů, jehož si dlužník sám vybral, ocitl v prodlení, protože zapříčinil, že dlužník mu nesplnil, ač mohl, pak se ocitnou v prodlení zároveň s tímto solidárním spoluvěřitelem i ostatní spoluvěřitelé v souladu s odůvodněním uvedeným shora; zde tak žádný problém nevyvstává. Avšak požádal-li jeden ze solidárních spoluvěřitelů dlužníka, aby splnil jemu (t. j. vykonal oprávnění předstihu), a poté zapříčinil, že dlužník nesplnil svou subjektivní povinnost, pak se pouze tento solidární spoluvěřitel může ocitnout v prodlení. U ostatních solidárních spoluvěřitelů o prodlení uvažovati nelze, protože dlužník je povinen splnit pouze tomu z nich, jenž vykonal oprávnění předstihu.⁹⁹ Bude tak nutno považovat prodlení ostatních solidárních spoluvěřitelů pouze za formální důsledek.

§ 3.

Zánik solidárních závazkových právních vztahů.

Zánik solidárních závazkových právních vztahů, obdobně jako změnu solidárních závazkových právních vztahů, je nutno rozebrati ze dvou úhlů, a to za první, z čeho zánik závazkového právního vztahu plyne (neboli právní důvod zániku solidárního závazkového právního vztahu), a za druhé, jaké je zánik solidárního závazkového právního vztahu povahy (neboli jakým způsobem solidární závazkový právní vztah zaniká - zda s uspokojením věřitele nebo bez uspokojení věřitele).

Jelikož solidární závazkový právní vztah sestává z více oprávnění a jim odpovídajících subjektivních povinností, může pak zaniknout, zaniknou-li všechna tato oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti; nezaniknou-li všechna oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti, pak solidární závazkový právní

---

⁹⁹ Ustanovení § 1.877 věta druhá pl. obč. zák. je zřejmě obdobou § 429 odst. 1 BGB. Jenže mezi úpravou německou a českou je rozdíl v tom, že zatímco podle české úpravy, vykonal-li první ze solidárních spoluvěřitelů oprávnění předstihu, musí dlužník splnit pouze tomuto solidárnímu věřiteli, tak podle německé úpravy může ve stejném případě splnit dlužník libovolnému ze solidárních spoluvěřitelů (§ 428 BGB); v německém právním řádu tak platí § 429 odst. 1 BGB ve všech případech.

vztah zaniká až spolu se zánikem posledního oprávnění a jí odpovídající subjektivní povinnosti. Poněvadž je tedy zánik solidárního závazkového právního vztahu závislý na zániku jeho oprávnění a jim odpovídajících subjektivních povinností, lze dovodit, že pro zánik celého solidárního závazkového právního vztahu platí totéž, co platí pro zánik oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti.¹⁰⁰

a) z čeho vyplývá,

Zánik solidárního závazkového právního, stejně jako jeho vznik nebo, případně, i změna, vyplývá z nějakého právního důvodu. Takovým právním důvodem může být pak buď přímo zákon, nebo určitá zákonem předvídaná právní skutečnost.

Aby závazkový právní vztah zanikl přímo ze zákona, je jev velmi vzácný. Takový zánik totiž musí plynout přímo ze zákona a nesmí být vázán na žádnou právní skutečnost, tedy k takovému zániku dojde, jakmile tento zákon nabude účinnosti. Je vidět, že takový zánik je soukromému právu cizí a nutno jej považovati za mimořádný.¹⁰¹

V naprosté většině případů zaniká závazkový právní vztah, nastane-li určitá zákonem předvídaná právní skutečnost, kterou může být právní jednání, protiprávní jednání, právní událost neb protiprávní stav.

Právní jednání je pak nutno rozlišiti na dvoustranná a jednostranná. Dvoustranným právním jednáním může závazkový právní vztah zaniknout dohodou (§§ 572 odst. 2, 573 úč. obč. zák., § 21 zák. o poj. sml., § 1.981 pl. obč. zák.), prominutím dluhu (§ 574 úč. obč. zák., §§ 1.995 až 1.997 pl. obč. zák.) nebo dohodou o započtení (§ 581 odst. 3 úč. obč. zák., §§ 1.982 až 1.991 pl. obč. zák.).¹⁰² Jednostranným právním jednáním může zase závazkový právní vztah zaniknout splněním subjektivní povinnosti (§§ 559 až 569 úč. obč. zák., §§ 324 až 343 obch. zák., §§ 1.908 až 1.980 pl. obč. zák.), započtením (§§ 580 a 581 úč. obč. zák., §§ 1.982 až 1.991 pl. obč. zák.), odstoupením (§ 48 úč. obč. zák., §§ 344 až 351 obch. zák., § 23 zák. o poj. sml., §§ 2.001 až 2.005 pl. obč. zák.), zaplacením odstupného (§ 355 obch. zák., § 1.992 pl.

---

¹⁰⁰ Stejný závěr lze nalézt v *Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.665, dále Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 131.*

¹⁰¹ Příkladem, kdy došlo k zániku práv a povinností přímo ze zákona, je ustanovení § 5 odst. 2 dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. O mimořádnosti nelze pochybovati již samotným poukázáním na tento právní předpis.

¹⁰² Mezi způsoby zániku závazkových právních vztahů nejsou řazeny novace privativní a narovnání, jež je považovati za formy změny závazkových právních vztahů.

obč. zák.), výpovědí (§ 582 úč. obč. zák., § 22 zák. o poj. sml., §§ 1.998 až 2.000 pl. obč. zák.) nebo následnou nemožností plnění (§§ 575 až 577 úč. obč. zák., §§ 352 až 354 obch. zák., §§ 2.006 až 2.008 pl. obč. zák.).

Protiprávním jednáním pak může dojít k zániku t. zv. fixního závazkového právního vztahu, není-li plnění, jež je jeho předmětem, poskytnuto řádně a včas (§ 518 úč. obč. zák., § 349 odst. 3 obch. zák., § 1.980 pl. obč. zák.).

Právní události, jimiž solidární závazkový právní vztah zaniká, jsou následná nemožnost plnění (§§ 575 až 577 úč. obč. zák., §§ 352 až 354 obch. zák., §§ 2.006 až 2.008 pl. obč. zák.), uplynutí doby (§ 578 úč. obč. zák., § 19 zák. o poj. sml., § 603 pl. obč. zák.), splynutí (§ 584 úč. obč. zák., §§ 1.993 a 1.994 pl. obč. zák.) a smrt dlužníka nebo věřitele (§ 579 úč. obč. zák., § 2.009 pl. obč. zák.).

Protiprávní stav, coby právní skutečnost, jíž solidární závazkový právní vztah zaniká, je myslitelný pouze u následné nemožnosti plnění (§§ 575 až 577 úč. obč. zák., §§ 352 až 354 obch. zák., §§ 2.006 až 2.008 pl. obč. zák.).

Kromě výše uvedených způsobů zániku solidárních závazkových právních vztahů zná právní řád ještě další způsoby, jež ovšem předpokládají dvě právní skutečnosti současně. Jde především o preklusi (§ 583 úč. obč. zák., § 654 pl. obč. zák.), u níž prvá právní skutečnost je neuplatnění oprávnění, t. j. právní jednání v podobě nekonání, a druhá právní skutečnost je uplynutí zákonem stanovené doby, t. j. právní událost,¹⁰³ dále i o nezaplacení pojistného (§ 20 zák. o poj. sml., § 2.804 pl. obč. zák.), u něhož je prvou právní skutečností protiprávní jednání v podobě porušení smluvní povinnosti a druhou právní skutečností právní událost v podobě uplynutí stanovené lhůty.

b) jaké je povahy.

Jak odborná civilistická nauka, tak i právní řády znají několik způsobů, jak může solidární závazkový právní vztah zaniknouti. ovšem každý z těchto způsobů se od ostatních liší ve své povaze. Pro přehlednost jsou proto všechny tyto způsoby roztrženy do dvou skupin na způsoby zániku solidárního závazkového právního vztahu s uspokojením věřitele (lat. *cum satisfactioe creditoris*) a na způsoby zániku solidárního závazkového právního vztahu bez uspokojení věřitele (lat. *sine satisfactioe creditoris*).

---

¹⁰³ Viz Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 132.

Zánik (jekéhokoliv) závazkového právního vztahu je považovati za nakládání s tímto závazkovým právním vztahem (stejně jako jeho změnu - viz předchozí kapitolu). Tudíž u zániku solidárního závazkového právního vztahu¹⁰⁴ je rozlišiti nakládání s celým tímto solidárním závazkovým právním vztahem a nakládání s tímto solidárním závazkovým právním vztahem nikoli celým. Je-li nakládáno s celým solidárním závazkovým právním vztahem, tedy je-li naloženo s obsahově shodnými oprávněními neb subjektivními povinnostmi, jež svědčí neb tíží všechny korrey, všemi korrey nebo vůči všem korreům, pak nastávají účinky tohoto naložení se solidárním závazkovým právním vztahem vůči každému z právních subjektů na tomto solidárním vztahu účastněném (toto se označuje jako účinek *in rem*). Naopak, je-li nakládáno s nikoli celým solidárním závazkovým právním vztahem, tedy je-li naloženo s obsahově shodnými oprávněními neb subjektivními povinnostmi, jež svědčí neb tíží všechny korrey, pouze některými z korreů neb vůči některým z korreů, pak účinky tohoto naložení se solidárním závazkovým právním vztahem mohou nastat pouze vůči těmto korreům a tomu právnímu subjektu, jenž vůči nim tak jednal neb vůči němuž tito tak jednali (toto je pak označiti jako účinek *in personam*), ledaže právní řád vztáhne účinky takového naložení i na ostatní právní subjekty, jež jsou na tomto solidárním závazkovém právním vztahu účastny (např. u následné nemožnosti splnění; § 511 odst. 3 věta druhá úč. obč. zák., § 1.876 odst. 2 věta druhá pl. obč. zák.).¹⁰⁵ Tímto rozlišováním nakládání se solidárním závazkovým právním vztahem je zajištěno dodržení soukromoprávní zásady zapovídající takové právní jednání, jež vedou ke zhoršení právního postavení třetích právních subjektů, především pak t. zv. smlouvy v neprospěch třetího právního subjektu.

Ovšem, tak jako u změn solidárních závazkových právních vztahů tak i u zániku solidárních závazkových právních vztahů existuje z tohoto pravidla výjimka. Jedním z pojmových znaků solidárního závazkového právního vztahu je totožnost plnění, tedy, že více právních subjektů, korreů, je oprávněno neb povinno k plnění, jež je však pro ně všechny totožné (plnění toto je jen jedno). Proto mají všechny způsoby zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, při nichž dochází ke splnění nebo k následkům, jako by bylo plněno, vždy účinky vůči všem právním subjektům,

---

¹⁰⁴ V předchozí kapitole bylo řečeno, že u jednoduchých závazkových právních vztahů se rozlišování na nakládání s nimi celými a nakládání s nimi nikoli celými neuplatňuje a že u dílčích závazkových právních vztahů toto rozlišení sice použít lze, ale je natolik omezené, že nemá žádného významu.

¹⁰⁵ Označení účinky *in rem* a *in personam* nebyly používány při pojednání o změně solidárních závazkových právních vztahu, ač i tam mohly být použity. Důvodem pro to bylo předejít blízkosti slov "účinky *in personam*" a "změna závazkového právního vztahu co do právních subjektů".

jež jsou na solidárním závazkovém právním vztahu, jehož obsahem ono zanikající oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost je, účastny (tedy účinky *in rem*). Těmi způsoby zániku jsou splnění, započtení, splynutí a prominutí dluhu.¹⁰⁶ Splní-li totiž věřiteli jeden ze solidárních spoludlužníků nebo dojde-li k následkům, jako by bylo plněno, pak se změní právní postavení i zbývajících solidárních spoludlužníků, protože i těmto zaniká jejich subjektivní povinnost splnit v rozsahu, v jakém bylo plněno neb v jakém bylo jakoby plněno, neboť všichni jsou povinni ku totožnému plnění, tedy, aby splnili jedno.

Prve zmíněné pravidlo, jímž se rozlišuje nakládání se solidárním právním vztahem celým a nikoli celým, se tak plně užije pouze u ostatních způsobů zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, tedy těch, při nichž nedochází ke splnění nebo k následkům, jako by bylo plněno, tedy např. u výpovědi, odstoupení nebo uplynutí doby.¹⁰⁷

1.) s uspokojením věřitele,
i) splnění,

Splnění (lat. *solutio*) je základní způsob, jak může solidární závazkový právní vztah zaniknouti. Splněním je rozuměti takové právní jednání, kdy dlužník neb jiný právní subjekt nabídne věřiteli plnění s úmyslem splnit dlužníkovu subjektivní povinnost.¹⁰⁸

Solidární závazkový právní vztah se vyznačuje tím, že jeho obsahem je plnění, jež je totožné pro všechny solidární spoluvěřitele, resp. solidární spoludlužníky. V případě aktivní plurality je tak každý ze solidárních spoluvěřitelů oprávněn požadovat po dlužníkovi plnění, které je ovšem totožné pro všechny solidární spoluvěřitele, a v případě pasivní plurality je každý ze solidárních spoludlužníků povinnen poskytnou věřiteli plnění, jež je totožné pro všechny solidární spoludlužníky. Proto, jak už bylo

---

¹⁰⁶ Platná právní úprava toto vhodně zdůrazňuje na rozdíl od účinné právní úpravy i u započtení, splynutí i prominutí dluhu (§§ 1.984, 1.994 a 1.996 pl. obč. zák.).

¹⁰⁷ Nutnost rozlišiti účinky zániku solidárního závazkového právního vztahu *in rem* a *in personam* připomněl Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 28. července 2004 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 32 Odo 529/2003.

¹⁰⁸ Viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str.1.641, dále Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.608 a 1.609.

řečeno výše, má splnění vždy účinky *in rem*.¹⁰⁹ Pokud by totiž splnění nemělo u solidárního závazkového právního vztahu účinky *in rem*, pak by splněním zanikla subjektivní povinnost pouze toho, jenž plnil, a zároveň pouze oprávnění vůči němu; subjektivní povinnosti ostatních spoludlužníků, resp. oprávnění ostatních spoluvěřitelů (pokud prvému z nich nebylo plněno na základě jím vykonaného oprávnění předstihu) by trvala dále, což by ovšem bylo v rozporu s totožností plnění, neboť plněno má být jen jedno (a totéž).

Solidární závazkový právní vztah coby společný závazkový právní vztah má alespoň na jedné straně více právních subjektů. Jsou-li tyto právní subjekty na straně dlužníka, jsou tedy solidárními spoludlužníky, pak má každý z nich subjektivní povinnost poskytnout věřiteli plnění, jež je pro ně všechny totožné. To má za následek, že věřitel si může vybrati, kterého ze solidárních dlužníků požádá, by mu splnil¹¹⁰; je-li plnění dělitelné (tedy jedná-li se o dílný závazkový právní vztah), může si věřitel též vybrat, že po jednom ze solidárních spoludlužníků bude požadovati pouze část plnění a že po jiném ze solidárních spoludlužníků bude žádati, by tento splnil chybějící zbytek (§ 1.872 odst 1 věta druhá pl. obč. zák.).¹¹¹ Obdobně pak, jsou-li tyto výše řečené právní subjekty na straně věřitele, neboli jsou solidárními spoluvěřiteli, má každý z nich oprávnění žádati po dlužníkovi plnění, jež je pro ně všechny totožné. Proto si dlužník, dokud některý ze solidárních spoluvěřitelů nevykoná oprávnění předstihu, může vybrat, kterému ze solidárních spoluvěřitelů nabídne plnění; je-li plnění dělitelné, může si též vybrat, že jednomu ze solidárních spoluvěřitelů nabídne část plnění a jinému ze solidárních spoludlužníků pak nabídne chybějící zbytek plnění.¹¹²

---

¹⁰⁹ Že splněním nastávají účinky *in rem*, říká i *Petr Lavický v Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 79 a 80. Avšak nutno podotknout, že *Petr Lavický* má pro toto jiné odůvodnění, protože vychází z t. zv. teorie mnohosti.

¹¹⁰ Že může věřitel požadovati po solidárním spoludlužníkovi, by mu tento splnil více, než na něj podle vnitřního vztahu připadá, potvrzuje Nejvyšší soud ve svém rozsudku vydaném 30. dubna 2011 v právní věci vedené pod spis. zn. 33 Cdo 51/2009. Ve svém rozsudku vydaném dne 24. září 2003 v právní věci vedené pod spis. zn. 29 Odo 604/2001 zase ukazuje Nejvyšší soud důsledky pro insolvenční právo toho, že v solidárním závazkovém právním vztahu si může věřitel vybrat, kterého ze solidárních spoludlužníků požádá o splnění; tak může věřitel vymáhat svou pohledávku jak po solidárním spoludlužníkovi, který je v úpadku, tak i po solidárním spoludlužníkovi, jenž v úpadku není. Splní-li ten ze solidárních spoludlužníků, jenž v úpadku není, zaniká i pohledávka věřitele vůči solidárnímu spoludlužníku, jenž je v úpadku, třebaže tato pohledávka byla přihlášena.

¹¹¹ Stejný názor vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém usnesení vydaném dne 28. července 2005 v právní věci vedené pod spis. zn. 20 Cdo 1937/2004.

¹¹² Obecně je věřitel povinen přijmout i částečné plnění, jež dlužník nabízí (§ 566 úč. obč. zák., § 329 obch. zák., § 1.930 pl. obč. zák.). Odmítnout částečné plnění věřitel může pouze, pokud si ujednali, že dlužník splní v celku, nebo pokud částečné plnění odporuje povaze subjektivní povinnosti dlužníka nebo odporuje-li částečné plnění účelu smlouvy, je-li tento účel předem dlužníkovi znám.

Je-li uvažována pasivní pluralita, pak dlužník jsa požádán věřitelem o splnění má v rámci vnitřního vztahu subjektivní povinnost o tomto informovat ostatní solidární spoludlužníky (t. zv. notifikační povinnost) a má vůči těmto ostatním solidárním spoludlužníkům zároveň oprávnění předběžného postihu, tedy může je požádat, by každý z nich nabídl věřiteli tu část plnění, která na něj podle vnitřního vztahu připadá, nebo aby vůči věřiteli uplatnili své námitky (ovšem, pokud tak neučiní, zhorší si tak své právní postavení při uplatnění oprávnění následného postihu).¹¹³ I po vykonání oprávnění předběžného postihu je tento solidární spoludlužník povinen poskytnou věřiteli plnění ve výši, o jakou byl věřitelem požádán.

Pokud solidární spoludlužník poskytne věřiteli plnění celé neb ve vyšší výši, než jaká na něj připadá podle vnitřního vztahu, je tento poté oprávněn požadovat následným postihem po těch ze solidárních spoludlužníků, kteří plnili méně, než podle vnitřního vztahu plniti měli, by mu tito nahradili, co on plnil, ač dle vnitřního vztahu měli plniti oni. V takovém případě pak nezaniká solidární závazkový právní vztah jako celek, nýbrž zanikají pouze subjektivní povinnosti všech solidárních spoludlužníků poskytnout věřiteli plnění a jim odpovídající oprávnění věřitelova, a to v rozsahu, v jakém bylo plněno (poskytl-li tak jeden ze solidárních spoludlužníků částečné plnění, pak všem solidárním spoludlužníkům zaniká, resp. se snižuje jejich subjektivní povinnost o toto částečné plnění); závazkový právní vztah tak trvá dále, avšak s tím rozdílem, že původní věřitel přestal být účasten na tomto závazkovém právním vztahu (bylo mu splněno, čímž mu zanikla všechna oprávnění) a tento závazkový právní vztah se mění tak, že nově je věřitelem ten z bývalých solidárních spoludlužníků, jenž plnil více, než podle vnitřního vztahu měl, a jemuž tak náleží oprávnění následného postihu, a dlužníky pak jsou ti z bývalých solidárních spoludlužníků, kteří plnili méně, než plniti podle vnitřního vztahu měli.

Pokud je uvažována aktivní pluralita, pak dlužník je oprávněn splnit kterémukoli ze solidárních spoluvěřitelů (t. zv. oprávnění dlužníka ku předstihu), však pouze do okamžiku, než některý z nich vykoná své oprávnění předstihu, poté je dlužník povinen splnit pouze tomuto ze solidárních spoluvěřitelů.¹¹⁴ Též mezi solidárními

---

¹¹³ Nejvyšší soud správně upřesnil ve svém rozsudku ze dne 23. září 2010 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 29 Cdo 5276/2008, že žádá-li ten ze solidárních spoludlužníků, po němž věřitel žádá plnění vyšší, než na tohoto solidárního spoludlužníka dle vnitřního vztahu připadá, po ostatních solidárních spoludlužnicích, by splnili, co na ně dle vnitřního vztahu připadá, pak je může žádat, aby splnili věřiteli, ale nemůže je žádati, aby splnili jemu.

¹¹⁴ Důsledky vykonání oprávnění předstihu jedním ze solidárních spoluvěřitelů popisuje i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 28. února 2007 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 28 Cdo 594/2006.

spoluvěřiteli je vnitřní vztah,¹¹⁵ proto, obdrží-li jeden ze solidárních spoluvěřitelů vyšší výši plnění, než jaká na něj podle vnitřního vztahu připadá, vzniká těm solidárním spoluvěřitelům, kteří obdrželi plnění v menší výši, než v jaké podle vnitřního vztahu obdržet měli, oprávnění požadovat následným postihem, by jim onen prve zmíněný solidární spoluvěřitel nahradil, co podle vnitřního vztahu měli obdržet oni.

Nutno však upozornit, že výše jednotlivých podílů na plnění korreů se podle platné právní úpravy určuje různě u pasivní plurality a u aktivní plurality. V případě pasivní plurality může být výše jednotlivých podílů solidárních spoludlužníků na totožném plnění určena přímo zákonem, soudním rozhodnutím nebo smluvním ujednáním, není-li tomu tak, pak jsou tyto podíly podle podpůrného zákonného ustanovení ve vzájemném poměru stejné. Ovšem v případě aktivní plurality může být sice výše jednotlivých podílů solidárních spoludlužníků na totožném plnění také určena přímo zákonem, soudním rozhodnutím nebo smluvním ujednáním, ale není-li tomu tak, pak není žádné právní domněnky, která by se subsidiárně uplatnila, jako tomu je v případě pasivní plurality, nýbrž právní úprava ponechává určení podílů každého ze solidárních spoluvěřitelů na plnění na jiném právním vztahu, jež mezi solidárními spoluvěřiteli vznikl (např. podle výše spoluvlastnických podílů), není-li pak ani toho, pak podíly mezi jednotlivými solidárními spoluvěřiteli určeny nejsou a celé plnění si tak může nechat ten z nich, jemuž bylo plněno.¹¹⁶

Splnit svou subjektivní povinnost může právní subjekt na straně dlužníka buď přímo, t. j. vlastní činností, jíž poskytne plnění, nebo pomocí poukázky. Poukázka (lat. *assignatio*) je takový způsob plnění, kdy dlužník (poukazatel, assignant) zmocní svého věřitele (poukazníka, assignatáře), aby si vyžádal splnění od právního subjektu, jenž je v jiném závazkovém právním vztahu dlužníkem dlužníka - poukazatele, a tohoto svého dlužníka (poukázaného, assignanta) zmocní, aby splnil jeho věřiteli. Dojde tak poskytnutím jednoho plnění poukázaným poukazníkovi k zániku dvou různých subjektivních povinností a jim odpovídajících oprávnění, a to subjektivní povinnosti poukazatele a jí odpovídajícího oprávnění poukazníka a subjektivní povinnosti poukázaného a jí odpovídajícího oprávnění poukazatele. Na splnění

---

¹¹⁵ Že i mezi solidárními spoluvěřiteli vždy vzniká vnitřní vztah, zastává *Jan Hurdík v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.474.*

¹¹⁶ Stejného názoru jsou i *Marta Škárová v Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.541, a Jan Hurdík v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.474.*

pomocí poukázky lze tak nahlížeti, jako na splnění prostřednictvím jiného právního subjektu než dlužníka; nabízí se tak určitá podobnost s jedním způsobem změny závazkového právního vztahu, a to s převzetím plnění, protože i u převzetí plnění je věřiteli plněno jiným právním subjektem než dlužníkem (viz předchozí kapitolu a její části pojednávající o převzetí plnění).

Oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti, jež vznikají při plnění poukázkou, budou tvořit samostatný systém uvnitř solidárního závazkového právního vztahu, jež bude jednotlivá oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti tvořící obsah solidárního závazkového právního vztahu doplňovat. Podobnost mezi plněním poukázkou a změnou závazkového právního vztahu převzetím plnění se projeví i, je-li uvažován solidární závazkový právní vztah; tak bude postavení oprávnění a jim odpovídajících subjektivních povinností při plnění poukázkou v solidárním závazkovém právním vztahu stejné jako je postavení vztahů při převzetí plnění, jen systém oprávnění a jim odpovídajících subjektivních povinností vzniklý při plnění poukázkou bude složitější než systém vztahů vzniklý při převzetí plnění.

Je-li plněno poukázkou, vznikají (splněním samotným pak zanikají) oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti celkem mezi třemi právními subjekty, poukazatelem, poukazníkem a poukázaným. Nutno tak zvláště uvážiti, jak a kdy může vzniknout pluralita právních subjektů na každé z těchto stran, tedy na straně poukazatele, poukazníka a poukázaného, a co s sebou obnáší pluralita tato. Toto je závislé na tom, zda závazkový právní vztah mezi poukazatelem a poukazníkem je společný závazkový právní vztah nebo zda je společný závazkový právní vztah naopak závazkový právní vztah mezi poukazatelem a poukázaným, nebo zda jsou společné závazkové právní vztahy oba tyto vztahy.

Prve je uvážiti případy, kdy je společný závazkový právní vztah právě závazkový právní vztah mezi poukazatelem a poukazníkem. Je-li tento závazkový právní vztah solidárním závazkovým právním vztahem s pasivní pluralitou, pak může nabídnout věřiteli plnění poukázkou jak jeden solidární spoludlužník, tak i všichni solidární spoludlužníci. Jeden solidární spoludlužník může nabídnout plnění poukázkou, je-li vůči poukázanému jak jediným věřitelem nebo dílčím spoluvěřitelem, tak i jedním ze solidárních spoluvěřitelů. Více neb všichni solidární spoludlužníci pak mohou nabídnout věřiteli splnění poukázkou, jsou-li tito vůči poukázanému dílčími neb solidárními spoluvěřiteli nebo jsou spoluvěřiteli oprávněnými k plnění nerozlučnému neb solidárně nedílnému. Je-li tento závazkový právní vztah solidárním závazkovým právním vztahem s aktivní pluralitou, pak může dlužník nabídnout splnění

poukázkou kterémukoli ze solidárních spoluvěřitelů, nevykonali žádný z nich své oprávnění ku předstihu, jinak pouze tomu, jenž toto své oprávnění ku předstihu vykonal.

Konečně je uvážiti případy, kdy je společný závazkový právní vztah právě závazkový právní vztah mezi poukazatelem a poukázaným. Je-li tento solidárním závazkovým právním vztahem s pasivní pluralitou, t. j. jsou-li poukázaní vůči poukazateli v postavení solidárních spoludlužníků, pak jsou povinni, přijme-li alespoň jeden z nich poukázku, splnit poukazníkovi rukou společnou a nerozdílnou (poukazník tak nabude vůči nim stejného právního postavení, jaké vůči nim má jejich věřitel - poukazatel). Tento právní vztah však může být také solidárním závazkovým právním vztahem s aktivní pluralitou, to je případ, kdy poukazatel je vůči poukázanému v právním postavení solidárního spoluvěřitele. Tak mohou nastat dva případy, a to že poukazatel je pouze jeden nebo nikoli všichni solidární spoluvěřitelé nebo že všichni solidární spoluvěřitelé nabídnou jako poukazatelé poukazníkovi splnění poukázkou. V obou případech těchto je zaručiti, by poukazníkovi mohlo vůbec být poukazetem splněno, aby jiný solidární spoluvěřitel nevykonal oprávnění ku předstihu dříve než poukazník. V prvním případě, tedy splnil-li dlužník poukazníkovi, ač poukazatelem byl pouze jeden ze solidárních spoluvěřitelů, je pak na toto nahlížeti, jakoby dlužník splnil tomu solidárnímu spoluvěřiteli, jenž byl poukazníkem. Ostatní solidární spoluvěřitelé tak mají vůči němu v rámci vnitřního vztahu oprávnění ku následnému postihu.

Splněno však musí býti řádně a včas, jinak se dlužník ocitne v prodlení (§§ 517 až 521 a 559 odst. 2 úč. obč. zák., §§ 324 a 365 až 369a obch. zák., §§ 1.968 až 1.974 a 1.977 až 1.979 pl. obč. zák.). Právní jednání, jímž dochází ke splnění dlužníkovy subjektivní povinnosti, může mít jak povahu konání (t. j. *dare* nebo *facere* v užším smyslu), tak i nekonání (t. j. *ommittere* nebo *pati*). Některé povahy právního jednání, jímž dlužník plní svou subjektivní povinnost, však vyžadují součinnost věřitele; neposkytne-li věřitel tuto potřebnou součinnost, by dlužník mohl svou subjektivní povinnost splnit, pak se věřitel ocitá v prodlení (§§ 522 věta první, 560 a 569 úč. obč.

zák., §§ 326, 333 a 370 až 372 obch. zák., §§ 1.975 až 1.979 pl. obč. zák.).¹¹⁷ Z právé řečeného existuje výjimka, a to t. zv. fixní závazkové právní vztahy. U těchto je totiž následkem nesplnění subjektivní povinnosti dlužníkem včas jejich zánik a nikoli prodlení dlužníka, ledaže věřitel dlužníkovi sdělí, že na splnění jeho subjektivní povinnosti trvá¹¹⁸, pak ovšem tento závazkový právní vztah přestává být fixním.

ii) započtení.

Započtení (lat. *compensatio*) je druhý způsob zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, při kterém dochází k uspokojení věřitele. Takto zaniká oprávnění věřitele, je-li proti němu započteno vzájemné oprávnění dlužníka vůči věřiteli.¹¹⁹ Jde tak o způsob vyrovnání, jež se neuskutečňuje skutečným plněním (jako v případě zániku splněním), nýbrž pouze odečtením vzájemných oprávnění věřitele a dlužníka.¹²⁰ Započtení je za zánik oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti s uspokojením věřitele považováni, třebaže věřitel ve skutečnosti žádné plnění neobdrží, proto, že věřiteli započtením zanikla jeho subjektivní povinnost (ve stejném rozsahu jako jeho oprávnění) vůči dlužníkovi; tedy, sice věřitel plnění od dlužníka neobdrží, ale nemusí sám dlužníkovi poskytnout plnění ve stejné výši.

K započtení může dojít jednak dvoustranným právním jednáním věřitele a dlužníka, tedy dohodnou-li se tito tak, jednak jednostranným právním jednáním

---

¹¹⁷ Nad rámec lze poznamenati, že odborná civilistika dosud nemá jasno, zda se právní jednání dlužníka a právní jednání věřitele mají považovati za samostatná právní jednání nebo zda se jedná o t. zv. soluční smlouvu. Platná i účinná česká právní úprava vychází z pojetí prvního (viz např. rozsudek Vrchního soudu v Praze v právní věci vedené pod spis. zn.: 7 Cdo 146/93), což potvrzují i *Marta Škárová v Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.641, a Filip Melzer v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.613 a 1.614. V odborné civilistické nauce se k první možnosti přiklání např. *Viktor Knapp*, viz *Knapp, V.: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, r. v. 1955, str. 43 a násl.;* koncept t. zv. soluční smlouvy pak zastávali např. *Jaromír Sedláček*, viz *Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502). Praha: V. Linhart, r. v. 1937, str. 231 až 236, ale i Filip Melzer, viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.614 a 1.615.**

¹¹⁸ Užijí-li se na tento fixní závazkový právní vztah ustanovení obchodního zákoníku, pak toto musí věřitel sdělit ještě před uplynutím doby ke splnění (§ 349 odst. 3 obch. zák.), jinak stačí, sdělí-li toto věřitel i po uplynutí doby ke splnění, avšak bez zbytečného odkladu (§ 518 úč. obč. zák.). Platná česká právní úprava pak přebírá druhé z uvedených řešení (§ 1.980 pl. obč. zák.).

¹¹⁹ Ovšem právní úprava připouští i započtení mezi jinými osobami, než je věřitel a dlužník. Tak může dlužník své oprávnění vůči postupiteli započíst i proti oprávnění postupníkovu (§ 529 odst. 2 úč. obč. zák., § 1.900 pl. obč. zák.); právní subjekt, jenž převzal subjektivní povinnost dlužníkovi, může proti oprávnění věřitele započíst i vzájemné oprávnění původního dlužníka vůči věřiteli (§ 531 odst. 4 úč. obč. zák., § 1.890 odst. 1 věta druhá pl. obč. zák.) ručitel může oproti oprávnění věřitelovu započíst oprávnění dlužníka, za něhož se zaručil (§ 548 odst. 2 úč. obč. zák., § 2.023 odst. 1 pl. obč. zák.); jeden ze solidárních spoludlužníků může započíst proti oprávnění věřitelovu i oprávnění jiného solidárního spoludlužníka vůči věřiteli (§ 1.984 odst. 1 pl. obč. zák.).

¹²⁰ Viz *Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 137.*

věřitele nebo dlužníka. Prve uvedené se nazývá započtení dobrovolné (lat. *compensatio voluntaria*), kdežto druhé je pak zváno započtení nutné (lat. *compensatio necessaria*).

Je-li uvažován solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou, pak mohou nastat tři případy, a to, za prvé, že solidární spoludlužník, jenž byl věřitelem o splnění požádán, započte proti tomuto oprávnění věřitelovu své vlastní oprávnění vůči věřiteli, za druhé pak, že solidární spoludlužník, jenž byl věřitelem o splnění požádán, započte proti tomuto oprávnění věřitelovu oprávnění jiného ze solidárních spoludlužníků, a konečně za třetí, že proti oprávnění věřitelovu započte své oprávnění vůči věřiteli jiný solidární spoludlužník, než kterého požádal věřitel o splnění.

V prvním případě může solidární spoludlužník, jenž byl věřitelem požádán o splnění, započíst proti tomuto věřitelovu oprávnění své vzájemné oprávnění, a to až do výše toho oprávnění, z něhož plyne nižší plnění. Takové započtení prospívá tomuto solidárnímu spoludlužníkovi stejně, jako by poskytl ve stejné výši plnění; může tak dojít ke snížení výše toho, co je povinen (on ale i kterýkoli z ostatních solidárních spoludlužníků) splnit nebo i přímo ke splnění toho, co splniti měl on i ostatní solidární spoludlužníci. Tento solidární spoludlužník však bude při takovém započtení vždy ve stejném právním postavení, jako by skutečně splnil. Bude mu tak náležet oprávnění následného postihu v případě, že k započtení užil vlastní oprávnění vůči věřiteli ku plnění ve výši, jež je vyšší než jeho podíl na subjektivní povinnosti splnit věřiteli podle vnitřního vztahu (je to totiž obdoba toho, jako by skutečně plnil více, než podle vnitřního vztahu měl), a v případě, že užil k započtení vlastní oprávnění vůči věřiteli ku plnění ve výši, jež je stejná neb menší jako výše jeho podílu podle vnitřního vztahu na subjektivní povinnosti splnit věřiteli, pak vůči němu nepřisluší oprávnění ani předběžného ani následného postihu žádnému z ostatních solidárních spoludlužníků ve výši plnění onoho započteného oprávnění.

Druhý zmiňovaný případ je možný pouze podle platné právní úpravy, jelikož se jedná o jeden z mála případů, kdy právní úprava umožňuje k započtení užiti i oprávnění, jež náleží jinému právnímu subjektu (zde pak jinému solidárnímu spoludlužníkovi).¹²¹ Solidární spoludlužník, jenž byl věřitelem požádán o splnění své subjektivní povinnosti, tak může proti tomuto oprávnění věřitelovu započíst

---

¹²¹ Účinná právní úprava takové ustanovení neobsahuje, tudíž takové započtení není možné. K závěru, že takové započtení není (dnes již v účinné právní úpravě) přípustné, dospěl i *Petr Lavický v Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 98 a 99. *Petr Lavický* sice vycházel z t. zv. teorie mnohosti, ale bez existence ustanovení právního řádu, které to umožňuje, by bylo dospěti ke stejnému závěru i v případě t. zv. teorie jednoty. Jde totiž o výjimku z úpravy právního institutu započtení, nikoli z úpravy právního institutu solidárního závazkového právního vztahu.

oprávnění jiného solidárního spoludlužníka vůči věřiteli, avšak jen do výše plnění, jaká odpovídá podílu na plnění tohoto jiného solidárního spoludlužníka podle vnitřního vztahu. Takové započtení pak prospívá právnímu postavení toho solidárního spoludlužníka, jehož oprávnění vůči věřiteli bylo k započtení užito, a to tak, že žádnému z ostatních solidárních spoluvěřitelů nepřísluší proti tomuto solidárnímu spoludlužníkovi oprávnění ani předběžného ani následného postihu ve výši onoho započteného plnění. Avšak je dodati, že i kdyby výše takto započteného oprávnění odpovídala výši podílu spoludlužníka, jehož oprávnění bylo započteno, na plnění, tak tento stále zůstává účasten na solidárním závazkovém právním vztahu, protože dokud věřiteli nesplní zbývající část plnění některý z ostatních solidárních spoludlužníků, pak stále trvá povinnost tohoto solidárního spoludlužníka, by tuto zbývající část věřiteli splnil.¹²²

Ve třetím, a posledním, zmiňovaném případě může započíst své oprávnění vůči věřiteli proti oprávnění věřitele i jiný solidární spoludlužník, než ten, který byl o splnění věřitelem požádán. Tomu solidárnímu spoludlužníkovi, jenž byl věřitelem požádán, by mu splnil více než na něj podle vnitřního vztahu připadá, vzniká vůči ostatním solidárním spoludlužníkům povinnost o tomto je uvědomiti (t. zv. notifikační povinnost) a oprávnění je vyzvati, by sami věřiteli splnili, co na ně dle vnitřního vztahu připadá neb by jej jinak subjektivní povinnosti splnit věřiteli v rozsahu, který připadá na tyto ostatní solidární spoludlužníky, zbavili (oprávnění předběžného postihu). Takto vyzváni ostatní solidární spoludlužníci dostávají možnost započísti proti oprávnění věřitelovu své vzájemné oprávnění vůči věřiteli. Na toho ze solidárních spoludlužníků, který započel své oprávnění vůči věřiteli proti oprávnění věřitele, je pak hleděti, jakoby v rozsahu, v jakém se ona vzájemná oprávnění započela, plnil; tomu solidárnímu spoludlužníkovi, který byl věřitelem požádán, by splnil, se tak snížila subjektivní povinnost o tu část, jež zanikla tímto započtením. Vůči tomu solidárnímu spoludlužníkovi, který započel své oprávnění proti vzájemnému oprávnění věřitelovu, pak ve výši započtených oprávnění nepřísluší žádnému z ostatních solidárních spoludlužníků oprávnění následného postihu; ba naopak, v případě, že výše započtených oprávnění byla vyšší než podíl na subjektivní povinnosti, který na tohoto solidárního spoludlužníka podle vnitřního vztahu

---

¹²² Umožnění započtení oprávnění jiného solidárního spoludlužníka proti oprávnění věřitelovu sluší se hodnotiti kladně, neboť toto plně využívá povahy solidárního závazkového právního vztahu. Také je považovati za správné omezení takového započtení pouze do výše rovnající se podílu onoho jiného solidárního spoludlužníka na plnění dle vnitřního vztahu, čímž je tento solidární spoludlužník chráněn před tím, aby bez jeho vědomí došlo k započtení celého oprávnění věřitelova (jako by bylo splněno) jeho oprávněním vůči věřiteli a on se tak bez svého vědomí stal věřitelem ostatních solidárních spoludlužníků nadán oprávněním následného postihu.

případal (tedy jakoby plnil více, než podle vnitřního vztahu měl), přísluší tomuto solidárnímu spoludlužníkovi oprávnění následného postihu vůči těm z ostatních solidárních spoludlužníků, kteří plnili méně, než podle vnitřního vztahu měli.

Je-li pak uvažován solidární závazkový právní vztah s aktivní pluralitou, pak může být započteno oprávnění kteréhokoli ze solidárních spoluvěřitelů vůči dlužníkovi proti vzájemnému oprávnění dlužníkovu vůči tomuto solidárnímu spoluvěřiteli. Ač lze uvažovati, aby dlužníkovi započtením svého oprávnění vůči jednomu ze solidárních spoluvěřitelů proti vzájemnému oprávnění tohoto solidárního spoluvěřitele zcela zanikla jeho subjektivní povinnost, může dlužník podle platné právní úpravy započíst proti oprávnění jednoho ze solidárních spoluvěřitelů své vzájemné oprávnění vůči tomuto solidárnímu spoluvěřiteli pouze do výše podílu na plnění, které na solidárního spoluvěřitele připadá podle vnitřního vztahu (§ 1.984 odst. 2 pl. obč. zák.). Ovšem, pokud nejsou podíly na plnění, jež mají solidární spoluvěřitelé od dlužníka obdržeti, vnitřním vztahem určeny, t. j. nebyly ujednány neb určeny jiným právním vztahem mezi solidárními spoluvěřiteli, jak platná i účinná právní úprava předvídá, tedy pokud si může kterýkoli ze solidárních spoluvěřitelů, jež obdržel plnění toto plnění ponechat a ostatním solidárním spoluvěřitelům proti onomu nepřísluší oprávnění následného postihu, pak může dlužník započíst proti oprávnění kteréhokoliv solidárního spoluvěřitele vůči němu své vzájemné oprávnění vůči tomuto solidárnímu spoluvěřiteli v celé výši toho, co je povinen splnit.

2.) bez uspokojení věřitele.

i) dohoda,

Jednou ze základních zásad práva soukromého je zásada rovného postavení právních subjektů (§ 2 odst. 2 úč. obč. zák., § 1.728 odst. 1 in principio ve spojení s §§ 11 a 1.723 odst. 2 pl. obč. zák.). Jedním z projevů této zásady je, že strany se mohou dohodnout na zrušení oprávnění a jim odpovídajících subjektivních povinností. Takový způsob zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti je nazývati zánik dohodou (lat. *dissolutio*).

Zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dohodou je velmi blízký jiný způsob, a to prominutí dluhu (resp. subjektivní povinnosti). Nabízí se, že obě je rozlišiti tak, že dohoda je dvoustranné právní jednání, zatímco prominutí dluhu

je právní jednání jednostranné, které může učinit pouze věřitel.¹²³ Však účinná právní úprava oba způsoby zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti sobě navzájem značně přibližuje, když i prominutí dluhu považuje za dohodu (§ 574 odst. 1 část věty za středníkem úč. obč. zák.). Důvodem pro tento posun prominutí dluhu k zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dohodou je, že dlužník může mít na splnění své subjektivní povinnosti zájem (lze hovořit o právu splnit svou subjektivní povinnost), a proto může k zániku jeho subjektivní povinnosti dojít pouze s jeho souhlasem. Jejich chápání jako dvou rozdílných způsobů zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti tak pozbylo smyslu, přesto pak odborná civilistická nauka rozlišovala zánik oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti a prominutí dluhu tak, že prve uvedené se týká dvoustranných závazkových právních vztahů a druhé uvedené zase jednostranných závazkových právních vztahů.¹²⁴ Platná právní úprava (§ 1.995 pl. obč. zák.) již zřetleňji odlišuje oba způsoby zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti. Prominutí dluhu již totiž není chápáno jako dohoda mezi věřitelem a dlužníkem, nýbrž jako jednostranné právní jednání věřitele. Má-li přesto dlužník zájem, aby jeho subjektivní povinnost zanikla splněním, může bez zbytečného odkladu vyjádřit věřiteli s prominutím dluhu nesouhlas; jinak se má za to, že s prominutím dluhu souhlasí.¹²⁵

Je-li zánik dohodou uvažován u solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou, tak je rozlišiti, zda je dohoda uzavírána všemi právními subjekty na tomto solidárním závazkovém právním vztahu účastným nebo zda je dohoda uzavírána mezi věřitelem a pouze jedním nebo více (ale nikoli všemi) solidárními spoludlužníky. V prve uvedeném případě totiž dohodou zaniká celý solidární závazkový právní vztah.¹²⁶

---

¹²³ Tohoto názoru je *Jaromír Sedláček* v *Jaromír Sedláček*, viz *Sedláček, J., Rouček, F.*: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502). Praha: V. Linhart, r. v. 1937, str. 389.

¹²⁴ Viz např. *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.663 až 1.675, především pak str. 1.667 a 1.668, dále *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.*: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.676 až 1.680.

¹²⁵ Jiné řešení je obsaženo v německém právním řádu. Ten nerozlišuje zánik oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dohodou a prominutí dluhu, nýbrž obojí spojuje v jeden způsob zániku, když v ustanovení § 397 odst. 1 BGB je řečeno, že závazkový právní vztah zaniká, když věřitel smlouvou dlužníkovi promine jeho dluh. *Walter Zeiss* k tomu dodává, že věřitel nemůže prominout dluh jednostranným právním jednáním a způsobit tak způsobit zánik závazkového právního vztahu. Viz *Soergel, T. a kol.*: Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Band 2. Schuldrecht I (§§ 241 - 432). 12. vydání. Stuttgart: W. Kohlhammer, r. v. 1990, str. 1.812.

¹²⁶ Stejného názoru je i *Marta Škárková* v *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.*: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.679, a *Filip Melzer* v *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.672.

V druhém uvedeném případě dohodou zaniká pouze oprávnění věřitele vůči tomu solidárnímu spoludlužníkovi, se kterým tuto dohodu uzavřel, a jemu odpovídající subjektivní povinnost tohoto solidárního spoludlužníka. Ovšem touto dohodou nezaniká účast tohoto solidárního spoludlužníka na závazkovém právním vztahu, on je totiž stále účasten na vnitřním vztahu.¹²⁷ Ač věřitel nemůže po tomto solidárním spoludlužníkovi požadovati splnění, připadá na tohoto solidárního spoludlužníka stále podle vnitřního vztahu podíl na plnění, který může po něm v rámci následného postihu žádati ten ze solidárních spoludlužníků, který plnil více, než dle vnitřního vztahu plniti měl. Aby zanikla účast jednoho solidárního spoludlužníka na celém solidárním závazkovém právním vztahu (tedy nejen ve vztahu k věřiteli, ale i ve vztahu k ostatním solidárním spoludlužníkům), pak by museli s touto dohodnout nejen věřitel a ten solidární spoludlužník, jehož účast má onou dohodou zaniknouti, ale i ostatní solidární spoludlužníci, protože oni pak ponesou povinnost věřiteli splnit i tu část plnění, jež podle vnitřního vztahu jako podíl připadala na toho solidárního spoludlužníka, jehož účast na solidárním závazkovém právním vztahu zanikne.

Pokud je uvažován zánik dohodou u solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou, tak je rovněž rozlišiti, zda je dohoda uzavírána mezi všemi právními subjekty na solidárním právním vztahu účastným nebo zda je uzavírána mezi dlužníkem a pouze jedním nebo více (ale nikoli všemi) solidárními spoluvěřiteli. V prvním případě dojde, obdobně jako v případě pasivní plurality, k zániku celého solidárního závazkového právního vztahu.¹²⁸

V druhém případě dojde pouze k zániku subjektivní povinnosti dlužníka vůči tomu ze solidárních spoluvěřitelů, s nímž dohodu uzavřel, a jí odpovídajícího oprávnění tohoto solidárního spoluvěřitele. Subjektivní povinnosti dlužníka vůči ostatním solidárním spoluvěřitelům trvají nadále. Rovněž trvá nadále účast onoho solidárního spoluvěřitele, který uzavřel s dlužníkem dohodu, na solidárním závazkovém právním vztahu, protože trvá jeho účast na vnitřním vztahu mezi jednotlivými solidárními spoluvěřiteli. Tak je dlužník povinen nabídnout plnění pouze těm solidárním spoluvěřitelům, s nimiž dohodu neuzavřel, a pouze tito

---

¹²⁷ I zde má *Marta Škárová* stejný názor; že účast na vnitřním vztahu nadále trvá, vyjadřuje slovy: "Tím se ale nic nemění na zásadách vzájemného vypořádání mezi nimi." Viz *Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2008, str. 1.679. Zcela stejný názor, podrobně a shodně odůvodněný, má i Filip Melzer v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.672.*

¹²⁸ Stejný názor má i *Marta Škárová* v *Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.679, a Filip Melzer v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.672.*

solidární spoluvěřitelé mohou vůči dlužníkovi vykonat oprávnění předstihu. Avšak, jelikož zůstala solidárnímú spoluvěřiteli, který s dlužníkem dohodu uzavřel, zachována účast na vnitřním vztahu, může následným postihem požadovati po těch solidárních spoluvěřitelích, jimž bylo plněno dlužníkem více, než kolik na ně podle vnitřního vztahu připadalo, by na něj převedli, co mu podle vnitřního vztahu náleželo.

Na závěr nutno dodat, že u závazkových právních vztahů s plněním solidárně nedílným je možná pouze dohoda o jejich zániku uzavřená všemi právními subjekty na tomto závazkovém právním vztahu účastným.

ii) výpověď,

Výpovědí je rozuměti jednostranné právní jednání, jímž zaniká oprávnění věřitelovo a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníková. S ohledem na zásadu práva soukromého, dle které mají právní subjekty v soukromoprávních vztazích rovné postavení (§ 2 odst. 2 úč. obč. zák., § 1.728 odst. 1 in principio ve spojení s §§ 11 a 1.723 odst. 2 pl. obč. zák.), přísluší právnímu subjektu oprávnění výpovědi jen, stanoví-li tak zákon¹²⁹ nebo je-li to mezi právními subjekty ujednáno (§ 1.998 odst. 1 pl. obč. zák.). Z povahy samotné právního institutu tohoto je dovoditi, že výpovědět nelze oprávnění ku jednorázovému plnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti poskytnouti jednorázové plnění.¹³⁰

Výpovědí zaniká oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníková uplynutím výpovědní doby, byla-li sjednána, nebo účinností výpovědi, bylo-li sjednáno oprávnění výpovědi bez výpovědní doby (§ 1.998 odst. 2 pl. obč. zák.). Oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníková zanikají k tomu okamžiku, přičemž, bylo-li toto oprávnění vykonáváno do toho okamžiku, bylo vykonáváno po právu, a stejně tak bylo plněno po právu, byla-li tato subjektivní povinnost do okamžiku toho plněna.

Vypovědět lze i oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost v solidárním závazkovém právním vztahu. Pak ovšem zaniká pouze toto oprávnění a jemu

---

¹²⁹ Zákon tak stanoví kupř. v §§ 582, 677, 711 a 711a úč. obč. zák. a kupř. v §§ 1.752, 1.814 písm. e), 2.204 odst. 2, 2.208 odst. 1, 2.210 odst. 3, 2.212 odst. 2, 2.220 odst. 2, 2.226, 2.227, 2.228 odst. 2 a 3, 2.231, 2.232, 2.266, 2.283, 2.287, 2.288, 2.291, 2.308, 2.309, 2.330, 2.331, 2.334, 2.339, 2.347, 2.348, 2.424, 2.427, 2.440, 2.510, 2.512, 2.513, 2.674, 2.675, 2.791, 2.792 a 2.805 pl. obč. zák.

¹³⁰ Shodný názor zastávají i *Marta Škárová v Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.705, a Blanka Tomančáková v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.701.*

odpovídající subjektivní povinnost; oba právní subjekty, mezi nimiž výpovědi zaniklé oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost existovaly, však nadále zůstávají účastny na tomto solidárním závazkovém právním vztahu.

Tak v případě pasivní plurality, zaniklo-li výpovědi oprávnění věřitelovo vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků a jemu odpovídající subjektivní povinnost tohoto solidárního spoludlužníka, budou věřiteli příslušet oprávnění pouze vůči ostatním solidárním spoludlužníkům a onen solidární spoludlužník bude účasten pouze na vnitřním vztahu s ostatními solidárními spoludlužníky. V případě aktivní plurality pak, zanikla-li výpovědi subjektivní povinnost dlužníka vůči jednomu ze solidárních spoluvěřitelů a jí odpovídající oprávnění tohoto solidárního spoluvěřitele, bude mít dlužník subjektivní povinnost pouze vůči zbývajícím solidárním spoluvěřitelům a onen solidární spoluvěřitel bude nadále účasten pouze na vnitřním vztahu spolu s ostatními solidárními spoluvěřiteli.¹³¹ Zřetelně se tak projevuje, že se svým oprávněním ku výpovědi nakládá jen některý z právních subjektů účastých na solidárním závazkovém právním vztahu, resp. je nakládáno s tímto oprávněním pouze vůči některým z těchto právních subjektů, tedy že je nakládáno s nikoli celým solidárním závazkovým právním vztahem, a proto mohou nastat účinky takovéto výpovědi pouze mezi těmi právními subjekty, které takto jednaly, zatímco právní postavení ostatních právních subjektů se nikterak nezmění.

Bude-li oprávnění ku výpovědi svědčit každému z koreů (tedy, lhostejno, zda se jedná o solidární spoluvěřitele nebo solidární spoludlužníky) a vykoná-li jej každý z nich, resp. bude-li oprávnění ku výpovědi svědčit vůči každému z koreů a bude-li vůči každému z nich vykonáno, pak zaniká výpovědi celý solidární závazkový právní vztah. Všechny oprávněné právní subjekty totiž naložily se shodným oprávněním stejně, resp. bylo naloženo se všemi shodnými oprávněními vůči každému z právních subjektů, jedná se tedy o naložení s celým solidárním závazkovým právním vztahem.

iii) odstoupení,

Odstoupení je způsob zániku oprávnění věřitelova a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dlužníkovy, jež je podobný výpovědi; je to rovněž jednostranné právní jednání, jímž zaniká oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníka.

---

¹³¹ Stejný názor zastává i *Petr Lavický v Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 100.

Od výpovědi je odstoupení odlišiti tak, že odstoupením zaniká závazkový právní vztah od okamžiku svého vzniku, *ex tunc* (§ 48 odst. 2 úč. obč. zák., § 2.004 odst. 1 pl. obč. zák.), zatímco výpovědí zaniká závazkový právní vztah od okamžiku účinnosti výpovědi nebo uplynutím výpovědní doby, *ex nunc* (§ 1.998 odst. 2 pl. obč. zák.).¹³²

Odstoupením však může zaniknouti oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníkova pouze ze smluvního závazkového právního vztahu, a to navíc jen tehdy, pokud si to smluvní strany ujednají nebo pokud tak stanoví zákon (§ 48 odst. 1 úč. obč. zák., § 344 obch. zák., § 2.001 pl. obč. zák.).¹³³ Pokud si strany ujednají oprávnění ku odstoupení od smlouvy, mohou toto oprávnění svázat se subjektivní povinností zaplatiti smluvní protistraně určitou peněžní sumu, odstupné (§ 497 úč. obč. zák., § 355 obch. zák., § 1.992 pl. obč. zák.).

Odstoupení je obecný způsob zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, proto je jej uvažovati i u solidárních závazkových právních vztahů. Jde však o právní institut blízký výpovědi, jak již bylo řečeno, proto budou i následky odstoupení pro solidární závazkový právní vztah obdobné jako u výpovědi. Odstoupením tak zaniká pouze to oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost, od nichž bylo jednou neb druhou smluvní stranou odstoupeno; všechna ostatní oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti zůstávají tímto odstoupením nedotčena. V případě pasivní plurality tak může takto zaniknout pouze oprávnění věřitele vůči jednomu solidárnímu spoludlužníkovi a jemu odpovídající subjektivní povinnost tohoto solidárního spoludlužníka, užil-li některý z těchto dvou právních subjektů své oprávnění ku odstoupení. Rovněž v případě aktivní plurality odstoupením zaniká pouze subjektivní povinnost dlužníkova vůči jednomu ze solidárních spoluvěřitelů a jí odpovídající oprávnění tohoto solidárního spoluvěřitele, užil-li některý z těchto dvou právních subjektů oprávnění ku odstoupení. Účast právních subjektů, jejichž oprávnění neb subjektivní povinnost odstoupením zanikla, na solidárním závazkovém právním vztahu ovšem nezanikla, ježto jedná-li se o solidárního spoluvěřitele neb spoludlužníka, pak tento je nadále účasten na vnitřním vztahu, a jedná-li se o věřitele, pak tomuto nadále přísluší oprávnění vůči zbývajícím

---

¹³² I když účinná právní úprava obsahuje z tohoto pravidla výjimku ve svém ustanovení § 349 odst. 1 obch. zák., dle kterého zaniká závazkový právní vztah odstoupením od okamžiku účinnosti tohoto odstoupení, tedy *ex nunc*. Jako nevhodné toto rozštěpení úpravy jednoho právního institutu shledává Jiří Švestka v Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník I. §§ 1 - 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 419

¹³³ Zákon tak stanoví např. v ustanovení §§ 49, 53 odst. 5, 6 a 7, 56 odst. 3 písm. e), 57 odst. 1 a 3, 517 odst. 1, 575 odst. 3, 579 odst. 1 a 2 a 623 úč. obč. zák., § 23 zák. o poj. sml. nebo v §§ 287, 297, 390, 1.829, 1.837, 1.846, 1.861, 1.862 odst. 2 a 3, 1.867, 1.912 odst. 2, 1.923, 1.927 odst. 2, 1.928, 1.969, 1.977, 1.978, 2.059, 2.065, 2.072, 2.106 odst. 1 písm. d), a 2, 2.107 odst. 2, 2.169, 2.185 odst. 1, 2.378, 2.382 odst. 1, 2.385 odst. 2, 2.394, 2.400, 2.531 odst. 2, 2.533, 2.547 odst. 1, 2.591, 2.595, 2.622 odst. 3, 2.627 odst. 2, 2.808, 2.835, pl. obč. zák.

solidárním spoludlužníkům, neb o dlužníka, pak tohoto stále tíží subjektivní povinnosti vůči ostatním solidárním spoluvěřitelům. Důvod tohoto je stejný jako u výpovědi; takové odstoupení je naložením s nikoli celým solidárním závazkovým právním vztahem a ani úprava v českém právním řádu odstoupení takovému nepřiznává účinky, jako by bylo naloženo s celým solidárním závazkovým právním vztahem, proto nemohou nastati účinky odstoupení tohoto i vůči ostatním právním subjektům, jež jsou na tomto solidárním závazkovém právním vztahu účastny.¹³⁴

Celý solidární závazkový právní vztah může odstoupením zaniknouti jen, vykonají-li oprávnění ku odstoupení všichni koreové (toto oprávnění však musí každému z nich příslušet) nebo je-li vykonáno oprávnění ku odstoupení vůči každému z koreů.

iv) splnutí,

Splnutí (lat. *consolidatio*) je takový zánik oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, kdy dojde ke spojení tohoto oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti do jednoho a téhož právního subjektu, tedy věřitelem a dlužníkem je též právní subjekt. Jelikož jedním z pojmových znaků každého závazkového právního vztahu je, že věřitel a dlužník jsou různé právní subjekty (je vyloučeno, by věřitel byl svým vlastním dlužníkem a naopak), pak splnutí oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dlužníka do jednoho právního subjektu způsobí zánik tohoto oprávnění a této subjektivní povinnosti.

Je-li uvažován solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou, pak může nastat, že dojde ke splnutí oprávnění věřitelova vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků s jemu odpovídající subjektivní povinností do jednoho právního subjektu. Je však třeba rozlišiti, zda právní subjekt, do něhož splynou subjektivní povinnost jednoho solidárního spoludlužníka a jemu odpovídající oprávnění věřitelovo, je věřitelem nebo solidárním spoludlužníkem. V prvním případě, tedy je-li věřitelem, zaniká jeho oprávnění vůči tomu solidárnímu spoludlužníkovi, jehož je právním nástupcem, oprávnění věřitele vůči ostatním solidárním spoludlužníkům a jejich těmto oprávněním odpovídající subjektivní povinnosti trvají dále; potud jsou účinky splnutí čistě *in personam*. Avšak kromě onoho oprávnění a jemu odpovídající

---

¹³⁴ Petr Lavický je rovněž názoru, že odstoupení má účinky pouze *in personam* nikoli vůči ostatním právním subjektům, jež jsou na solidárním závazkovém právním vztahu účastny. Viz Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 101.

subjektivní povinnosti splynutím zaniká i plnění ve výši, jaká podle vnitřního vztahu připadala na tohoto solidárního spoludlužníka, jehož je věřitel právním nástupcem. Je tomu tak proto, že onen solidární spoludlužník byl účasten spolu s ostatními solidárními spoludlužníky na vnitřním vztahu a tento vnitřní vztah mu určoval podíl na plnění, který měl podle vnitřního vztahu poskytnout právě on (a pokud by tento podíl za něj věřiteli plnil jiný ze solidárních spoludlužníků, mohl by po něm ten, co plnil, požadovati následným postihem náhradu). Nutno si uvědomit, že věřitel nemůže být účasten na vnitřním vztahu mezi solidárními spoludlužníky. Splynutí tak má i ten následek, jako by věřiteli bylo splněno ve výši podílu, který připadal podle vnitřního vztahu na toho solidárního spoludlužníka, jehož je věřitel právním nástupcem. Částečně tak má splynutí i účinky *in rem*.

V druhém případě, tedy je-li solidárním spoludlužníkem, budou důsledky splynutí stejné jako v případě prvním s tím, že solidární spoludlužník již nebude solidárním spoludlužníkem a splynutím nabude právního postavení věřitele, jehož je právním nástupcem. Tak splynutím zanikne subjektivní povinnost tohoto solidárního spoludlužníka a jemu odpovídající oprávnění, dále zanikne jeho účast na vnitřním vztahu a coby věřiteli mu budou svědčit oprávnění vůči ostatním solidárním spoludlužníkům na plnění, které je však snižené o výši odpovídající podílu, který na něj podle vnitřního vztahu připadal.

Stejně je posuzovati, dojde-li ke splynutí subjektivní povinnosti více solidárních spoludlužníků a jim odpovídajících oprávnění věřitelových do jednoho právního subjektu. Dojde-li pak ke splynutí subjektivní povinnosti všech solidárních spoludlužníků a jim odpovídajících oprávnění věřitelových do jednoho právního subjektu, zaniká splynutím celý solidární závazkový právní vztah.

Je-li pak uvažován solidární závazkový právní vztah s aktivní pluralitou, může dojít ke splynutí subjektivní povinnosti dlužníkovy a jí odpovídajícího oprávnění jednoho ze solidárních spoluvěřitelů. Stejně, jako tomu bylo u pasivní plurality, je i u aktivní plurality rozlišiti, zda právní subjekt, do něhož splynou oprávnění jednoho solidárního spoluvěřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníka, je dlužníkem nebo solidárním spoluvěřitelem. V prvním případě, tedy je-li dlužníkem, zaniká splynutím jeho subjektivní povinnost plnit vůči tomuto solidárnímu spoluvěřiteli, jehož je právním nástupcem, a zaniká splynutím rovněž této subjektivní povinnosti odpovídající oprávnění. Taktéž však nastává důsledek splynutí pro výši plnění, jež je dlužník zbylým solidárním věřitelům povinen nabídnouti, jako nastává u pasivní plurality, tedy, že se výše plnění snižuje o výši, jež odpovídá podílu, jež měl

podle vnitřního vztahu náležet tomu solidárnímu spoluvěřiteli, jehož je dlužník právní nástupce. Rovněž se snižuje počet právních subjektů účastných na vnitřním vztahu, protože dlužník, jenž je právní nástupce jednoho solidárního spoluvěřitele nemůže být tohoto vnitřního vztahu účasten.

V druhém případě, tedy je-li solidárním spoluvěřitelem, budou důsledky obdobné jako v případě prvním (a budou též obdobné jako u pasivní plurality). Oprávnění solidárního spoluvěřitele vůči dlužníkovi, jehož je právním nástupcem, a jemu odpovídající subjektivní povinnost splnutím zaniknou, avšak tohoto solidárního spoluvěřitele budou dále tížit subjektivní povinnosti vůči ostatním solidárním spoluvěřitelům, které dříve tížily dlužníka, tedy jeho právního předchůdce. Tento solidární spoluvěřitel tak splnutím nabude vůči ostatním solidárním spoluvěřitelům postavení dlužníka a bude tak povinen jim poskytnout plnění, jež měl původně poskytnout dlužník, jehož je právním nástupcem, ve výši snížené o výši podílu, která náležela tomuto solidárnímu spoluvěřiteli podle vnitřního vztahu.

Stejně je chápati, nastane-li splnutí oprávnění více solidárních spoluvěřitelů a jim odpovídajících subjektivních povinností dlužníka. Dojde-li pak ke splnutí oprávnění všech solidárních spoluvěřitelů a jim odpovídajících subjektivních povinností dlužnickových, pak dojde tímto splnutím k zániku celého solidárního závazkového právního vztahu.

v) prominutí dluhu,

Platná právní úprava, jak bylo řečeno shora, sice chápe prominutí dluhu jako dohodu mezi věřitelem a dlužníkem, avšak ve velmi oslabeném smyslu slova “dohoda”. Rozhodující je právní jednání věřitele, protože u něho se má za to, že s ním dlužník souhlasí, nevyjádří-li bez zbytečného odkladu svůj nesouhlas s prominutím jeho dluhu (§ 1.995 pl. obč. zák.); ono oslabení smyslu slova “dohoda” je hledati právě v oné vyvratitelné domněnce, kterou se předpokládá souhlas dlužníkův, netřeba tedy, by dlužník svůj souhlas projevil, ba naopak, nechce-li dlužník, by tato dohoda byla uzavřena, musí včas projeviti svůj nesouhlas (onou vyvratitelnou domněnkou tak dochází k převrácení právního postavení akceptanta od obecné úpravy platného uzavírání smluv, resp. dohod, kdy se k platnému uzavření vyžaduje naopak, by akceptant projevil s návrhem souhlas, jinak se má za to, že s návrhem nesouhlasí). Právě pro odlišný postup při uzavírání dohody, již se dluh promíjí, od obecného postupu uzavírání smluv, resp. dohod, již nelze směřovati prominutí dluhu se

zánikem oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, jako tak činí dosud účinná právní úprava (§ 574 odst. 1 úč. obč. zák.). Na prominutí dluhu, jak jej chápe dosud účinná právní úprava je nutno nahlížeti jako na zánik oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dohodou; nyní je pojednáno o prominutí dluhu, jak jej chápe platná právní úprava.

U prominutí dluhu jako způsobu zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti lze pozorovat stejné dopady na trvání a zánik jednotlivých oprávnění a jim odpovídajících subjektivních povinností v solidárním závazkovém právním vztahu jaké nastávají u splnutí.

Tak, je-li uvažován solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou, může věřitel prominout dluh kterémukoli solidárnímu spoludlužníkovi. Pokud tento solidární spoludlužník nevyjádří svůj nesouhlas s prominutím dluhu, pak zaniká jeho subjektivní povinnost vůči věřiteli a jí odpovídající oprávnění věřitelovo. Ovšem prominutím dluhu nezaniká pouze tato subjektivní povinnost a jí odpovídající oprávnění, nýbrž zaniká i účast toho solidárního věřitele, jemuž byl věřitelem prominut jeho dluh, na vnitřním vztahu. Prominutím dluhu se totiž věřitel vzdává i té části plnění, která připadá dle vnitřního vztahu mezi jednotlivými solidárními spoludlužníky na tohoto solidárního spoludlužníka. Prominutí dluhu věřitelem jednomu ze solidárních spoludlužníků tak má účinky i vůči ostatním solidárním spoludlužníkům, protože se jim snižuje výše plnění, které je každý z nich věřiteli povinen splnit a které je pro všechny totožné, o výši podílu na tomto plnění, který připadal na solidárního spoludlužníka, jemuž byl dluh prominut (§ 1.996 odst. 1 pl. obč. zák.). Prominutí dluhu tak má tytéž následky, jako by solidární spoludlužník, jemuž byl dluh prominut, věřiteli splnil přesně to, co podle vnitřního vztahu splnit měl (tak by totiž vůči němu nikdo nemohl vykonat oprávnění následného postihu, ale ani on by nemohl vykonat po jiném z koreů oprávnění následného postihu). Obdobně je postupovati, promine-li věřitel dluh více solidárním spoludlužníkům (a oni nevyjádřili nesouhlas); promine-li pak věřitel dluh každému ze solidárních spoludlužníků a nikdo z nich nevyjádří nesouhlas, zaniká celý solidární závazkový právní vztah.

Je-li zase uvažován solidární závazkový právní vztah s aktivní pluralitou, může dlužníkovi prominout dluh kterýkoli ze solidárních spoluvěřitelů, čímž zaniká subjektivní povinnost dlužníka vůči tomuto solidárnímu spoluvěřiteli a jí odpovídající oprávnění tohoto solidárního spoluvěřitele a také se snižuje výše plnění, jež je dlužník povinen nabídnout ostatním solidárním spoluvěřitelům, o výši odpovídající podílu na

tomto plnění, jež náleží podle vnitřního vztahu tomuto solidárnímu spoluvěřiteli (§ 1.996 odst. 2 pl. obč. zák.). Obdobně jako v případě pasivní plurality tak má prominutí dluhu tytéž následky, jako by dlužník splnil tomu solidárnímu spoluvěřiteli, který mu dluh prominul, přesně tolik, kolik mu náleželo podle vnitřního vztahu. Prominutím dluhu jedním ze solidárních spoluvěřitelů také zaniká účast tohoto solidárního spoluvěřitele na vnitřním vztahu. Obdobné následky pak má i, promine-li dlužníkovi jeho dluh více solidárních spoluvěřitelů. Prominou-li dlužníkovi jeho dluh všichni solidární spoluvěřitelé, pak zaniká celý solidární závazkový právní vztah.

Sluší se dodat, že u závazkových právních vztahů s plněním solidárně nedílným, je možno prominout dluh pouze všem solidárním spoludlužníkům v případě pasivní plurality, resp. všemi solidárními spoluvěřiteli v případě aktivní plurality. U závazkového právního vztahu s plněním solidárně nedílným totiž vnitřní vztah neurčuje podíly každého z korreů na plnění (protože toto je nedělitelné), nýbrž způsob a výši vzájemného vypořádání mezi korrey. Tím, že má prominutí dluhu dopad na výši plnění a toto je nedělitelné, může být prominuto buď celé nebo vůbec.

vi) uplynutí doby,

Oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost může též zaniknout uplynutím doby, po kterou je omezeno. Toto omezení doby, po kterou oprávnění věřitelovo a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníkovou existuje, může plynouti přímo ze zákona, nebo ze soudního rozhodnutí nebo z ujednání mezi věřitelem a dlužníkem.

Od zániku oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnosti uplynutím doby je odlišiti preklusi, kterou se rozumí zánik práva jeho neuplatněním po určitou předvídanou dobu (§ 583 úč. obč. zák., § 654 pl. obč. zák.). Ač u obou právě jmenovaných právních institutů dochází k zániku práva (resp. oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti) uplynutím určité předvídané doby, tak u prekluse se navíc vyžaduje, by po tuto dobu toto právo nebylo uplatněno, zatímco k zániku oprávnění a subjektivní povinnosti uplynutím doby dojde, i kdyby toto oprávnění bylo uplatněno.¹³⁵

---

¹³⁵ Stejně vystihuje tento rozdíl *Blanka Tomančáková v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.688, i Marta Škárová v Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.688.*

Uplynutím doby vždy zanikají oprávnění věřitele vůči každému ze solidárních spoludlužníků a jim odpovídající subjektivní povinnosti každého ze solidárních spoludlužníků v případě pasivní plurality, resp. zanikají oprávnění všech solidárních spoluvěřitelů a jim odpovídající subjektivní povinnosti dlužníkovy v případě aktivní plurality. Je tomu tak proto, že doba trvání oprávnění a subjektivní povinnosti se týká samotného plnění nebo jeho předmětu, a plnění a jeho předmět je v solidárním závazkovém právním vztahu totožný. Ovšem nadále může existovat vnitřní vztah, nyní coby závazkový právní vztah, pokud před uplynutím doby některému z koreů vzniklo oprávnění následného postihu.

Pravdou zůstává, že tento způsob zániku je pro solidární závazkové právní vztahy spíše výjimečný, avšak může nastat kupř. sjednají-li si spoluvlastníci jednoho pozemku s vlastníkem sousedního pozemku, že budou po určité době trpět imise, jež budou produkovány činností na onom sousedním pozemku.

vii) následná nemožnost splnění,

Následnou nemožností splnění je rozuměti, že nastala taková skutečnost, jež činí plnění dosud možné nemožným. Následnou nemožnost splnění je odlišiti od počáteční nemožnosti splnění (§ 37 odst. 2 úč. obč. zák., § 580 odst. 2 pl. obč. zák.); následnou je taková nemožnost splnění, jež nastala až po vzniku závazkového právního vztahu (tedy v okamžik vzniku závazkového právního vztahu bylo jeho splnění možné), kdežto počáteční nemožnost splnění sama brání vzniku závazkového právního vztahu.

Nemožnost splnění je nadto odlišiti od nechtění splnit a od nedovolenosti splnění.¹³⁶ Je-li dlužník s to splniti svou subjektivní povinnost, ale splniti ji nechce, jde o případ prve uvedený, o nechtění splnit. Pod tento případ spadá konkrétně nepříčitatelnost, nedostižnost, hospodářská neb morální nemožnost a nadobligační námahy. Nedovoleností plnění se pak rozumí právní nemožnost plnění.

Následná nemožnost splnění může nastat i u solidárního závazkového právního vztahu. Je-li uvažována pasivní pluralita, pak je nutno rozlišiti, zda se splnění subjektivní povinnosti stalo nemožným pouze pro jednoho solidárního spoludlužníka nebo zda se splnění subjektivní povinnosti stalo nemožným pro všechny solidární

---

¹³⁶ Toto dělení a rozlišení prezentuje *Vladimír Kubeš* v *Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502)*. Praha: V. Linhart, r. v. 1937, str. 400 a 401.

spoludlužníky. V prve uvedeném případě, tedy bude-li splnění subjektivní povinnosti nemožné pouze pro jednoho solidárního spoludlužníka, zaniká subjektivní povinnost tohoto solidárního spoludlužníka i jí odpovídající oprávnění věřitelovo. Taktéž zaniká i účast tohoto solidárního spoludlužníka na vnitřním vztahu, avšak aniž by se snížila výše plnění zbývajících solidárních spoludlužníků o výši odpovídající podílu, který dle vnitřního vztahu na něj připadal. Podíl, jež podle vnitřního vztahu připadal na toho solidárního spoludlužníka, pro něhož se splnění subjektivní povinnosti stalo nemožným, se rovnoměrně rozdělí mezi zbývajících solidárních spoludlužníků (§ 511 odst. 3 věta druhá úč. obč. zák., § 1.876 odst. 2 pl. obč. zák.). Zavini-li jiný právní subjekt, že se splnění subjektivní povinnosti stalo pro jednoho solidárního spoludlužníka nemožným, čímž jeho účast na solidárním závazkovém právním vztahu zanikla a o jeho podíl se zvýšily podíly na plnění ostatních solidárních spoludlužníků, pak tito mohou po onom právním subjektu požadovati náhradu škody, tedy to o co se navýšily jejich podíly. Stane-li se pak splnění subjektivní povinnosti nemožné pro všechny solidární spoludlužníky, pak zaniká celý solidární závazkový právní vztah.

Je-li uvažována aktivní pluralita, pak, stane-li se splnění subjektivní povinnosti pro dlužníka nemožným, zaniká celý solidární závazkový právní vztah, protože na straně dlužníka není dalšího právního subjektu, který by mohl subjektivní povinnost splnit, jako v případě pasivní plurality.¹³⁷

Stalo-li se jednomu solidárnímu spoludlužníkovi (v případě pasivní plurality), resp. dlužníkovi (v případě aktivní plurality) splnění jeho subjektivní povinnosti nemožným, je povinen po rozumu § 577 odst. 1 úč. obč. zák., § 2.008 pl. obč. zák. oznámit věřiteli (v případě aktivní plurality pak každému ze solidárních spoluvěřitelů) o nastalé nemožnosti splnění. Stalo-li se splnění subjektivní povinnosti nemožným všem solidárním spoludlužníkům (v případě pasivní plurality), pak vzniká tato notifikační povinnost každému z nich zvlášť. Nesplnění této notifikační povinnosti má za následek, že ten solidární spoludlužník, jenž svou notifikační povinnost nesplnil, ponese odpovědnost za škodu, jež vznikla věřiteli nesplněním této notifikační povinnosti; nesplní-li tuto notifikační povinnost více solidárních spoludlužníků a věřiteli jejich nesplněním vznikne škoda, pak mají tito solidární spoludlužníci v deliktním závazkovém právním vztahu (z odpovědnosti za škodu) postavení solidárních spoludlužníků (§ 438 úč. obč. zák., § 2.915 pl. obč. zák.).

---

¹³⁷ Ke stejnému závěru dochází i *Petr Lavický v Lavický, P.*: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 108.

Ani účinná právní úprava ani platná právní úprava již nerozlišují mezi následnou nemožností splnění objektivně nastalou a následnou nemožností plnění, jíž zavinil některý právní subjekt. Přesto nejsou právní následky obou totožné; u následné nemožnosti splnění, jež byla zaviněna právním subjektem, tíží tento právní subjekt odpovědnost za škodu, kterou tak způsobil. Zavinil-li tento právní subjekt, že se splnění subjektivní povinnosti stalo nemožným pro jednoho ze solidárních spoludlužníků, pak se náhrady škody mohou domáhat ostatní solidární spoludlužníci, neboť, jak bylo shora řečeno, jim se rovnoměrně navýšily podíly na celkové plnění podle vnitřního vztahu. Zavinil-li tento právní subjekt, že následkem jím zaviněné následné nemožnosti plnění zanikl celý solidární závazkový právní vztah, pak oprávnění k náhradě škody přísluší věřiteli (v případě pasivní plurality), resp. solidárním spoluvěřitelům (v případě aktivní plurality).

viii) smrt dlužníka nebo věřitele.

Smrtí dlužníka nemůže zaniknouti jakákoli subjektivní povinnost, která tohoto dlužníka tížila před tím, než zemřel, nýbrž pouze taková, kterou mohl splnit pouze on. Rovněž smrtí dlužníka nemůže zaniknouti jakékoli oprávnění, jež tomuto věřiteli svědčilo před tím, než zemřel, nýbrž pouze takové, kterým bylo plnění omezeno jen na osobu tohoto věřitele. Obecně totiž platí, že smrtí právního subjektu - fyzické osoby jeho oprávnění a subjektivní práva nezanikají, nýbrž přechází na jeho právní nástupce (ať už dědickým právním nástupnictvím nebo zvláštním právním nástupnictvím). Je-li však určité oprávnění nebo určitá subjektivní povinnost úzce spjata s osobou, jež zemřela, nemůže přejít na právního nástupce a musí nutně zaniknouti.

Solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou může zaniknout pouze smrtí věřitele, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu. Naopak smrt některého ze solidárních spoludlužníků bude mít vždy za následek změnu co do právních subjektů, na místo zemřelého solidárního spoludlužníka nastoupí jeho právní nástupce. Může dojít ke změně počtu solidárních spoludlužníků, např. pokud právním nástupcem zemřelého solidárního spoludlužníka je jiný solidární spoludlužník. Avšak nemůže dojít k zániku subjektivní povinnosti zemřelého solidárního spoludlužníka a jí odpovídajícího oprávnění věřitelova, neboť nemůže mít více právních subjektů subjektivní povinnost, kterou může splnit pouze jeden z nich osobně; tím by došlo k popření smyslu solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou, v němž

je povinen poskytnout věřiteli plnění kterýkoli ze solidárních spoludlužníků, kterého si věřitel vybere a o splnění jej požádá.

Solidární závazkový právní vztah s aktivní pluralitou může zase zaniknout pouze smrtí dlužníka, pokud subjektivní povinnost mohl splnit jen tento dlužník osobně. Obdobně jako u pasivní plurality bude mít smrt některého ze solidárních spoluvěřitelů vždy za následek změnu co do právních subjektů, když na místo zemřelého solidárního spoluvěřitele nastoupí jeho právní nástupce. Rovněž může dojít ke změně počtu solidárních spoluvěřitelů, např. když právním nástupcem zemřelého solidárního spoluvěřitele bude jiný solidární spoluvěřitel. Ani v případě aktivní plurality nemůže dojít smrtí solidárního spoluvěřitele k zániku oprávnění zemřelého solidárního spoluvěřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnosti dlužníkovy, protože plnění, které tvoří obsah solidárního závazkového právního vztahu, je totožné pro všechny solidární spoluvěřitele, tedy, kterýkoli ze solidárních spoluvěřitelů může požádat dlužníka, by ten plnil zrovna jemu, a dokud tak žádný neučiní, může dlužník nabídnout plnění kterémukoli z nich; je tudíž tak nemožno, by plnění bylo omezeno jen na osobu jednoho ze solidárních spoluvěřitelů.¹³⁸

§ 4.

Zajištění solidárních závazkových právních vztahů.

Zajištěním (jakéhokoliv) závazkového právního vztahu obecně je chápán soubor právních institutů, jež slouží k posílení právního postavení věřitele.¹³⁹ Tímto posílením právního postavení věřitele je myšleno, že dlužník je více motivován k řádnému a včasnému poskytnutí plnění a že věřitel bude oprávněn (u některých forem zajištění) uspokojit se jinak, nesplní-li dlužník svou subjektivní povinnost řádně a včas.

Třebaže se obecně pro tento soubor právních institutů užívá označení “zajištění závazkových právních vztahů”, jedná se ve skutečnosti o zajištění věřitelova oprávnění vůči dlužníku.¹⁴⁰ To plyne i z vymezení, neboť není zajišťován závazkový právní vztah, nýbrž oprávnění věřitele, že mu bude řádně a včas plněno.

---

¹³⁸ Ke stejným závěrům dochází i *Petr Lavický v Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 112 a 113.

¹³⁹ Viz *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.603, dále *Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.: Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 127 a 128, *Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 116 a 117.

¹⁴⁰ Stejný názor je zastáván i v *Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.: Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 127 (poznámka pod čarou č. 162).

Zajistit své oprávnění¹⁴¹ lze podle českého právního řádu následujícími právními instituty: smluvní pokutou (§§ 544 a 545 úč. obč. zák., §§ 300 až 302 obch. zák., §§ 2.048 až 2.052 pl. obč. zák.), ručením (§§ 546 až 550 úč. obč. zák., §§ 303 až 312 obch. zák., §§ 2.018 až 2.028 pl. obč. zák.), srážkami ze mzdy (§ 551 úč. obč. zák., §§ 2.045 až 2.047 pl. obč. zák.), zástavním právem (§§ 152 až 174, 552 úč. obč. zák., §§ 1.309 až 1.394 pl. obč. zák.), zajišťovacím převodem práva (§§ 553 a 554 úč. obč. zák., §§ 2.040 až 2.044 pl. obč. zák.),¹⁴² složením jistoty (§§ 555 až 557 úč. obč. zák., §§ 2.012 až 2.017 pl. obč. zák.), uznáním dluhu (§ 558 úč. obč. zák., § 323 obch. zák., §§ 2.053 a 2.054 pl. obč. zák.), finanční zárukou (§§ 313 až 312 obch. zák.,¹⁴³ §§ 2.029 až 2.039 pl. obč. zák.) a finančním zajištěním (zák. o fin. zaj.).¹⁴⁴

Zajišťující závazkový právní vztah.

Zajištění závazkového právního vztahu však nelze směřovati se vznikem, změnou neb zánikem závazkového právního vztahu. Zatímco vznik, změna a zánik jsou právní následky vyvolané právními důvody ovlivňující určitý závazkový právní vztah, pak zajištění závazkového právního vztahu nijak právně neovlivní zajišťovaný závazkový právní vztah. Tímto zajištěním totiž vznikne nový závazkový právní vztah odlišný od zajišťovaného závazkového právního vztahu, který může být dále měněn nebo může v budoucnu zaniknouti. Proto nelze uvažovati, že by kupříkladu ručitel vytvářel spolu s dlužníkem, za něhož se zaručil, mnohost právních subjektů na straně dlužníka (t. zv. pasivní pluralitu).¹⁴⁵

Zajišťující závazkový právní vztah a zajišťovaný závazkový právní vztah jsou sice samostatnými závazkovými právními vztahy, přesto však mezi nimi je určité pouto.

---

¹⁴¹ Platný občanský zákoník rozlišuje zajištění dluhu a utvrzení dluhu (§ 2.010 odst. 1 pl. obč. zák.), přičemž zajištěním dluhu je rozuměti ujednání si náhradního plnění, na němž se věřitel může uspokojit, nesplní-li dlužník svou subjektivní povinnost řádně a včas, zatímco utvrzením dluhu neposkytuje náhradní plnění, nýbrž míří proti dlužníkovi pro případ, že on nesplní svou subjektivní povinnost řádně a včas. Tak řadí platný občanský zákoník mezi zajištění dluhu ručení, bankovní záruku, zajišťovací převod práva a dohodu o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů a mezi utvrzení dluhu smluvní pokutu a uznání dluhu.

¹⁴² Účinný občanský zákoník rozlišoval mezi zajišťovacím převodem práva (§ 553 úč. obč. zák.) a zajišťovacím postoupením pohledávky (§ 554 úč. obč. zák.), platný občanský zákoník již mezi nimi nerozlišuje a tuto formu zajištění závazkového právního vztahu označuje jako zajišťovací převod práva (§§ 2.040 až 2.044 pl. obč. zák.).

¹⁴³ Účinná právní úprava užívá namísto pojmu finanční záruka pojem bankovní záruka.

¹⁴⁴ Bankovní záruka a finanční zajištění však nejsou svébytné od ostatních se lišící typy zajištění oprávnění věřitele. Bankovní záruka je zvláštní případ ručení a od ručení se odlišuje i ve své úpravě. Finanční zajištění je pak buď zvláštní případ zástavního práva, nebo zvláštní případ zajišťovacího převodu práva (§ 4 odst. 1 zák. o fin. zaj.). K rozdílům a podobnostem mezi bankovní zárukou a ručením pak např. *Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.: Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 139 a 140.

¹⁴⁵ Stejného názoru je i Nejvyšší soud, který vyjádřil ve svém usnesení vydaném dne 20. června 2007 v právní věci vedené pod spis. zn. 32 Cdo 2024/2007.

Tímto poutem je t. zv. akcesorita zajišťujícího závazkového právního vztahu ku zajišťovanému právnímu vztahu, což znamená, že existence zajišťujícího závazkového právního vztahu je závislá na existenci zajišťovaného závazkového právního vztahu.

Solidární závazkový právní vztah coby zajišťovaný závazkový právní vztah.

Bylo řečeno, že zajišťováno je ve skutečnosti oprávnění věřitele, by mu bylo plněno. Toto zpřesnění má význam právě pro společné závazkové právní vztahy, v nichž má buď věřitel více oprávnění vůči několika spoludlužníkům (t. zv. aktivní pluralita), nebo má vůči dlužníku oprávnění více spoluvěřitelů (t. zv. pasivní pluralita). Zajistit totiž lze každé z těchto oprávnění.

Je-li zajišťovaný solidární závazkový právní vztah, je tak rozlišiti, zda jsou zajišťována všechna oprávnění (je-li tedy nakládáno s celým závazkovým právním vztahem) nebo zda jsou zajišťována jen některá z oprávnění (tedy je-li nakládáno s nikoli celým závazkovým právním vztahem). Zároveň je nutno odlišiti, zda je zajišťován solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou nebo s aktivní pluralitou. Jsou-li tedy zajišťována všechna oprávnění, pak v případě aktivní plurality svědčí oprávnění ze zajišťujícího závazkového právního vztahu každému solidárnímu spoluvěřiteli, pokud mu dlužník řádně a včas neplnil, ač jím byl o to požádán.¹⁴⁶ Avšak oprávnění ze zajišťujícího závazkového právního vztahu může využít pouze ten ze solidárních spoluvěřitelů, který o splnění dlužníka požádal a jemuž nebylo řádně a včas splněno, protože pouze tento solidární spoluvěřitel realizoval své oprávnění. Je tedy nepřipustno, aby oprávnění ze zajišťujícího závazkového právního vztahu uplatňoval jiný ze solidárních spoluvěřitelů z důvodu, že tomu prvému nebylo řádně a včas splněno. A v případě pasivní plurality pak svědčí věřiteli oprávnění ze zajišťujícího závazkového právního vztahu vůči kterémukoli ze solidárních spoludlužníků, jehož věřitel o splnění požádal, nesplnil-li mu tento řádně a včas.¹⁴⁷ Přitom oprávnění ze zajišťujícího závazkového právního vztahu může uplatnit jen

---

¹⁴⁶ Jako příklad lze uvést solidární závazkový právní vztah mezi dvěma spoluvěřiteli a dlužníkem, kdy oprávnění obou věřitelů jsou zajištěna ručením třetího právního subjektu. Kterýkoli ze spoluvěřitelů tak může požádat ručitele, by splnil, co měl splnit dlužník, pokud tento svou subjektivní povinnost řádně a včas nesplnil, ač ho to tento ze spoluvěřitelů požádal (však jen tento).

¹⁴⁷ Za příklad poslouží solidární závazkový právní vztah mezi věřitelem a dvěma solidárními spoludlužníky, kdy obě pohledávky jsou zajištěny smluvní pokutou. Věřitel totiž může požadovat zaplacení smluvní pokuty, nesplnil-li mu řádně a včas kterýkoliv ze solidárních spoludlužníků, kterého o splnění požádal. Avšak může zaplacení smluvní pokuty požadovat jen po tom solidárním spoludlužníkovi, kterého o splnění požádal, nikoli po tom druhém. Jiný případ, tentokrát uznání dluhu jedním ze solidárních spoludlužníků stejně posoudil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 22. srpna 2007 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 33 Odo 934/2005.

proti tomu ze solidárních spoludlužníků, kterého požádal o splnění, poněvadž věřitel realizoval zajištěné oprávnění proti tomuto solidárnímu spoludlužníku.

Jsou-li zajišťována pouze oprávnění některých ze solidárních spoluvěřitelů vůči dlužníku (v případě aktivní plurality) nebo oprávnění věřitele vůči pouze některým solidárním spoludlužníkům (v případě pasivní plurality), pak svědčí oprávnění ze zajišťovacího závazkového právního vztahu pouze tomu ze solidárních spoluvěřitelů, jehož oprávnění bylo zajištěno a kterému nebylo řádně a včas splněno, ač mu splněno býti mělo,¹⁴⁸ resp. svědčí věřiteli oprávnění ze zajišťovacího závazkového právního vztahu, pouze pokud požádal o splnění toho ze solidárních spoludlužníků, vůči němuž bylo oprávnění věřitele zajištěno, a tento solidární spoludlužník nesplnil řádně a včas.¹⁴⁹

Solidární závazkový právní vztah coby zajišťující závazkový právní vztah.

Zajišťující závazkový právní vztah může být jak jednoduchý tak i společný a není to podmíněno tím, zda zajišťovaný závazkový právní vztah je jednoduchý nebo společný. To plyne ze skutečnosti, že zajišťující závazkový právní vztah je samostatný (i když ne zcela nezávislý) na zajišťovaném závazkovém právním vztahu. Přesto může vzniknout zajišťující závazkový právní vztah coby společný závazkový právní vztah jen u některých forem zajištění oprávnění, a to u těch forem, kdy zajištění poskytují nebo

---

¹⁴⁸ Upravíme-li výše uvedený příklad solidárního závazkového právního vztahu mezi dvěma solidárními spoluvěřiteli a dlužníkem tak, že ručením bude zajištěno oprávnění pouze jednoho solidárního spoluvěřitele, pak může požádat ručitele o splnění pouze tento spoluvěřitel, jehož oprávnění bylo ručením zajištěno a jemuž dlužník řádně a včas nesplnil, ač tak učiniti měl. Požádal-li by dlužníka o splnění druhý solidární spoluvěřitel a dlužník mu řádně a včas nesplnil, nemůže tento druhý solidární spoluvěřitel žádati o splnění ručitele.

¹⁴⁹ Jako příklad poslouží výše uvedený příklad solidárního závazkového právního vztahu mezi věřitelem a dvěma solidárními spoludlužníky upravený tak, že smluvní pokutou je zajištěno oprávnění věřitele pouze vůči jednomu z nich. Věřitel tak může požadovat zaplacení smluvní pokuty pouze tehdy, nesplní-li mu řádně a včas, ač o to byl požádán, ten solidární spoludlužník, vůči němuž byla pohledávka smluvní pokutou zajištěna. Požádal-li věřitel o splnění druhého solidárního spoludlužníka a tento mu řádně a včas nesplnil, nemůže po něm žádati zaplacení smluvní pokuty (nebyla s ním sjednána, tedy toto oprávnění, které si věřitel vybral k realizaci, nebylo zajištěno). Může však v takovém případě požádat o splnění prvního solidárního spoludlužníka a, nesplní-li mu ani tento, pak může po tomto žádati i zaplacení smluvní pokuty. V tomto příkladu se též promítá zásada zakazující smlouvy v neprospěch třetího právního subjektu (zde druhého solidárního spoludlužníka), která je provedena rozlišením nakládání s celým solidárním závazkovým právním vztahem a nikoli celým.

mohou poskytnout i právní subjekty odlišné od věřitele a dlužníka, tedy u ručení, bankovní záruky a zástavního práva.¹⁵⁰

Naopak u jiných forem zajištění oprávnění je vznik zajišťujícího závazkového právního vztahu coby společného závazkového právního vztahu vyloučen, např. u uznání dluhu nebo u smluvní pokuty. Tyto formy zajištění oprávnění totiž mohou platně sjednat pouze věřitel zajišťovaného oprávnění a dlužník, jehož tíží subjektivní povinnost odpovídající zajišťovanému oprávnění. Chce-li si věřitel zajistit svá oprávnění vůči všem solidárním spoludlužníkům např. smluvní pokutou, pak si toto musí ujednat s každým solidárním spoludlužníkem; vznikne tak ovšem více zajišťujících závazkových právních vztahů mezi věřitelem a každým ze solidárních spoludlužníků a povinnost zaplatit smluvní pokutu tak neponesou všichni společně a nerozdílně, nýbrž tato bude tížiti jen toho, který řádně a včas nesplnil, ač tak učiniti měl.

Pokud vznikne zajišťující závazkový právní vztah jako společný závazkový právní vztah a je-li jeho předmět plnění dělitelné, pak je nutno určit, zda se jedná o závazkový právní vztah dílčí neb solidární. Pro toto určení se použijí též pravidla, kterých je užiti pro určení, zda společný závazkový právní vztah s dělitelným předmětem plnění je závazkovým právním vztahem dílčím neb solidárním, jež jsou uvedena v kapitole první Zvláštní části pojednávající o vzniku solidárních závazkových právních vztahů; jedná se totiž o vznik nového společného závazkového právního vztahu (buť zajišťujícího). Tak je pro určení rozhodující, zda si právní subjekty ujednaly, že se jedná o závazkový právní vztah dílčí nebo solidární. Neurčily-li si to, pak se takový společný závazkový právní vztah považuje po rozumu § 293 obch. zák. za solidární, podléhá-li úpravě podle obchodního zákoníku, resp. po rozumu § 1.874 pl. obč. zák., jsou-li na straně dlužníka podnikatelé, nebo se považuje po rozumu § 511 odst. 1 a contrario úč. obč. zák. za dílčí, nepodléhá-li úpravě podle obchodního

---

¹⁵⁰ K ručení viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.613, nebo Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.576. K bankovní záruce pak viz Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, r. v. 2009, str. 1.361, a Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 976. K zástavnímu právu pak viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník I. §§ 1 - 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.076, a Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 720.

zákoníku, resp. po rozumu § 1.871 odst. 1 pl. obč. zák.¹⁵¹ Jak ujednání, tak toto podpůrné určení může vyloučit kogentní zákonné určení, zda se jedná o závazkový právní vztah dílčí nebo solidární. S takovým kogentním zákonným určením se lze setkat u ručení společníků za subjektivní povinnosti obchodní společnosti (§§ 86 a 106 odst. 2 in principio obch. zák. a § 93 odst. 4 obch. zák. ve spojení s §§ 86 a 106 odst. 2 in principio obch. zák., resp. §§ 95 odst. 1 a 119 ve spojení s § 95 odst. 1 zák. o obch. korp.). Zajišťující závazkový právní vztah v podobě ručení společníků za subjektivní povinnosti obchodní společnosti vzniká přímo ze zákona; je-li společníků této obchodní společnosti více, pak jsou tito v zajišťujícím závazkovém právním vztahu coby ručitelé vždy v postavení solidárních spoludlužníků.¹⁵² Taktéž u zajištění oprávnění formou finanční záruky se lze setkat se zajišťujícím závazkovým právním vztahem, který bude závazkovým právním vztahem solidárním, a to potvrdí-li finanční záruku jednoho výstavce výstavce jiný, pak totiž po rozumu § 315 odst. 1 obch. zák., resp. § 2.031 odst. 1 pl. obč. zák. plyne, že obě banky, tedy jak ta, která bankovní záruku poskytla, tak ta, která ji potvrdila, jsou v postavení solidárních spoludlužníků.¹⁵³ To je jeden z rozdílů mezi jinak velmi blízkými formami zajištění, finanční zárukou a ručením. U ručení, užije-li se na něj úprava podle obchodního zákoníku, není ze zákona stanoveno postavení dvou ručitelů jako dvou solidárních spoludlužníků. Pro určení jejich postavení se musí postupovat podle § 511 odst. 1 úč. obč. zák. nebo podle § 293 obch. zák., resp. §§ 1.871 odst. 1 a 1.874 pl. obč. zák.¹⁵⁴ Konečně u zajištění oprávnění věřitele formou zástavního práva bude zajišťovací závazkový právní vztah solidárním závazkovým právním vztahem, pokud bude zástava v podílovém spoluvlastnictví nebo ve společném jmění manželů (§§ 139 odst. 1, 145 odst. 3 a 4 úč. obč. zák., §§ 713 odst. 2 a 3, 722 odst. 1, 1.127 pl. obč. zák.).

---

¹⁵¹ Na toto existují v případě zajištění oprávnění ručením rozdílné názory. Stejný názor zastává *Marta Škárová v Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol.: Občanský zákoník II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 1.614.* Jiný názor, tedy že u ručení mohou být ručitelé pouze v postavení solidárních spoludlužníků, obhajují s odkazem na klasickou úpravu právního institutu ručení *Petr Těgl a Jan Dvořák v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 1.576 a 1.577.* Lze souhlasit, že postavení ručitelů coby solidárních spoludlužníků více odpovídá klasickému pojetí právního institutu ručení, avšak nelze jít proti úpravě účinného občanského zákoníku a vyloučit jeho ustanovení § 511 odst. 1 in principio.

¹⁵² Společníci si tak nemohou ujednat, že budou coby ručitelé v postavení dílčích spoludlužníků.

¹⁵³ To, že tyto dvě banky jsou v postavení solidárních spoludlužníků, neplyne z ustanovení § 315 odst. 1 obch. zák., resp. § 2.031 odst. 1 pl. obč. zák. přímo; toto ustanovení pouze říká, že věřitel může realizovat své oprávnění vůči kterékoli z bank. Že jsou tyto dvě banky v postavení solidárních spoludlužníků, pak z tohoto ustanovení dovozuje *Ivana Štenglová v Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 978.*

¹⁵⁴ Viz *Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 972.*

§ 5.

Promlčení u solidárních závazkových právních vztahů.

Promlčení je významný institut nejen soukromého práva, ale i veřejného práva¹⁵⁵ a je jím rozuměti oprávnění dlužníka vznést námitku promlčení, čímž oprávnění věřitele pozbude nároku na plnění. Toto oprávnění dlužníkově vznést námitku promlčení vzniká uplynutím určité, zákonem předvídané doby (např. §§ 100 až 114 úč. obč. zák., §§ 387 až 408 obch. zák., § 8 zák. o poj. sml., §§ 629 až 644 pl. obč. zák.); právní skutečností vzniku oprávnění tohoto je uplynutí určité doby coby právní událost.¹⁵⁶

Smyslem právního institutu promlčení je chránit dlužníka, pokud věřitel nerealizuje své oprávnění v určité rozumné době od vzniku jeho oprávnění. Věřitel je tak nabádán, aby si svá oprávnění hlídal a včas je realizoval, čímž je naplněna zásada soukromého práva, dle které práva náleží těm, jež o ně dbají (lat. *Vigilantibus iura scripta sunt.*, doslovný překlad: práva jsou psána bdělým).

V soukromém právu se promlčují všechna majetková práva s výjimkou těch, o nichž zákon stanoví, že se nepromlčují (po rozumu § 100 odst. 2 úč. obč. zák. resp. §§ 614 a 624 pl. obč. zák. se nepromlčuje právo vlastnické a práva z vkladů na vkladních knížkách, na jiných formách vkladů a na běžných účtech, trvá-li vkladový vztah, podle platné právní úpravy se dále nepromlčuje právo na výživné, právo domáhat se rozdělení společné věci, právo na zřízení nezbytné cesty a právo na vykoupení eálného břemene, jak je uvedeno v §§ 613 a 614 pl. obč. zák.). Oprávnění ze závazkového právního vztahu se jako majetkové právo promlčuje (§ 100 odst. 2 úč. obč. zák., § 387 odst. 2 obch. zák., § 611 pl. obč. zák.), promlčení se proto týká i oprávnění, jež tvoří obsah solidárních závazkových právních vztahů.

Jelikož promlčení podléhají práva a nikoli celé právní vztahy, tak ani solidární závazkový právní vztah se nepromlčuje celý, nýbrž podléhají promlčení pouze oprávnění, jež svědčí jednotlivým právním subjektům účastným na tomto solidárním závazkovém právním vztahu.

---

¹⁵⁵ Viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 408. 1. vydání. I když ve veřejném právu je jeho obsah trochu odlišný, cíl však zůstává stejný.

¹⁵⁶ Na plynutí času je kromě promlčení navázána i prekluse, vydržení, časové omezení práv a smlčení; smlčení však účinná česká soukromoprávní úprava nezná. Viz Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 408, Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502). Praha: V. Linhart, r. v. 1937, str. 430 a násl.

Promlčení u solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou.

V případě solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou se tak promlčují všechna oprávnění věřitele vůči každému ze solidárních spoludlužníků, přičemž každé z těchto oprávnění se promlčuje samostatně a nezávisle na ostatních oprávněních.¹⁵⁷ Může tedy nastat situace, kdy se oprávnění věřitele vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků promlčí, zatímco oprávnění jeho vůči zbylým solidárním spoludlužníkům dosud promlčena nebudou. Účinky promlčení tak nastávají *in personam*, namítne-li tedy jeden ze solidárních spoludlužníků promlčení, pak pozbude nároku na plnění pouze oprávnění věřitele vůči tomuto solidárnímu spoludlužníku, nikoli pak oprávnění věřitelova vůči ostatním solidárním spoludlužníkům.¹⁵⁸

Případ, kdy oprávnění věřitelovo vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků se promlčí zatímco oprávnění jeho vůči ostatním solidárním spoludlužníkům nikoli, může nastat v důsledku stavení běhu doby potřebné k promlčení (§§ 112 a 114 úč. obč. zák., §§ 402 až 404 obch. zák., §§ 646 až 652 pl. obč. zák.) nebo v důsledku přerušení doby potřebné k promlčení (§ 110 úč. obč. zák., §§ 407 a 408 obch. zák., §§ 639 až 641 a 653 pl. obč. zák.). Stavením běhu doby potřebné k promlčení je rozuměti, že tato doba neběží pro existenci překážky, jíž zákon předvídá, přičemž po odpadnutí této překážky pokračuje tatáž doba potřebná k promlčení běžet dále.¹⁵⁹ Naopak přerušením běhu doby potřebné k promlčení je chápati, že dosavadní doba potřebná

---

¹⁵⁷ Ke stejnému závěru dochází i Petr Lavický, ač on sám tvrdí, že takový závěr je možný jen podle t. zv. teorie mnohosti, viz Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 136. Ke stejnému závěru dospěl i Jaromír Blažke, jak uvádí Petr Lavický s odkazem na Blažke, J.: Společné závazky. O nové pojetí korreality. 1. vydání. Praha: Orbis, r. v. 1953, str. 69. Mimoto je tentýž závěr zastáván v Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 418 a Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I. §§ 1 - 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 587. Tento závěr potvrdil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku vydaném dne 28. července 2004 v právní věci vedené pod spis. zn. 32 Odo 529/2003.

¹⁵⁸ Stejnou úpravu obsahuje i německý právní řád v ustanovení § 425 BGB a polský právní řád v ustanovení čl 372 Kod. cyw. Opačnou koncepci však lze také nalézt, kupř. ve francouzském právním řádu v ustanovení čl. 1.206 Cod. civ.

¹⁵⁹ Blíže ku stavení doby potřebné k promlčení viz např. Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 442 až 448, Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I. §§ 1 - 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 621 až 627, nebo Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502). Praha: V. Linhart, r. v. 1937, str. 524 až 529.

k promlčení přestává běžet, nastane-li zákonem předvídaná okolnost, a počne běžet nová doba potřebná k promlčení.¹⁶⁰

Ke stavení běhu doby potřebné k promlčení dojde buď uplatněním práva (oprávnění) u soudu nebo jiného příslušného orgánu a následným řádným pokračováním řízení (§ 112 úč. obč. zák., §§ 402 až 405 obch. zák., §§ 648 a 649 pl. obč. zák.), nebo jde-li o právo (oprávnění), jež je obsaženo v právním vztahu, jehož stranami jsou buď manželé, nebo zákonný zástupce na straně jedné a jím zastoupený právní subjekt na straně druhé (§ 114 úč. obč. zák., § 646 pl. obč. zák.). Tak může vlivem stavení doby potřebné pro promlčení nastat, že u solidárního spoludlužníka, jehož věřitel zažaloval, protože mu nesplnil dobrovolně, dosud nedošlo k promlčení, zatímco oprávnění věřitele vůči ostatním solidárním spoludlužníkům, které věřitel nežaloval, jsou již promlčena. Aby došlo ke stavení běhu doby potřebné k promlčení oprávnění věřitele vůči všem solidárním spoludlužníkům, musí věřitel uplatnit u soudu nebo jiného příslušného orgánu svá oprávnění vůči všem solidárním spoludlužníkům. Užijí-li se na daný solidární závazkový právní vztah s pasivní pluralitou ustanovení obchodního zákoníku, pak dojde ke stavení běhu doby potřebné k promlčení oprávnění věřitele vůči všem solidárním spoludlužníkům, přestože uplatní u soudu nebo jiného příslušného orgánu své oprávnění vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků (nebo proti více, ale zároveň nikoli všem), pokud ostatním solidárním spoludlužníkům oznámí, že proti jednomu (nebo několika) z nich je zahájeno a probíhá toto řízení (§ 406 odst. 1 obch. zák.).

K přerušení běhu doby potřebné k promlčení dojde zase buď přiznáním práva pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného příslušného orgánu (§ 110 odst. 1 věta první úč. obč. zák., §§ 640 a 641 pl. obč. zák.), nebo uznáním dluhu dlužníkem (§ 110 odst. 1 věta druhá úč. obč. zák., § 407 obch. zák., § 639 pl. obč. zák.). Uzná-li platně jeden ze solidárních spoludlužníků svou subjektivní povinnost vůči věřiteli, pak dojde k přerušení běhu potřebné k promlčení oprávnění věřitele vůči tomuto dlužníkovi, a počne tedy běžet nová doba potřebná k promlčení. Na běh doby potřebné k promlčení oprávnění věřitele vůči ostatním solidárním spoludlužníkům toto uznání dluhu nemá žádného vlivu. Aby došlo k přerušení doby potřebné k promlčení oprávnění věřitele vůči všem solidárním spoludlužníkům, museli by svou subjektivní povinnost vůči

---

¹⁶⁰ Blíže ku přerušení běhu doby potřebné k promlčení viz např. *Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, str. 437 až 441, Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I. §§ 1 - 459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 615 až 620, nebo Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502). Praha: V. Linhart, r. v. 1937, str. 529 až 538.*

věřiteli uznat všichni solidární spoludlužníci. Obdobně tomu bude v případě přiznání práva věřiteli pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného příslušného orgánu. Tak jako samotná existence soudního nebo jiného řízení nemá vliv na stavení běhu doby potřebné k promlčení oprávnění věřitele vůči těm ze solidárních spoludlužníků, kteří nebyli žalováni, tak nemá rovněž ani pravomocné rozhodnutí vydané v tomto řízení vliv na přerušování běhu doby potřebné k promlčení oprávnění věřitele vůči těmto ostatním solidárním spoludlužníkům. Aby došlo k přerušování běhu doby potřebné k promlčení musí věřitel uplatnit u soudu nebo jiného příslušného orgánu svá oprávnění vůči všem solidárním spoludlužníkům (zároveň tak dojde u všech těchto oprávnění věřitelových i ke stavení běhu doby potřebné k promlčení) a soud nebo jiný příslušný orgán mu musí následně všechna tato oprávnění (na totožné plnění) pravomocným rozhodnutím přiznat.

Promlčení u solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou.

U solidárního závazkového právního vztahu s aktivní pluralitou sice existuje více oprávnění na totožné plnění (z nichž každé svědčí vždy jednomu ze solidárních spoludlužníků), ale solidárním spoluvěřitelům svědčí navíc z vnitřního vztahu též oprávnění předstižná. Oprávněním předstižným je oprávnění solidárního spoluvěřitele požádat dlužníky, aby on splnil právě jemu. Je-li tento solidární spoluvěřitel první, který o splnění požádá (t. j. předstihne ostatní solidární spoludlužníky), pak má dlužník povinnost plnit právě tomuto solidárnímu spoluvěřiteli. Do té doby, tedy než je prvním ze solidárních spoluvěřitelů o plnění požádán, si však může dlužník vybrat sám, kterému ze solidárních spoluvěřitelů bude plnit (jde o dlužníkovu oprávnění předstižné).

Do okamžiku, než je jedním ze solidárních spoluvěřitelů poprvé vůči dlužníku vykonáno oprávnění předstižné, promlčují se oprávnění každého ze spoluvěřitelů, a to každé samostatně, tedy s účinky *in personam*. Po tomto okamžiku je rozhodující promlčení oprávnění toho ze solidárních spoluvěřitelů, jenž vykonal oprávnění předstižné. Dlužník je totiž od toho okamžiku povinen poskytnout plnění pouze tomuto solidárnímu spoluvěřiteli; žádný z ostatních solidárních spoluvěřitelů nemůže s úspěchem po dlužníkovi žádati, by tento plnil jemu, a to ani uplatněním svého oprávnění u soudu nebo jiného příslušného orgánu. Vykonáním oprávnění předstižného tak došlo k soustředění nároku na splnění do oprávnění toho ze solidárních spoluvěřitelů, jenž toto oprávnění předstižné vykonal. Oprávnění

ostatních solidárních spoluvěřitelů tak nároky na splnění pozbyly a nemůže být u těchto oprávnění promlčení dále uvažováno. Oprávnění toho ze solidárních spoluvěřitelů, jenž vykonal oprávnění předstižné, se pak nadále promlčuje s účinky *in personam*, což plyne z toho, že stavět nebo přerušit běh doby potřebné k promlčení může pouze tento solidární spoluvěřitel (např. podáním žaloby) nebo dlužník vůči tomuto věřiteli (např. uznání své subjektivní povinnosti); ovlivnit běh této doby však nemohou ostatní ze solidárních spoluvěřitelů.¹⁶¹

Promlčení a vnitřní vztah.

Solidární závazkový právní vztah není tvořen pouze oprávněními věřitele (resp. solidárních spoluvěřitelů) a jim odpovídajícími subjektivními povinnostmi solidárních spoludlužníků (resp. dlužníka), nýbrž je tvořen i oprávněními a subjektivními povinnostmi mezi jednotlivými korey (ať solidárními spoluvěřiteli nebo solidárními spoludlužníky) v rámci vnitřního vztahu. Taktéž promlčení nelze omezit pouze na oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti mezi právními subjekty na straně věřitele a právními subjekty na straně dlužníka.

Obsah vnitřního vztahu je tvořen notifikační povinností, oprávněními postižnými (které jsou oprávnění předběžného postihu (pouze u pasivní plurality) a oprávnění následného postihu) a oprávněními předstižnými, která však jsou zase pouze u aktivní plurality. Je nutno důsledně odlišiti tato oprávnění od oprávnění věřitele vůči každému ze solidárních spoludlužníků, resp. každého ze solidárních spoluvěřitelů vůči dlužníkovi. Promlčí-li se totiž oprávnění věřitele vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků, neznamená to, že se zároveň promlčela i oprávnění ostatních koreů vůči němu z vnitřního vztahu; některá totiž vznikají později než oprávnění věřitele vůči solidárním spoludlužníkům, které vzniká se vznikem solidárního závazkového právního vztahu, např. oprávnění předběžného postihu vzniká, až je solidární spoludlužník věřitelem požádán o splnění, a oprávnění následného postihu vzniká, až tento solidární spoludlužník splní věřiteli víc, než splnit měl.

Závěrem, že promlčení podléhají jednotlivá oprávnění věřitele vůči solidárním spoludlužníkům (v případě pasivní plurality) nebo jednotlivá oprávnění solidárních spoluvěřitelů vůči dlužníkovi (v případě aktivní plurality) samostaně a na ostatních oprávněních nezávisle (*in personam*), se připustila možnost, kdy jedno oprávnění se

---

¹⁶¹ Stejného názoru je i *Petr Lavický v Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 137 a 138.

promlčí, zatímco jiné nikoli. V případě solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou to má ten faktický následek, že se věřiteli zmenší okruh solidárních spoludlužníků, vůči nimž se může úspěšně domáhat, by mu splnili. Toto nerovné postavení jednotlivých korreů je však vyváženo právě vnitřním vztahem mezi nimi. Požádá-li tak věřitel o splnění jednoho ze solidárních spoludlužníků, protože pouze vůči němu se dosud oprávnění nepromlčelo a protože se věřitel chtěl vyhnout namítnutí promlčení jiným ze solidárních spoludlužníků, pak tento solidární spoludlužník má subjektivní povinnost věřiteli splnit. Splněním mu však vzniká i oprávnění následného postihu, protože plnil i za ty solidární spoludlužníky, vůči nimž bylo oprávnění věřitele již promlčeno, a to právě vůči těmto solidárním spoludlužníkům, za něž plnil. Nelze opomenouti ani oprávnění předběžného postihu, které tomuto solidárnímu spoludlužníkovi vzniká, jakmile byl věřitelem o splnění své subjektivní povinnosti požádán. Tento solidární spoludlužník je tak oprávněn vyzvat ostatní solidární spoludlužníky, aby splnili věřiteli svůj díl podle vnitřního vztahu nebo aby uplatnili své námitky, přičemž tito ostatní solidární spoludlužníci jsou nabádáni, aby splnili svůj díl věřiteli dobrovolně, ač je oprávnění věřitelovo vůči nim promlčené, jinak je bude tížit subjektivní povinnost splnit svůj díl v rámci následného postihu, který uplatní ten solidární spoludlužník, který je o dobrovolné splnění prve požádal v rámci předběžného postihu.

Obdobně vyvažuje vnitřní vztah postavení solidárních spoluvěřitelů v solidárním závazkovém právním vztahu s aktivní pluralitou. I v tomto případě se totiž promlčuje oprávnění každého ze solidárních spoluvěřitelů samostatně a na ostatních oprávněních nezávisle (*in personam*); navíc oprávnění ostatních solidárních spoluvěřitelů ztrácí nárok na splnění, uplatní-li jeden z nich vůči dlužníkovi oprávnění předstihu. Vykoná-li jeden ze solidárních spoluvěřitelů oprávnění předstihu, pak je dlužník povinen plnit pouze tomuto solidárnímu spoluvěřiteli. Avšak, obdrží-li tento solidární spoluvěřitel plnění od dlužníka, mohou po něm uplatněním oprávnění následného postihu požadovati ostatní solidární spoluvěřitelé, by jim splnil díl, který na ně připadá podle vnitřního vztahu.

Následky promlčení.

Bylo řečeno, že uplynutím zákonem předvídané doby vzniká dlužníkovi oprávnění vznést námitku promlčení, požádal-li by jej věřitel o splnění. Vznesením této námitky pozbývá věřitelovo oprávnění nároku. Avšak samotné oprávnění věřitelovo a jemu

odpovídající subjektivní povinnost dlužníková trvají nadále, tedy trvá nadále i závazkový právní vztah, jehož obsahu je promlčené oprávnění součástí. Bylo by tedy mylné domnívati se, že promlčením oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníková zanikají; případy, kdy uběhnutím určité ať zákonem neb smluvním ujednáním předvídané doby oprávnění věřitele a jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníková zanikne, jsou zvané prekluse a v závazkovém právu se jedná o jeden ze způsobů zániku závazkového právního vztahu.

Knihá druhá. Procesní právo.

Solidární závazkový právní vztah je institutem práva hmotného. Slouží tak přímo k právní regulaci chování právních subjektů. Tato regulace spočívá ve vymezení, z jakých právních důvodů solidární závazkový právní vztah vzniká, jaké je hmotněprávní postavení jednotlivých právních subjektů v něm (t. j. jaká oprávnění a jaké subjektivní povinnosti a vůči komu jim vznikají), jak mohou právní subjekty se svým hmotněprávním postavením nakládat (a tím přivodit změnu nebo zánik solidárního závazkového právního vztahu).

Procesní právo je nezbytným protějškem práva hmotného. Lze říci, že právo procesní je doplňkem práva procesního. Zatímco právo hmotné obsahuje pravidla chování právních subjektů, pak právo procesní upravuje postup pro jejich ochranu a realizaci v případě, kdy některý právní subjekt nedodržel některé z těchto pravidel chování dobrovolně.¹⁶² Z toho důvodu právo procesní navazuje na právo hmotné, což znamená, že institutům práva hmotného musí odpovídat instituty práva procesního.

§ 1.

Společenství v rozepři.

Solidární závazkový právní vztah, coby jeden z možných typů společných závazkových právních vztahů, řeší hmotněprávní postavení jednotlivých právních subjektů při mnohosti právních subjektů, tedy případy, kdy alespoň na jedné ze stran závazkového právního vztahu je více právních subjektů. Tomu v právu procesním odpovídá institut společenství v rozepři (též společenství účastníků), který řeší procesněprávní postavení účastníků řízení při jejich mnohosti, tedy v případech, kdy je alespoň na jedné straně rozepře více účastníků. Platná úprava společenství v rozepři je obsažena v § 91 obč. soud. řádu.

Procesněprávní pojem “účastník řízení” nelze směřovat s hmotněprávním pojmem “právní subjekt účastný na závazkovém právním vztahu”. Druhý uvedený pojem vyjadřuje účast právního subjektu na hmotněprávním vztahu (zde pak na

---

¹⁶² K vymezení práva hmotného a jejich vzájemnému odlišení viz např. Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 28 a 29, Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A.: Teorie práva. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, r. v. 2004, str. 104 a 105, nebo Gerloch, A.: Teorie práva. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, r. v. 2009, str. 117 a 118.

závazkovém právním vztahu), přičemž tato účast vzniká základě některého z hmotněprávních důvodů (v závazkovém právu též zvaným zavazovací důvod). Prve uvedený pojem pak vyjadřuje účast právního subjektu na procesněprávním vztahu, který vzniká okamžikem zahájení řízení. Účastník řízení je jedním ze subjektů tohoto procesněprávního vztahu;¹⁶³ kdo je účastníkem řízení pak stanoví platná právní úprava, tak jsou účastníky nalézacího řízení sporného po rozumu § 90 obč. soud. řádu žalobce a žalovaný, účastníky nalézacího řízení nesporného pak po rozumu § 94 odst. 1 a 2 obč. soud. řádu pak buď navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být rozhodováno, nebo navrhovatel a ti, jež za účastníky prohlásí zákon (např. §§ 73, 175b, 175h, 180a odst. 1, 181, 185, 185b, 185k, 193a odst. 1, 194 odst. 2, 200c odst. 1, 200f odst. 2, 200h odst. 3, 200k odst. 2, 200p odst. 2, 200ua odst. 3, 200x odst. 2 a 200y odst. 2 obč. soud. řádu), účastníky exekučního řízení oprávněný a povinný (za splnění zákonných podmínek i manžel povinného) po rozumu § 255 obč. soud. řádu a § 36 ex. řádu, účastníky insolvenčního řízení dlužník a věřitelé, kteří uplatňují své právo vůči dlužníku po rozumu § 14 odst. 1 ins. zák. a účastníky jednotlivých zajišťovacích řízení pak právní subjekty, jež jsou uvedeny v §§ 74 odst. 2 a 78c odst. 2 obč. soud. řádu. Je tak vidět, že účastníkem řízení nemusí být vždy ten právní subjekt, jenž je účasten na hmotněprávním vztahu, o jehož obsahu, tedy oprávněních a jim odpovídajícím subjektivních povinnostech, bude v tomto řízení rozhodováno. Pokud účastník řízení je zároveň účasten na hmotněprávním vztahu, o jehož obsahu bude v tomto řízení rozhodováno, pak se jedná o věcnou legitimaci (věcnou proto, že tato vychází z práva hmotného). Není-li pak účastník řízení zároveň účasten na hmotněprávním vztahu, o jehož obsahu bude v tomto řízení rozhodováno, pak může být buď legitimován procesně (tato vychází z práva procesního), nebo nebude legitimován vůbec. Na okraj sluší se dodat, že právě legitimace určuje výsledek řízení. Procesní právo totiž zajišťuje ochranu a realizaci subjektivních práv a subjektivních povinností hmotného práva, nemůže tak být ani poskytnuta procesněprávní ochrana někomu, jemuž subjektivní právo nesvědčí (t. j. není legitimován) ani realizována subjektivní povinnost vůči někomu, jehož tato subjektivní povinnost netíží.¹⁶⁴

Shora bylo řečeno, že je-li na jedné straně rozepře více účastníků řízení, tvoří tito účastníci společenství. Podle toho, jaké společenství účastníci řízení tvoří, pak mají

---

¹⁶³ Subjekty řízení jsou jeden nebo více účastníků řízení a soud. Viz *Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2011, str. 85.

¹⁶⁴ Blíže ku legitimaci v právu procesním viz *Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2011, str. 137 a 138 (věcná legitimace) a 139 (procesní legitimace).

účastníci tito procesněprávní postavení mezi sebou i vůči ostatním procesněprávním subjektům na procesněprávním vztahu účastným. Rozlišují se totiž několikerá společenství v rozepři.

V nalézacím řízení sporném se rozlišuje aktivní společenství v rozepři, jímž je označováno společenství na straně žalující, a pasivní společenství v rozepři, jak je zase zváno společenství v rozepři na straně žalované.

Jiné dělení, však pro společné závazkové právní vztahy nejdůležitější, je dělení na samostatné společenství v rozepři a nerozlučné společenství v rozepři. Prve uvedené samostatné společenství v rozepři je vymeziti jako společenství účastníků řízení v rozepři, v němž má každý účastník svá vlastní procesní práva a procesní povinnosti, které vykonává nezávisle na ostatních účastnících řízení, se kterými tvoří ono společenství v rozepři; neboli, jak je uvedeno v § 91 odst. 1 obč. soud. řádu, je to takové společenství v rozepři, kdy každý z účastníků řízení, který ono společenství v rozepři tvoří, jedná sám za sebe. Druhé uvedené nerozlučné společenství v rozepři je pak chápati jako společenství, v němž mají účastníci řízení toto společenství v rozepři tvořící taková společná práva a povinnosti, že se rozhodnutí o nich musí vztahovat na všechny tyto účastníky řízení. Jedná-li tedy (procesněprávně) účastník řízení tvořící nerozlučné společenství v rozepři, pak procesněprávně jedná za celé toto společenství v rozepři.¹⁶⁵ Nerozlučné společenství v rozepři je v českém právním řádu upraveno v § 91 odst. 2 obč. soud. řádu. Přestože pro nerozlučné společenství v rozepři platí, že procesněprávní jednání jednoho účastníka řízení toto společenství v rozepři tvořícího je chápati jako jednání celého tohoto společenství v rozepři, vyjmenovává český právní řád v § 91 odst. 2 in fine obč. soud. řádu některá procesněprávní jednání, jež aby byla platně učiněna, musí být učiněna všemi účastníky řízení nerozlučné společenství v rozepři tvořící. Co již ovšem platná právní úprava společenství v rozepři tohoto neobsahuje je, kterak postupovati, učiní-li účastníci řízení tvořící nerozlučné společenství v rozepři právní jednání navzájem si odporující; nabízí se řešení, že po uvážení všech okolností řízení je za platně učiněné považovati to

---

¹⁶⁵ Shodná neb obdobná vymezení lze nalézt v *Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2011, str. 147 a 147, *David, L., Ištvanek, F., Javůrková, N., Kasíková, M., Lavický, P. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 417 až 423, a *Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. §§ 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 589 až 592.

procesněprávní jednání, jež může účastníkům řízení tvořící nerozlučné společenství v rozepři nejspíše přinést prospěch.¹⁶⁶

Shora bylo řečeno, že společenství v rozepři je institut procesního práva, který odpovídá společným závazkovým právním vztahům práva hmotného. Nutno tak přiřadit, ke kterému typu společenství v rozepři náleží který typ společného závazkového právního vztahu. Nerozlučné společenství v rozepři vznikne pouze, bude-li žalováno ze závazkového právního vztahu s plněním nerozlučným. Tomu je tak proto, že pouze plnění závazkového právního vztahu s nerozlučným plněním je nedělitelné a musí jej proto poskytnout v součinnosti všichni spoludlužníci (v případě pasivní plurality) neb jej musí přijmout všichni spoluvěřitelé, a to opět v součinnosti (v případě aktivní plurality); tedy slovy práva procesního, mohou-li být splněny subjektivní povinnosti součinností všech spoludlužníků, resp. mohou-li být splněna oprávnění součinností všech spoluvěřitelů, pak i rozhodnutí týkající se těchto hmotněprávních subjektivních povinností a oprávnění se musí týkat všech spoludlužníků, resp. spoluvěřitelů.

Samostatné společenství v rozepři pak vznikne, je-li žalováno z kteréhokoli z ostatních typů společných závazkových právních vztahů, tedy ze závazkového právního vztahu dílčího, závazkového právního vztahu solidárního i závazkového právního vztahu s plněním solidárně nedílným. Je-li žalováno ze závazkového právního vztahu dílčího, pak není žádných pochyb o tom, že žalovaní neb žalující korreové (dílní spoludlužníci neb dílní spoluvěřitelé) budou tvořit samostatné společenství v rozepři; je tomu tak proto, že každý z korreů je povinen splnit jen takový díl, jež na něj připadá, a není ani oprávněn ani povinen plnit i díl, jež připadá na jiného z korreů (v případě pasivní plurality) nebo je oprávněn požadovati, by mu bylo splněno jen tolik, kolik na něj připadá, a není ani oprávněn ani povinen požadovat neb přijmout tu část plnění, jež připadá na jiného z korreů. Je-li žalováno ze závazkového právního vztahu solidárního, pak žalovaní neb žalující korreové (solidární spoludlužníci neb solidární spoluvěřitelé) tvoří také samostatné společenství v rozepři, a to proto, že ač má býti plněno jen jedno, má subjektivní povinnost splnit, resp. oprávnění splnění požadovati každý z korreů.¹⁶⁷ Ze stejného

---

¹⁶⁶ Viz *Drápal, L., Bureš, J. a kol.*: Občanský soudní řád I. §§ 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 591, a ve stručnější podobě též *David, L., Ištvanek, F., Javůrková, N., Kasíková, M., Lavický, P. a kol.*: Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 422 a 423.

¹⁶⁷ Že žalující neb žalovaní korreové účastní na závazkovém právním vztahu solidárním tvoří samostatné společenství v rozepři, uzavřel i Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 12. června 2001 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 29 Cdo 2934/2000.

důvodu tvoří samostatné společenství v rozepři i žalující neb žalovaní korreové, je-li žalováno ze závazkového právního vztahu s plněním solidárně nedílným. Ač by se mohlo zdát, že je-li žalováno ze závazkového právního vztahu s plněním solidárně nedílným, což je jeden z typů nedílných závazkových právních vztahů, pak oni korreové musí tvořit nerozlučné společenství v rozepři, tak tomu tak není, a tito korreové tvoří samostatné společenství v rozepři, a to proto, že každý z korreů má subjektivní povinnost splnit, resp. oprávnění splnění povinnosti požadovati (což je rozdíl právě od závazkových právních vztahů s plněním nerozlučným, u nichž se vyžaduje součinnost všech korreů (lhostejno zda spoluvěřitelů nebo spoludlužníků), by bylo splněno. Na závěr se sluší poznamenati, že samostatné společenství v rozepři může vzniknouti i, je-li žalováno z jednoduchých závazkových právních vztahů, např. spojením právních věcí po rozumu § 112 odst. 1 obč. soud. řádu.

Je-li žalováno ze solidárního závazkového právního vztahu (obecně, tedy jak závazkového právního vztahu solidárního tak závazkového právního vztahu s plněním solidárně nedílným), pak žalovaní neb žalující korreové (solidární spoluvěřitelé neb solidární spoludlužníci) tvoří vždy samostatné společenství v rozepři. Jelikož každý účastník řízení tvořící samostatné společenství v rozepři má svá vlastní procesní práva a své vlastní procesní povinnosti, tedy, že vystupuje vůči ostatním procesněprávním subjektům samostatně, pak může být procesním právem poskytnuta ochrana určitému právu nebo zajištěna jeho realizace, i když nejsou účastníky řízení všechny právní subjekty, které, pokud by účastníky tohoto řízení byly, by tvořily s některým, který účastníkem tohoto řízení je, samostatné společenství v rozepři, protože je dána věcná legitimace (u nerozlučného společenství v rozepři jsou naopak věcně legitimováni pouze všichni účastníci řízení, kteří toto společenství tvoří, dohromady; nebyl-li by i jeden z nich účasten na řízení, pak by pro nedostatek věcné legitimace nemohla být procesním právem poskytnuta požadovaná ochrana určitému právu, resp. zajištěna jeho realizace). Tak opět procesní právo sleduje hmotné právo, a proto může kupř. věřitel jak požadovat splnění subjektivní povinnosti jak po jednom solidárním dlužníkovi tak i po všech (dosud hmotněprávní rovina) tak i žalovat jak pouze jednoho solidárního spoludlužníka tak i všechny (již procesněprávní rovina).¹⁶⁸

---

¹⁶⁸ Že žalující neb žalovaní korreové účastní na závazkovém právním vztahu solidárním tvoří samostatné společenství v rozepři, tvrdí i *Petr Lavický*, viz *Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 139. Stejně se vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku vydaném dne 28. července 2004 v právní věci vedené pod spis. zn. 32 Odo 529/2003; nutno dodat, že svůj závěr soud v rozhodnutí tomto pěkně odůvodnil.

Závěr, že solidární spoludlužníci neb solidární spoluvěřitelé žalující nebo jsouce žalováni tvoří samostatné společenství v rozepři, není nikterak v rozporu s tím, že solidární závazkový právní vztah je jeden závazkový právní vztah.¹⁶⁹ To proto, že procesní právo poskytuje ochranu určitému právu, resp. oprávnění a zajišťuje jeho realizaci, nebylo-li realizováno dobrovolně, nikoli pak celému právnímu vztahu (to pouze zprostředkovaně skrze poskytnutí ochrany právu, jež tvoří jeho obsah, resp. zajištění jeho realizace), což lze také vyjádřit tak, že právní subjekty žalují, protože jim svědčí právo (t. j. jsou aktivně legitimovány ku žalobě), nikoli protože jsou účastny na právním vztahu.

§ 2.

Vedlejší intervence.

Vedlejší intervencí je rozuměti vstup právního subjektu do probíhajícího řízení, na jehož výsledku má tento právní subjekt právní zájem. Tento právní subjekt (vedlejší intervenient, též vedlejší účastník) pak v řízení, do něhož vstoupil, nabývá vlastní procesněprávní postavení, jež je nezávislé na procesněprávním postavení všech ostatních účastníků řízení, tedy i toho účastníka řízení, na jehož stranu rozepře vstoupil; procesněprávně tedy jedná svým jménem. Tento právní subjekt nabývá vedlejší intervencí téměř stejného procesněprávního postavení v řízení jako ten účastník řízení, na jehož stranu rozepře vstoupil. Téměř stejného postavení proto, že vedlejší intervenient může v řízení činiti všechna procesněprávně jednání s výjimkou těch, jež znamenají disposici s řízením samotným. Jelikož vedlejší intervenient nabývá téměř stejného postavení jako účastník řízení, na jehož stranu rozepře vstoupil, pak i soud musí na tohoto vedlejšího intervenienta pohlížet téměř jako na účastníka řízení; téměř pak proto, že s ním jedná jako s účastníkem řízení s výjimkou, že mu při rozhodování ve věci nemůže ani přiznat žádná práva ani uložit žádné povinnosti.¹⁷⁰ Platná právní úprava vedlejší intervence je obsažena v § 93 obč. soud. řádu.

---

¹⁶⁹ Naopak, *Petr Lavický* toto užívá pro podporu t. zv. teorie mnohosti, viz *Lavický, P.:* Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004 str. 21 a 22.

¹⁷⁰ Blíže ku vedlejší intervenci viz *Winterová, A. a kol.:* Civilní právo procesní. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2011, str. 148 a 149, *Drápal, L., Bureš, J. a kol.:* Občanský soudní řád I. §§ 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, str. 604 až 609, nebo *David, L., Ištvanek, F., Javůrková, N., Kasíková, M., Lavický, P. a kol.:* Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 435 až 445.

V předchozí kapitole bylo řečeno, že solidární spoludlužníci neb solidární spoluvěřitelé žalující nebo jsouce žalováni tvoří samostatné společenství v rozepři. Avšak také bylo řečeno, že tvoří-li samostatné společenství v rozepři, pak může žalovat nebo být žalován i jen jeden z nich a je přitom dána věcná legitimace. Tak žaluje-li nebo je-li žalován jen jeden ze solidárních spoludlužníků, resp. solidárních spoluvěřitelů, může se státi, že jiný neb dokonce všichni zbývající solidární spoludlužníci, resp. solidární spoluvěřitelé, budou chtít být účastni na tomto řízení. Tak mohou do rozepře přistoupit po rozumu § 92 odst. 1 obč. soud. řádu, avšak k tomu je třeba souhlasu žalobce. Ovšem nabízí se jim i možnost vedlejší intervence podle § 93 obč. soud. řádu. K tomu nepotřebují souhlasu žádného ze stávajících účastníků řízení, pouze může soud rozhodnout, zda je jako vedlejší intervenienty do přízení připustí, pokud to některý ze stávajících účastníků řízení připustí. Vedlejším intervenientem může být pouze takový právní subjekt, jenž má na výsledku řízení právní zájem. Žaluje-li neb je-li žalován jeden ze solidárních spoludlužníků, resp. solidárních spoluvěřitelů, pak ostatní korreové budou mít na výsledku řízení tohoto právní zájem vždy. Tak například žaluje-li věřitel jednoho solidárního spoludlužníka, pak druhý solidární spoludlužník bude mít právní zájem na výsledku řízení a jako vedlejší intervenient může procesněprávně jednat tak, aby rozhodnuto o věci samé bylo ve prospěch prvního solidárního spoludlužníka, neboť, ač sice není předmětem řízení tohoto jeho subjektivní povinnost a jí odpovídající oprávnění věřitelovo, bude mít rozhodnutí v neprospěch prvního solidárního spoludlužníka důsledky i pro druhého solidárního dlužníka. Jemu samému pak totiž vznikne subjektivní povinnost vůči prvnímu solidárnímu spoludlužníkovi z následného postihu.¹⁷¹ Vedlejší intervenci jednoho ze solidárních spoluvěřitelů není překážkou ani vykonané oprávnění předstihu žalujícím solidárním spoluvěřitelem (doručením žaloby dlužníkovi vykonal žalující solidární spoluvěřitel své oprávnění ku předstihu), neboť, jak shodně tvrdí i *Petr Lavický*, vedlejší intervenient se nedomáhá procesněprávní ochrany nebo zajištění realizace svých práv nýbrž práv účastníka řízení, na jehož stranu rozepře vedlejší intervencí vstoupil, tedy žalujícího solidárního spoluvěřitele¹⁷² (zvláště pak bude mít právní zájem na výsledku řízení, vznikne-li mu oprávnění ku následnému postihu vůči žalujícímu solidárnímu spoluvěřiteli, by mu tento nahradil podíl na

---

¹⁷¹ Stejného názoru je i *Petr Lavický*, viz *Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 141.

¹⁷² Stejný názor zastává i *Petr Lavický*, viz *Lavický, P.: Solidární závazky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, str. 141.

obdrženém plnění, který intervenujícímu solidárnímu spoluvěřiteli náleží podle vnitřního vztahu). Naopak bude vykonané oprávnění předstihu žalujícím solidárním spoluvěřitelem překážkou, by jiný solidární spoluvěřitel přistoupil ku rozepři po rozumu § 92 odst. 1 obč. soud. řádu.

§ 3.

Vyjádření solidarity korreů ve výroku soudním.

Ač bylo shora řečeno, že procesní právo je nezbytným protějškem práva hmotného a že právo procesní navazuje na právo hmotné v tom smyslu, že právo procesní upravuje postup pro ochranu práva hmotného a pro jeho realizaci, nelze právo procesní s právem hmotným směřovati. Zatímco právem hmotným jsou upraveny hmotněprávní vztahy, v právu procesním je obsažena úprava procesněprávních vztahů a až na výjimky v podobě konstitutivních rozhodnutí soudních nemají právní instituty práva procesního přímé důsledky pro právo hmotné (t. j. že by samy o sobě daly vzniknouti hmotněprávnímu vztahu, jej změnilo neb zrušily). Ona výše zmiňovaná ochrana a zajištění realizace hmotného práva právem procesním děje se nepřímými důsledky procesněprávních institutů; tedy např. splněním procesněprávní povinnosti dojde současně ke splnění hmotněprávní povinnosti.¹⁷³ Lze tak shrnouti, že ona ochrana hmotného práva děje se tak, že právním subjektům jsou uloženy takové procesněprávní povinnosti a jim odpovídající procesní práva, jež odpovídají hmotněprávním subjektivním povinnostem a oprávněním, jež mezi těmito právními subjekty vzájemně existují, a že ono zajištění realizace hmotného práva děje se realizací jemu odpovídajících procesněprávních povinností (budou-li pominuty doložky vykonatelnosti).

Pro solidární závazkový právní vztah plyne z právě řečeného to, že ten právní subjekt, jenž se žalobou domáhá ochrany svých oprávnění vůči solidárním spoludlužníkům, musí dbáti toho, aby soudu navrhl takové znění výroku soudního rozhodnutí (petitu), které bude přesně odpovídat jeho hmotněprávnímu oprávnění. Neučiní-li tak, nebude jeho procesněprávní postavení vůči oněm solidárním spoludlužníkům odpovídat jeho hmotněprávnímu postavení vůči nim. Aby si tento právní subjekt zajistil takové procesněprávní postavení v procesněprávním vztahu, jež

---

¹⁷³ Tak kupř. uloží-li soud svým rozhodnutím jednomu účastníkovi povinnost zaplatit určitou peněžní sumu jinému účastníkovi, protože ten prve zmíněný tuto peněžní sumu druhému zmíněnému dlužil podle mezi nimi uzavřené kupní smlouvy, pak tato povinnost je jistě procesněprávní. Pokud ji však ten prve zmíněný splní, pak současně splní i svou hmotněprávní subjektivní povinnost, jež mu plynula z oné kupní smlouvy.

odpovídá jeho hmotněprávnímu postavení v solidárním závazkovém právním vztahu, pak musí za prvé pamatovati, by se žalobou domáhal ochrany svých oprávnění vůči všem solidárním spoludlužníkům, a za druhé musí pamatovati, by výrok soudního rozhodnutí ukládal těmto solidárním spoludlužníkům povinnost splnit procesněprávní povinnost společně a nerozdílně.

K prvnímu požadavku lze sice říci, že věřitel má právo žalovat i jen jednoho ze solidárních spoludlužníků, by mu splnil, což vyplývá z toho, že věřitel se sám rozhodl žádat procesněprávní ochranu pouze jeho oprávnění vůči tomuto jednomu solidárnímu spoludlužníkovi, avšak nesplní-li tento solidární spoludlužník ani jemu uloženou procesněprávní povinnost, pak se může věřitel domáhat zajištění realizace jeho oprávnění pouze vůči tomuto solidárnímu spoludlužníkovi, protože zajistit realizaci svého oprávnění může pouze realizací svého procesního práva a to mu svědčí pouze vůči tomu jednomu solidárnímu spoludlužníkovi, jehož žaloval (jsou pominuty doložky vykonatelnosti). Tím si věřitel zúžil své právní postavení, protože ač podle hmotného práva může požadovati splnění po kterémkoli ze solidárních spoludlužníků, tak podle procesního práva může žádati realizaci jeho procesního práva jen po těch solidárních spoludlužnících, které tíží tomuto procesnímu právu odpovídající procesněprávní povinnost (a žaloval-li jen jednoho, pak může žádati realizaci jen vůči tomu jednomu, pokud soud jeho žalobě vyhověl).

Bude-li pak věřitel žalovati všechny solidární spoludlužníky, aby si nezhoršil své procesněprávní postavení vůči nim oproti jeho hmotněprávnímu postavení vůči nim, pak musí pamatovati, aby navrhl soudu takový výrok rozhodnutí, kterým bude těmto solidárním spoludlužníkům uložena procesněprávní povinnost, jež musí oni splnit společně a nerozdílně; neboli aby žalovaní byli podle výroku soudního rozhodnutí i v procesněprávním vztahu v postavení solidárních povinných. Neučiní-li tak, pak budou všichni žalovaní v tomto procesněprávním vztahu v postavení dílčích povinných, t. j. každého žalovaného bude tížit (vyhoví-li soud žalobě) procesněprávní povinnost splnit pouze určitý podíl z celého plnění, přičemž podíly všech budou stejné (§ 261a odst. 3 obč. soud. řádu, § 40 odst. 3 ex. řádu). Tak opět nebude procesněprávní postavení věřitelovo odpovídat jeho hmotněprávnímu postavení, protože podle hmotného práva může po kterémkoli ze solidárních spoludlužníků žádati až celé plnění, pak podle procesního práva je každý z dílčích povinných

povinen splnit pouze určitý podíl a pouze realizaci takových povinností může věřitel žádati.¹⁷⁴

---

¹⁷⁴ Tomuto se mnohokrát věnoval i Nejvyšší soud, především ve svém rozhodnutí 24. února 2005 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 20 Cdo 426/2004, nebo ve svém rozhodnutí ze dne 22. června 2005 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 20 Cdo 1587/2004. Nejvyšší soud v prve uvedeném rozhodnutí přebírá právní názor Vrchního soudu v Praze, který tento vyslovil ve svém rozhodnutí ze dne 29. dubna 1994 vydaném v právní věci vedené pod spis. zn. 7 Cdo 150/93, aby příkladmo ukázal, jak má být ve výroku rozhodnutí soudního solidarita mezi korrey vyjádřena: *“...muselo by být ve výroku vysloveno, že žalovaní jsou povinni ho (dluh, pozn. aut.) splnit společně a nerozdílně nebo že jsou povinni dluh zaplatit s tím, že v plnění jednoho z nich zaniká povinnost ostatních.”*

Závěr.

V závazkovém právu jsou rozlišovány jednoduché závazkové právní vztahy a společné závazkové právní vztahy; jednoduchými závazkovými právními vztahy jsou zvány ty, jež mají na straně věřitele jakož i na straně dlužníka vždy právě po jednom právním subjektu, kdežto společnými závazkovými právními vztahy je pak rozuměti ty závazkové právní vztahy, jež mají buď na straně věřitele, t. zv. aktivní pluralita, nebo na straně dlužníka, t. zv. pasivní pluralita, (nebo jak na straně věřitele tak i na straně dlužníka) více než jeden právní subjekt. Společných závazkových právních vztahů je však více typů odlišujících se navzájem podle právního postavení právních subjektů na společném právním vztahu účastných, neboli jaká oprávnění a jaké subjektivní povinnosti má každý právní subjekt účastněný na společném závazkovém právním vztahu vůči ostatním. Těmito typy společných závazkových právních vztahů jsou společný závazkový právní vztah dílčí (lat. *obligatio pro parte*), závazkový právní vztah solidární (lat. *obligatio in solidum*), které jsou zvány společné závazkové právní vztahy dílné (lat. *obligationes dividuae*), jelikož jejich plnění je dělitelné, a závazkový právní vztah s plněním nerozlučným a závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným, které jsou zase zvány závazkové právní vztahy nedílné (lat. *obligationes individuae*), protože jejich plnění je nedělitelné.

Závazkový právní vztah solidární a závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným lze pak souhrně označiti za solidární závazkový právní vztah; jediný rozdíl mezi nimi je právě, zda jeho plnění je dělitelné nebo nikoli. Solidárním závazkovým právním vztahem je rozuměti takový společný závazkový právní vztah, v němž každý ze spoludlužníků je povinen splnit v celé výši, avšak všichni spoludlužníci dohromady jsou povinni splnit jen jednou (v případě pasivní plurality) neb každý ze spoluvěřitelů je oprávněn požadovat po dlužníkovi, by mu plnil v celé výši, avšak dlužník je povinen plnit jen jednou (v případě aktivní plurality).

Institut solidárního závazkového právního vztahu je právu soukromému institutem tradičním a ustáleným. Přesto počal *Friedrich Ludwig Keller* a po něm i *Georg Julius Ribbentrop* rozlišovati závazkové právní vztahy korreální a závazkové právní vztahy pouze solidární. Toto rozlišování však též čelilo kritice některých civilistů jako kupř. *Heinricha Dernburga* nebo *Julia Bindera*, kteří dělení tomuto vyčítali, že se zakládá na chybném směšování práva procesního s právem hmotným, což nakonec vedlo k uznání, že rozlišování toto je postaveno na chybné úvaze, a k

opuštění tohoto rozlišení. Ač bylo toto rozlišení opuštěno, zanechalo svůj vliv na pozdější odborné teoretické pohledy na právní institut solidárního závazkového právního vztahu; konkrétně pak nemůže odborná civilistika od opuštění onoho shora uvedeného rozlišení nalézt shodnou odpověď na otázku, zda je solidární závazkový právní vztah jedním závazkovým právním vztahem (což odpovídá závazkovému právnímu vztahu korreálnímu), nebo zda je solidární závazkový právní vztah tvořen několika závazkovými právními vztahy mezi každým právním subjektem na straně věřitele a mezi každým právním subjektem na straně dlužníka (což odpovídá zase závazkovému právnímu vztahu pouze solidárnímu).

V této práci je zastáván názor prve uvedený, tedy že solidární závazkový právní vztah je jeden závazkový právní vztah. Obecně jakýkoli závazkový právní vztah je totiž vymeziti jako soubor oprávnění a subjektivních povinností mezi věřitelem a dlužníkem. V jediném závazkovém právním vztahu tak může existovat více oprávnění a subjektivních povinností; ty pak mohou existovat mezi tímž věřitelem a tímž dlužníkem a lišit se pouze v obsahu (kupř. alternativa facultas) nebo mohou mít stejný obsah, ale lišit se v právním subjektu, jemuž toto oprávnění svědčí (v případě aktivní plurality) neb jehož tato subjektivní povinnost tíží (v případě pasivní plurality), příkladem tohoto budiž právě solidární závazkový právní vztah.

Touto prací je tak solidární závazkový právní vztah chápán jako jeden závazkový právní vztah, v němž v případě pasivní plurality svědčí věřiteli oprávnění vůči každému ze solidárních spoluvěřitelů, kdy každý ze solidárních spoludlužníků má tomuto oprávnění věřitelovu odpovídající subjektivní povinnost, přičemž všechna tato oprávnění věřitelova a jim odpovídající subjektivní povinnosti všech solidárních spoludlužníků opravňují, resp. tíží k totožnému plnění, nebo v případě aktivní plurality tíží dlužníka subjektivní povinnost vůči každému ze solidárních spoluvěřitelů a každému ze solidárních spoluvěřitelů tak svědčí tomu odpovídající oprávnění, přičemž opět všechny tyto subjektivní povinnosti dlužníkovy a jim odpovídající oprávnění všech solidárních spoluvěřitelů tíží, resp. opravňují k plnění, jež je pro ně všechny totožné. Mezi solidárními spoluvěřiteli navzájem (v případě aktivní plurality) neb mezi solidárními spoludlužníky navzájem (v případě pasivní plurality) pak vždy existuje vnitřní vztah.

Podle právě podaného vymezení solidárního závazkového právního vztahu, jak jej chápe tato práce, lze určit jeho pojmové znaky, tedy prvky, jež musí býti dány, by posuzovaný závazkový právní vztah byl solidárním závazkovým právním vztahem.

Těmi pojmovými znaky jsou: společný závazkový právní vztah, totožnost plnění a vnitřní vztah mezi korrey.

Tak prve se musí jednat o společný závazkový právní vztah, tedy takový závazkový právní vztah, na němž je alespoň na jedné jeho straně účastno více než jeden právní subjekt. V rozporu s tímto není ani, že shodný právní institut je k nalezení i v právu daňovém, podoborů práva finančního, tedy v oblasti práva veřejného, ač závazkové právo spadá do práva soukromého. Daňověprávní vztah lze totiž přirovnat k závazkovému právnímu vztahu, jehož plněním je zaplacení určité peněžní sumy; pro tuto podobnost pak daňové právo přebírá některé instituty závazkového práva.

Totožnost plnění pak vyjadřuje, že každý ze spoludlužníků je povinen poskytnout stejné plnění, t. j. všichni se musí chovat stejně (např. něco dát), resp. že každý ze spoluvěřitelů je oprávněn požadovati stejné plnění. Není tak myšlený solidární závazkový právní vztah, kdy první ze spoludlužníků má povinnost zaplatit věřiteli určitou peněžní sumu a druhý ze spoludlužníků pak dát věřiteli určitou druhově určenou věc. Totožnost plnění ale nadto a především znamená, že každý ze spoludlužníků je povinen poskytnout totožné, tedy jediné plnění, resp. že každý ze spoluvěřitelů může žádati splnění jen jednoho dluhu. Tak např. splní-li zcela věřiteli svou subjektivní povinnost jeden solidární spoludlužník, pak věřitel nemůže požadovati, by mu poté splnil i druhý solidární spoludlužník.

Posledním pojmovým znakem solidárního závazkového právního vztahu je vnitřní vztah. Ten je vyjádřením toho, že mezi jednotlivými korrey (buď solidárními spoluvěřiteli nebo solidárními spoludlužníky) existuje určitá vazba. Bylo by mylné domnívat se, že v solidárním závazkovém právním vztahu existují pouze oprávnění a jim odpovídající subjektivní povinnosti mezi stranou věřitele a stranou dlužníka; ba naopak mezi jednotlivými korrey na té či oné straně existuje právě vnitřní vztah. Vnitřní vztah nelze považovati vždy za vztah právní, neboť existuje buď mezi solidárními spoluvěřiteli, nebo mezi solidárními spoludlužníky, avšak může se ve vztah právní přeměnit, jakmile se jeden z korreů stane věřitelem nebo dlužníkem ostatních. Vnitřní vztah v sobě zprvu nese informaci o podílu na plnění, jež připadá na každého z korreů, a právně svazuje jednotlivé korrey, později v jeho rámci mohou vzniknout a existovat i různá oprávnění a subjektivní povinnosti (tak např. notifikační povinnost, oprávnění předstízná nebo oprávnění postižná). Vznikne-li v rámci vnitřního vztahu alespoň jednomu z korreů vůči ostatním oprávnění předběžného postihu nebo oprávnění následného postihu, pak sluší se vnitřní vztah vztahem

postižným zváti; jakmile vznikne alespoň jednomu z korreů vůči zbývajícím oprávnění následného postihu, stává se jejich věřitelem a vnitřní vztah, nyní již vztah postižný, je považovati za právní vztah. Bylo-li v solidárním závazkovém právním vztahu splněno a zároveň vzniklo alespoň jednomu z korreů oprávnění následného postihu, pak účast protistrany na tomto solidárním závazkovém právním vztahu zaniká a solidární závazkový právní vztah se mění v závazkový právní vztah, jež odpovídá vztahu postižnému, pročez ti z korreů, jimž svědčí oprávnění následného postihu jsou na straně věřitele a ti z korreů, jež tíží subjektivní povinnost následného postihu, jsou na straně dlužníka.

Ač je solidární závazkový právní vztah chápán jako jeden závazkový právní vztah, může být jeho existence dána více právními důvody, a to tak, že korreové budou na solidárním závazkovém právním vztahu účastni na základě různých právních důvodů; např. smlouvou vznikne prostý závazkový právní vztah, poté na základě dohody o přistoupení k dluhu mezi věřitelem a třetí osobou bude tento závazkový právní vztah změněn na solidární s pasivní pluralitou. Aby účast jednoho z korreů na solidárním závazkovém právním vztahu byla dána jiným právním důvodem než účast ostatních korreů na tomto solidárním závazkovém právním vztahu, může nastati pouze ve dvou případech, a to v případě intercesse kumulativní a v případě převzetí majetku.

Každý právní institut, aby bylo pojednání o něm úplné, musí být rozebrán ve všech možných okamžicích jeho právní existence. U závazkového právního vztahu obecně se pak jedná o okamžiky jeho vzniku, změn a zániku. S nimi pak souvisí ještě promlčení oprávnění ze závazkového právního vztahu a zajištění oprávnění ze závazkového právního vztahu.

Ke vzniku, změně neb zániku jakéhokoli závazkového právního vztahu je třeba právního důvodu. Tím může být buď samotný zákon nebo právní skutečnost. Zákon jako právní skutečnost je pro právo soukromé věc vyjímečná a vzácná; v naprosté většině tak je právním důvodem nějaká právní skutečnost, kterou může být právní jednání, protiprávní jednání, právní událost neb protiprávní stav. Solidární závazkový právní vztah pak může vzniknout, být změněn neb zaniknout z kterékoli právě uvedených právních skutečností.

U vzniku solidárního závazkového právního vztahu je kromě toho, jaký právní důvod může dát solidárnímu závazkovému právnímu vztahu vzniknouti, též posouditi, jaké klade právní úprava podmínky pro to, aby se jednalo právě o solidární závazkový právní vztah a ne jiný typ společného závazkového právního vztahu. Jelikož u společných závazkových právních vztahů s plněním dělitelným jakož i u

společných závazkových právních vztahů s plněním nedělitelným je rozeznávati pokaždé právě dva typy, pak právní úpravy postupují zpravidla tak, že stanoví podmínky, jejichž splněním se vzniklý společný závazkový právní vztah buď s plněním dělitelným nebo s plněním nedělitelným považuje za jeden jeho typ, jinak se tento společný závazkový právní vztah považuje za typ druhý. Platná česká právní úprava pro určení typu společného závazkového právního vztahu s plněním dělitelným klade podmínky, za nichž je tento závazkovým právním vztahem solidárním, jinak se jedná o závazkový právní vztah dílčí (toto určení je pak převrácené, vystupuje-li na straně dlužníka společného závazkového právního vztahu více podnikatelů); pro určení typu společného závazkového právního vztahu s plněním nedělitelným pak platná česká právní úprava klade podmínky, jejichž splněním je tento společný závazkový právní vztah považovati za závazkový právní vztah s plněním nerozlučným, jinak se považuje za závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným.

Změnu a zánik závazkového právního vztahu je obecně považovati za nakládání s tímto závazkovým právním vztahem. Je-li nakládáno se závazkovým právním vztahem, pak je rozlišiti, zda je nakládáno s celým tímto závazkovým právním vztahem nebo zda je nakládáno s tímto závazkovým právním vztahem nikoli celým. S celým závazkovým právním vztahem je naloženo, naloží-li shodně všechny právní subjekty, jimž svědčí shodné oprávnění, neb je-li shodně naloženo vůči všem právním subjektům, vůči nimž nakládajícímu svědčí shodná oprávnění. Naloží-li se svým oprávněním jen jeden právní subjekt nebo nikoli všechny právní subjekty, jimž shodná oprávnění svědčí, nebo je-li naloženo s oprávněním pouze vůči jednomu právnímu subjektu nebo nikoli všem právním subjektům, vůči nimž nakládajícímu shodná oprávnění svědčí, pak se jedná o naložení s nikoli celým závazkovým právním vztahem. Rozlišení toto je nutné proto, že je-li naloženo s celým závazkovým právním vztahem, pak toto naložení má účinky vůči všem právním subjektům na tomto závazkovém právním vztahu účastněným, a je-li naloženo s nikoli celým závazkovým právním vztahem, pak účinky tohoto naložení nastanou pouze vůči těm právním subjektům, jež jsou na tomto závazkovém právním vztahu účastny, ledaže právní úprava stanoví, že i takové naložení má účinky vůči všem právním subjektům, jež jsou na tomto závazkovém právním vztahu účastny (u změny závazkových právních vztahů je to např. u intercesse kumulativní a u zániku závazkových právních vztahů je to např. u následné nemožnosti plnění). Jak patrně, má toto rozlišení smysl pouze u společných závazkových právních vztahů; u jednoduchých závazkových právních

vztahů toto rozlišení smyslu pozbývá, protože u nich je myslitelné pouze nakládání s celým závazkovým právním vztahem (je nepřípustno, by věřiteli svědčily v jednom závazkovém právním vztahu dvě naprosto shodná oprávnění vůči jednomu a témuž dlužníkovi). U společných závazkových právních vztahů se pak rozlišení toto plně projevuje pouze u solidárních závazkových právních vztahů (tedy jak u závazkových právních vztahů solidárních tak i u závazkových právních vztahů s plněním solidárně nedílným), neboť u závazkových právních vztahů s plněním nerozlučným je z jejich povahy potlačeno nakládání s nikoli celým závazkovým právním vztahem a u závazkových právních vztahů dílčích je zase potlačeno nakládání s celým závazkovým právním vztahem (o tom svědčí i, že někteří civilisté hledí na závazkový právní vztah dílčí jako na svazek několika jednoduchých závazkových právních vztahů mezi právním subjektem na jedné straně (věřitel, resp. dlužník) a každým z koreů na straně druhé (dílčí spoludlužník, resp. dílčí spoluvěřitel).

Zatímco u změny solidárního závazkového právního vztahu platí právě popsané rozlišení nakládání se závazkovým právním vztahem již bez dalšího, pak u zániku je naléztí jednu odchylku, jež vyvěrá z jednoho pojmového znaku solidárních závazkových právních vztahů, a to totožnosti plnění. Totožnost plnění znamená, že více právních subjektů, koreů, je oprávněno neb povinno k plnění, jež je však pro ně všechny totožné (plnění toto je jen jedno). Proto mají všechny způsoby zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, při nichž dochází ke splnění nebo k následkům, jako by bylo plněno, vždy účinky vůči všem právním subjektům, jež jsou na solidárním závazkovém právním vztahu, jehož obsahem ono zanikající oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost je, účastny. Těmi způsoby zániku jsou splnění, započtení, splynutí a prominutí dluhu. U zániku solidárních závazkových právních vztahů se pak ono rozlišení nakládání se závazkovým právním vztahem užije pouze u těch způsobů zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti, při nichž nedochází ke splnění nebo k následkům, jako by bylo plněno, tedy např. u výpovědi, odstoupení nebo uplynutí doby. Sluší se dodatí, a zvláště pak u solidárních závazkových právních vztahů, že závazkový právní vztah zanikne, teprve až zanikne poslední oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost, jež tvoří obsah tohoto závazkového právního vztahu; ovšem proto jsou však způsoby zániku závazkového právního vztahu stejné jako způsoby zániku oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnosti.

Shora bylo řečeno, že s právní existencí závazkového právního vztahu souvisí i jeho zajištění. Ač se obecně užívá pojmu “zajištění závazkového právního vztahu”, jde

o označení nesprávné nebo přinejmenším zavádějící, neboť nezajišťuje se celý závazkový právní vztah, nýbrž pouze oprávnění věřitelova. Právní instituty zajištění závazkového právního vztahu totiž slouží k posílení právního postavení věřitele, např. tím, že nesplní-li dlužník svou subjektivní povinnost, může se věřitel uspokojit na náhradním plnění (zajištění složením jistoty), nebo bude věřitel oprávněn požadovati po dlužníkovi další plnění (zajištění smluvní pokutou). Nutno však podotknouti, že zajištění oprávnění věřitelova má i vliv na dlužníka, neboť toto ho nutí, aby splnil svou subjektivní povinnost řádně a včas a vyhnul se tak nepříznivým následkům, jež by jej ze zajištění věřitelova oprávnění mohly stihnouti. Ač je tedy zajištěno pouze oprávnění věřitelovo, má toto zajištění dopad i na jemu odpovídající subjektivní povinnost dlužníkovi.

Zajištění určitého oprávnění děje se skrze další závazkový právní vztah. Závazkový právní vztah, jehož obsahu je zajišťované oprávnění součástí, je zváti zajišťovaný závazkový právní vztah, závazkový právní vztah, jímž je zajištěno, je nazývati zajišťující závazkový právní vztah. Zajišťovaný závazkový právní vztah a zajišťující závazkový právní vztah jsou sice samostatnými závazkovými právními vztahy, přesto však mezi nimi je určité pouto. Tímto poutem je t. zv. akcesorita zajišťujícího závazkového právního vztahu ku zajišťovanému právnímu vztahu, což znamená, že existence zajišťujícího závazkového právního vztahu je závislá na existenci zajišťovaného závazkového právního vztahu.

U zajištění tak mohou nastati čtyři různé případy: za první, že zajišťovaný závazkový právní vztah i zajišťující závazkový právní vztah jsou jednoduché závazkové právní vztahy, za druhé, že zajišťovaný závazkový právní vztah je společným závazkovým právním vztahem a zajišťující závazkový právní vztah je jednoduchým závazkovým právním vztahem, za třetí pak, že zajišťovaný závazkový právní vztah je jednoduchý závazkový právní vztah a zajišťující závazkový právní vztah je společný závazkový právní vztah, a konečně pak za čtvrté, že zajišťovaný závazkový právní vztah i zajišťující závazkový právní vztah jsou společnými závazkovými právními vztahy.

Je-li uvažován solidární závazkový právní vztah, pak tento může býti zajištěn jak jednoduchým závazkovým právním vztahem, tak i společným závazkovým právním vztahem (třeba rovněž solidárním). Je tomu tak, protože jak bylo řečeno shora, zajišťuje se oprávnění věřitelovo; proto si kupř. věřitel může s jedním solidárním spoludlužníkem ujednat smluvní pokutu pro případ, že tento solidární spoludlužník nesplní svou subjektivní povinnost (pak existuje zajišťující závazkový právní vztah

pouze mezi věřitelem a tímto solidárním spoludlužníkem), nebo může rovněž být ujednáno, že nesplní-li kterýkoli ze solidárních spoludlužníků, může se věřitel obrátit na kteréhokoli z ručitelů, jež mu ručí společně a nerozdílně (zajišťující závazkový právní vztah pak existuje mezi věřitelem na jedné straně a ručiteli coby solidárními spoludlužníky na straně druhé).

Solidární závazkový právní vztah coby zajišťující závazkový právní vztah (kupř. právě zmíněný závazkový právní vztah mezi věřitelem na jedné straně a dvěma nebo více ručiteli coby solidárními spoludlužníky na straně druhé) může pak zajišťovat jak jednoduchý závazkový právní vztah tak i jakýkoli společný závazkový právní vztah (třeba rovněž solidární).

Se závazkovými právními vztahy je úzce spjat též právní institut promlčení. Promlčením je rozuměti oprávnění dlužníka vznést námitku promlčení, čímž oprávnění věřitele pozbude nároku na plnění. Toto oprávnění dlužníkově vznést námitku promlčení vzniká uplynutím určité, zákonem předvídané doby.

Promlčení se tak vztahuje k samotnému oprávnění věřitelovu, nikoli pak k celému závazkovému právnímu vztahu. Proto je u solidárního závazkového právního vztahu posuzovati, zda vzniklo oprávnění namítnouti promlčení, u každého oprávnění věřitelova, jež má vůči každému ze solidárních spoludlužníků (je-li uvažována pasivní pluralita), resp. u oprávnění každého solidárního spoluvěřitele, jež každý má vůči jednomu a témuž dlužníkovi (je-li uvažována aktivní pluralita). Doba potřebná k promlčení totiž může běžet u každého tohoto oprávnění různě; Její běh může začít v různých okamžicích (typicky u intercesse kumulativní, kdy právní subjekt přistoupí k subjektivní povinnosti dlužníkově třeba v okamžik, kdy u oprávnění věřitelova vůči dlužníkovi uběhl již jeden rok doby potřebné k promlčení), ale její běh může i trvat různě dlouho (tím není myšleno, že by právní předpisy předvíдалy u těchto oprávnění různě dlouhou dobu potřebnou k promlčení, neboť toto jest nemožno, protože plnění, k němuž opravňuje každé z oprávnění je totožné, tudíž bude i doba potřebná k jejich promlčení stejně dlouhá; naopak je tímto myšleno, že doba potřebná k promlčení může být stavena neb přerušena). Může tak snadno nastati, že oprávnění věřitelovo vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků, v případě pasivní plurality, se promlčí, zatímco oprávnění věřitelova vůči zbývajícím solidárním spoludlužníkům nikoli; rovněž v případě aktivní plurality může nastati, že oprávnění jednoho ze solidárních spoluvěřitelů se promlčí, kdežto oprávnění zbývajících solidárních spoluvěřitelů nikoli. Promlčí-li se tak v solidárním závazkovém právním vztahu jedno oprávnění, nemá to žádný vliv na posuzování promlčení ostatních oprávnění.

V solidárním závazkovém právním vztahu však nejsou vazby pouze mezi právními subjekty na straně věřitele a právními subjekty na straně dlužníka, nýbrž existuje i vazba mezi jednotlivými korrey, ať tito jsou na straně věřitele nebo na straně dlužníka, tedy vnitřní vztah. Ve vnitřním vztahu mohou vzniknout korreům oprávnění předstižná (pouze v případě aktivní plurality) nebo oprávnění postižná. I tato oprávnění podléhají promlčení, přičemž doba potřebná k jejich promlčení počně běžet ode dne, kdy tato oprávnění mohla být vykonána poprvé. Vnitřní vztah se zde projevuje jako určité pouto mezi korrey, když vyrovnává možné nikoli stejné právní postavení každého z korreů vůči právnímu subjektu na druhé straně solidárního závazkového právního vztahu. Tak, promlčí-li se oprávnění věřitelovo vůči jednomu ze solidárních spoludlužníků, nemůže se po tomto solidárním spoludlužníkovi s úspěchem domáhati splnění, a proto se věřitel spíše obrátí na jiného solidárního spoludlužníka, který dosud nemůže namítati promlčení věřitelova oprávnění a který může býti ke splnění věřitelem přiměn. Avšak tomu solidárnímu spoludlužníkovi, který plnil i to, co měl podle vnitřního vztahu plnit ten solidární spoludlužník, jenž namítl věřiteli promlčení jeho oprávnění, vzniká proti onomu solidárnímu spoludlužníkovi, za něhož plnil, oprávnění následného postihu, u něhož běží samostatná doba potřebná k promlčení. Přestože tedy nemůže být solidární spoludlužník, který namítl věřiteli promlčení jeho oprávnění, věřitelem přiměn, aby splnil, neznamená to, že již nemůže být přiměn nikým, aby splnil, co na něj podle vnitřního vztahu připadá, ba právě naopak, jak bylo právě řečeno. Tak jsou v solidárním závazkovém právním vztahu jednotlivé právní subjekty nabádány k tomu, aby plnily, třebaže by místo toho mohly namítnout promlčení.

Nutno k promlčení dodat, že namítne-li právní subjekt promlčení, pak ono promlčené oprávnění a jemu odpovídající subjektivní povinnost nezaniká, nýbrž existuje nadále s tím, že oprávnění pozbylo nároku. Tedy, jak solidární spoludlužník, vůči němuž se oprávnění věřitelovo promlčelo (v případě pasivní plurality), tak i solidární spoluvěřitel, jehož oprávnění vůči dlužníkovi se promlčelo (v případě aktivní plurality), zůstávají nadále účastni solidárního závazkového právního vztahu.

Třebaže je solidární závazkový právní vztah institutem hmotného práva, musí právo procesní reagovat na jeho existenci v právu hmotném a musí vytvořit jeho procesněprávní obdobu. Ač jsou právo hmotné a právo procesní navzájem samostatná, tak si nejsou nepodobná. Právo procesní slouží k ochraně hmotněprávních práv a k zajištění jejich realizace, proto musí z práva hmotného vycházet a jemu též odpovídat.

Solidární závazkový právní vztah coby jeden typ společných závazkových právních představuje uspořádání jednotlivých oprávnění a subjektivních povinností mezi právními subjekty účastných na závazkovém právním vztahu, je-li na jedné jeho straně více než jeden právní subjekt. Taktéž u procesněprávního vztahu je možná pluralita procesněprávních subjektů, tedy že na jedné jeho straně se vyskytuje více než jeden procesněprávní subjekt, ovšem je možná pouze u účastníků řízení (mnohost soudů v jednom procesněprávním vztahu je vyloučena); jedná se pak o společenství v rozepři. Společenství v rozepři může nabývat dvojí podoby, a to buď jako nerozlučné společenství v rozepři, nebo jako samostatné společenství v rozepři. Druhé uvedené nerozlučné společenství v rozepři je chápáno jako společenství, v němž mají účastníci řízení toto společenství v rozepři tvořící taková společná práva a povinnosti, že se rozhodnutí o nich musí vztahovat na všechny tyto účastníky řízení. Jedná-li tedy (procesněprávně) účastník řízení tvořící nerozlučné společenství v rozepři, pak procesněprávně jedná za celé toto společenství v rozepři. Zatímco prve uvedené samostatné společenství v rozepři je pak vymezeno jako společenství účastníků řízení v rozepři, v němž má každý účastník svá vlastní procesní práva a procesní povinnosti, které vykonává nezávisle na ostatních účastnících řízení, se kterými tvoří ono společenství v rozepři. Jsou-li na jedné neb druhé straně procesněprávního vztahu solidární spoluvěřitelé, resp. solidární spoludlužníci, pak tvoří vždy samostatné společenství v rozepři. To proto, že ač má být plněno jen jedno, má subjektivní povinnost splnit, resp. oprávnění splnění požadovati každý z koreů samostatně. Tedy stejně jako si může věřitel vybrat po kterém ze solidárních spoludlužníků bude požadovati plnění, resp. bude-li je chtít požadovati na všech, tak si také může vybrat, kterého ze solidárních spoludlužníků bude žalovat, aby mu splnil, resp. jestli je bude žalovat všechny. Sluší se dodat, že to, že solidární spoluvěřitelé neb solidární spoludlužníci tvoří v procesněprávním vztahu samostatné společenství, není v rozporu s názorem v této práci zastávaným, že solidární závazkový právní vztah je jeden závazkový právní vztah. Žalováno jest totiž z oprávnění (resp. subjektivního práva obecně), nikoli ze závazkového právního vztahu. Žaluje-li tak věřitel jednoho solidárního spoludlužníka, pak žaluje pouze z oprávnění vůči tomuto solidárnímu spoludlužníkovi, žaluje-li však věřitel všechny solidární spoludlužníky, tak žaluje ze všech oprávnění, která mu svědčí vůči každému solidárnímu spoludlužníkovi.

Ne vždy žalují nebo jsou žalováni všichni solidární spoluvěřitelé, resp. solidární spoludlužníci. Ti, kteří žalováni nejsou nebo nežalují, pak mohou do řízení buď přistoupit, k čemuž je však nutný souhlas žalujícího, nebo mohou do řízení vstoupit

vedlejší intervencí. Podmínka právního zájmu na výsledku řízení je dána u každého solidárního spoluvěřitele, resp. solidárního spoludlužníka, který není žalován nebo nežaluje, protože výsledek řízení rozhodne, na jakém plnění se bude skrze vnitřní vztah podílet; tak kupř. solidární spoludlužník bude chtít do řízení jako vedlejší intervenient vstoupit, aby žalovanému solidárnímu spoludlužníkovi pomohl, by rozhodnutí bylo pro něj co nejpříznivější.

Soudní rozhodnutí stanoví procesněprávní povinnosti, jejichž realizaci pak může procesní právo zajistit, nebudou-li splněny dobrovolně. Chce-li žalující, aby procesněprávní postavení jeho i žalovaného odpovídaly jejich hmotněprávním postavení, pak musí soudu navrhnout takové znění výroku soudního rozhodnutí, které hmotněprávnímu postavení nejvíce odpovídá. Žaluje-li dva a nebo více solidárních spoludlužníků, pak musí dbáti, by soudním rozhodnutím jim byla každému uložena procesněprávní povinnost, jež však oba musí splnit společně a nerozdílně; jejich procesněprávní postavení mezi sebou navzájem jakož i vůči žalujícímu (nyní již oprávněnému) nelze totiž odvodit od hmotněprávního vztahu, tedy v tomto případě od solidárního závazkového právního vztahu s pasivní pluralitou. Bude-li soudem uložena procesněprávní povinnost více právním subjektům a nebude-li soudem zároveň určeno, zda jak mají tuto povinnost splnit, užije se pro určení tohoto podpůrné procesněprávní pravidlo, dle kterého se předpokládá, že tito povinní jsou povinni splnit onu procesněprávní povinnost rovným dílem.

V práci tak je, jak bylo na počátku zamýšleno, představen teoretický rámec solidárního závazkového právního vztahu, který byl vystaven v pojetí, že solidární závazkový právní vztah je jeden závazkový právní vztah. Tento vytvořený teoretický rámec pak lze vztáhnout na jednotlivé právní úpravy. Podrobně je rozpracováno jeho vztahování na českou platnou a účinnou právní úpravu. Že je tento teoretický rámec skutečně teoretický a že jej lze tedy vztáhnout i na jiné právní úpravy je ukázáno vztahováním na ta ustanovení jiných právních úprav, která se od české účinné a platné právní úpravy nějak odlišovala; tak tomuto teoretickému rámci odpovídá německá právní úprava, rakouská právní úprava, polská právní úprava, jakož i francouzská právní úprava solidárních závazkových právních vztahů.

Taktéž je v této práci obsaženo podrobné teoretické rozpracování názoru, že solidární závazkový právní vztah je jeden závazkový právní vztah (t. zv. teorie jednoty), a také jeho úplné vztahování na platnou právní úpravu; Jedná se přitom o jednu z mála prací, která se uceleně věnuje právnímu institutu solidárních

závazkových právních vztahů a která je uceleně rozpracovává z pohledu t. zv. teorie jednoty. Tak je touto prací prokázáno, že i podle t. zv. teorie jednoty lze solidární závazkový právní vztah posuzovati a že závěry podle t. zv. teorie jednoty se téměř neliší od závěrů učiněných v souladu s t. zv. teorií mnohosti (t. zn. že solidární závazkový právní vztah je tvořen více jednoduchými závazkovými právními vztahy mezi každým z korreů na jedné straně a právním subjektem na druhé straně solidárního závazkového právního vztahu). V mnoha případech pak se zdá chápání solidárního závazkového právního vztahu jako jednoho závazkového právního vztahu vhodnější, než jeho chápání podle t. zv. teorie mnohosti.

Resumé.

V této práci je pojednáno o právním institutu solidární závazkový právní vztah. Je to jeden z těch právních institutů, kterým není věnováno mnoho odborných prací, ač si pro četnost, s jakou je v právním životě užíván, zaslouží zájem mnohem větší.

Třebaže se může na první pohled zdát, že solidární závazkový právní vztah je již natolik ustálený právní institut práva soukromého, že u něj nemohou vyvstati žádné nejasnosti, opak je pravdou. Není totiž jednotného teoretického pohledu na solidární závazkový právní vztah; podle jednoho názoru, jež označen jest teorie jednoty, je solidární závazkový právní vztah jeden závazkový právní vztah, zatímco podle druhého názoru, jež je zván teorie mnohosti, není solidární závazkový právní vztah jeden závazkový právní vztah, nýbrž sestává ze závazkových právních vztahů mezi věřitelem a každým solidárním spoludlužníkem (v případě pasivní plurality), resp. mezi dlužníkem a každým solidárním spoluvěřitelem (v případě aktivní plurality). Pokud se v poslední době nějaké odborné práce věnovaly solidárnímu závazkovému právnímu vztahu, pak jej chápaly v souladu s teorií mnohosti. Tato práce naopak od oněch prací pohlíží na solidární závazkový právní vztah podle teorie jednoty, která ač je teorií právní sice opomenuta, převládá v právním životě.

Vlastní práce je rozdělena na dvě knihy. Prvá kniha se věnuje samotnému solidárnímu závazkovému právnímu vztahu jako institutu práva hmotného. Pro svůj rozsah je tato kniha rozdělena na obecnou část, která se zabývá teoretickými otázkami, jako kupř. vymezení solidárního závazkového právního vztahu a jeho místo v právním řádu nebo pojmové znaky solidárního závazkového právního vztahu, a zvláštní část, ve které je věnována pozornost vzniku, změně a zániku solidárního závazkového právního vztahu, jakož i jeho promlčení a zajištění, tedy všem možným okamžikům, jež mohou během právní existence solidárního závazkového právního vztahu nastati. Druhá kniha pak rozebírá navazující a podružné procesněprávní otázky jako společenství v rozepři nebo vedlejší intervence.

Summary.

In this thesis there is treated legal institute solidary obligation relationship. It is one of that legal institutes which are not in the limelight of as many specialized works as they should be for their frequency of their use in practice.

Although it could seem at first sight that the solidary obligation relationship is formed enough that there cannot arise any faintnesses there, but the opposite is true. There is not a one united theoretical view of solidary obligation relationship; the solidary obligation relationship can be understand as a one obligation relationship by the first view called theory of unity, but it can be understand as more obligation relationships which exist between creditor and every solidary debtors (in case of passive pluralism) or between debtor and every solidary creditor (in case of active pluralism) by the other view called theory of plurality. The most of specialized literature which take heed of solidary obligation relationship and which were written in recent time understand the solidary obligation relationship in accordance with the theory of plurality. This thesis in opposite to that specialized works understands solidary obligation relationship as a one obligation relationship in accordance with the theory of unity which is preffered in practice although it is neglected by the legal theory.

This thesis is divided into two books. The first book adress the solidary obligation relationship as the institute of substantive law. Because of its scale it is subdivided into general part which goes into details about theoretical issues as the definition of solidary obligation relationship and its place in a legal order or characteristic features of solidary obligation relationship and special part which takes heed of formation, alteration and discharge of solidary obligation relationships as well as limitation of solidary obligation relationship and its security, so the special part takes heed of all possible moments which can happen to the solidary obligation relationship by its legal being, in other words. The second book is then focused on related and circumstantial issues from procedural law, e. g. joinder of parties in proceeding or intervention in a proceeding.

Seznam pramenů a literatury.
Monografie, komentáře a sborníky.

Arndts, C. L.: Učební kniha Pandekt. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2010, 370 stran, ISBN: 978-80-7357-517-5.

Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol.: Finanční právo. 5. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, 576 stran, ISBN: 978-80-7400-801-6.

Behrends, O., Knütel, R., Knupisch, B., Seiler H. H.: Corpus Iuris Civilis. Text und Übersetzung. I Institutionen. 2 vydání. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, r. v. 1997, 370 stran, ISBN: 3-8114-2198-0.

Bejček, J., Eliáš K., Raban, P. a kol.: Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, 594 stran, ISBN: 978-80-7400-337-0.

Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch A.: Teorie práva. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, r. v. 2004, 348 stran ISBN: 80-7357-030-0.

David, L., Ištváněk, F., Javůrková, N., Kasíková, M., Lavický, P. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, 1.108 stran, ISBN: 978-80-7357-460-4.

Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. §§ 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, 1.600 stran, ISBN: 978-80-7400-107-9.

Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. §§ 1 - 487. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, 1.392 stran, ISBN: 978-80-7201-687-7.

Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. §§ 488 - 880. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2008, 1.248 stran ISBN: 978-80-7201-687-7.

Gerloch, A.: Teorie práva. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, r. v. 2009, 308 stran, ISBN: 978-80-7380-233-2.

Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 1995, 408 stran, ISBN: 80-7179-031-1.

Knapp, V.: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, r. v. 1955, 327 stran, ISBN nevedeno.

Knapp, V.: Teorie práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 1995, 248 stran, ISBN: 80-7179-028-1.

Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2004, 206 stran, ISBN: 80-7179-913-0.

Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, 881 stran, ISBN: 978-80-7357-491-8.

Rummel, P. a kol.: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. 1. svazek. §§ 1 - 1.174. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, r. v. 1990, 2.472 stran, ISBN: 3-214-04416-8.

Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý (§§ 859 až 1.089). Praha: V. Linhart, r. v. 1936, 868 stran, ISBN neuvedeno.

Sedláček, J., Rouček, F.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý (§§ 1.342 až 1.502). Praha: V. Linhart, r. v. 1937, 604 stran, ISBN neuvedeno.

Skřejpek, M.: Římské soukromé právo. Systém a instituce. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, r. v. 2011, 350 stran, ISBN: 978-80-7380-334-6.

Sommer, O.: Učebnice soukromého práva římského. I. díl. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2011, 219 stran, ISBN: 978-80-7357-616-5.

Soergel, T. a kol.: Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Band 2. Schuldrecht I (§§ 241 - 432). 12. vydání. Stuttgart: W. Kohlhammer, r. v. 1990, 2.062 stran, ISBN: 3-17-009687-7.

Staudinger, J. a kol.: J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Kniha druhá. §§ 397 až 432. 13. vydání. Berlin: Sellier de Gruyter, r. v. 1999, 694 stran, ISBN: 3-8059-0919-5.

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, 1.469 stran, ISBN: 978-80-7400-354-7.

Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, 460 stran, ISBN: 978-80-7357-468-0.

Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, 552 stran, ISBN: 978-80-7357-473-4.

Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník. I. §§ 1-459. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, 1.394 stran, ISBN: 978-80-7400-108-6.

Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník. II. §§ 460 - 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, r. v. 2009, 1.114 stran, ISBN: 978-80-7400-108-6.

Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., r. v. 2011, 712 stran, ISBN: 978-80-7201-842-0.

Odborné články.

Lavický, P.: K historii, pojmu a vzniku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 2, str. 45 až 53.

Lavický, P.: K některým otázkám změn a zániku solidárních závazků. Právní rozhledy, roč. 13., r. v. 2005, čís. 5, str. 153 až 161.

Právní předpisy.

Seznam všech právních předpisů, jichž bylo v diplomové práci užito neb jejichž ustanovení byla citována a vykládána. Prvý seznam je seznam předpisů právního řádu České republiky, druhý seznam pak obsahuje zahraniční právní předpisy.

zák. čís. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění,

zák. čís. 40/1964 Sb., občanský zákoník v účinném znění,

zák. čís. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v účinném znění,

zák. čís. 21/1992 Sb., o bankách v platném znění,

zák. čís. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti v platném znění,

zák. čís. 16/1993 Sb., o dani silniční v platném znění,

zák. čís. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti v platném znění,

zák. čís. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě v účinném znění,

zák. čís. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení v platném znění

zák. čís. 280/2009 Sb., daňový řád v platném znění,

zák. čís. 408/2010 Sb., o finančním zajištění v platném znění,

zák. čís. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění,

zák. čís. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech v platném znění.

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch vom 1. Juni 1811, JGS Nr. 946/1811, zuletzt geändert durch Gesetz vom 1. August 2010, BGBl. I Nr. 58/2010,

Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht) vom 14. Juni 1881, SR 220, geändert durch Erlasse SR 221, in Fassung vom 26. März 2012.

Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. 8. 1896 (RGrBl S. 195) in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. 1. 2002 (BGBI. I S. 42, ber. S. 2.909, 2003 I S. 738) zuletzt geändert durch Gesetz vom 27. 7. 2011 (BGBI. I S. 1.600) mit Wirksamkeit vom 4. 8. 2011,

Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r., Nr. 16, poz. 93) ve znění zákona (Dz. U. z 2011 r., Nr. 230, poz. 1.370),

Le code civil des Français ze dne 21. března 1804 ve znění ze dne 26. března 2012.

Soudní rozhodnutí.

Seznam rozhodnutí soudních, v nichž obsažené právní věty jsou v této diplomové práci citovány neb na něž je odkazováno. Seznam zahrnuje spisové značky právních věcí, v nichž bylo dané rozhodnutí soudní vydáno, pročež prve je uvedena spisová značka Ústavního soudu, pak spisové značky Nejvyššího soudu a naposled jsou uvedeny spisové značky Vrchního soudu v Praze.

I. ÚS 531/05.

20 Cdo 426/2004,

20 Cdo 1587/2004,

20 Cdo 1937/2004,

28 Cdo 594/2006,

28 Cdo 3803/2009,

28 Cdo 5088/2007,

29 Cdo 2934/2000,

29 Cdo 5276/2008,

29 Odo 1121/2004,

29 Odo 1162/2006,

30 Cdo 311/2000,

31 Odo 677/2005,

32 Cdo 2024/2007,

32 Odo 529/2003,
33 Cdo 51/2009,
33 Odo 542/2002,
33 Odo 934/2005.

7 Cdo 146/93,
7 Cdo 150/93.

Klíčová slova.

solidární závazkový právní vztah

- solidary obligation relationship,

závazkový právní vztah s plněním solidárně nedílným

- obligation relationship with solidary non-severable performance,

společný závazkový právní vztah

- joint and several obligation relationship,

závazkový právní vztah s plněním společným a nerozdílným

- obligation relationship with several and joint performance,

závazkové právo

- law of obligations.